

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel M¼d¼rl¼ė¼

**HAVA ARACI VE İLGİLİ ÜRÜN, PARÇA VE CİHAZIN UÇUŞA ELVERİŞLİLİK VE
ÇEVRESEL SERTİFİKASYONU TALİMATI**
(SHT-21)

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç Hükümleri

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Talimatın amacı, 20/08/2013 tarih ve 28741 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyon Yönetmeliği (SHY-21)'nin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Talimat, Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyon Yönetmeliği'ne (SHY-21) uygun Şekilde her türlü sivil hava aracı ve/veya ürün, parça ve cihazın uçuşa elverişlilik ve çevresel sertifikasyonunu, tasarım ve üretim organizasyonlarını, bu organizasyonlarda görev yapan yönetici ve ilgili personeli kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Talimat, 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununa, 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve KuruluŐlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine ve 20/08/2013 tarihli ve 28741 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyon Yönetmeliğine (SHY-21) dayanılarak hazırlanmıŐtır.

AB mevzuatına uyum

MADDE 4- (1) Bu Talimat; her türlü sivil hava aracı ve/veya ürün, parça ve cihazın uçuşa elverişlilik ve çevresel sertifikasyonu, tasarım ve üretim organizasyonları ile bu organizasyonlarda görev yapan yönetici ve ilgili personelin yetkilendirilmesine ilişkin kuralları belirleyen (AB) 748/2012 sayılı ve 3 Ağustos 2012 tarihli Komisyon Tüzüğünü revize eden 2022/1253 sayılı ve 19 Temmuz 2022 tarihli Komisyon Tüzüğü ile EASA tarafından yayımlanan 2022/021/R sayılı ve 16 Aralık 2022 tarihli İcra Direktörü kararı esas alınarak AB mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanmıŐtır.

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 5- (1) Bu Talimatta geçen;

- a) AMC (Acceptable Means of Compliance): EASA tarafından yayınlanan ve sağlanması zorunlu olan gerekliliklerin kabul edilebilir uygulama usul ve esaslarını,
- b) AMOC (Alternative Method of Compliance): Alternatif kabul edilebilir yöntemleri,
- c) APU (Auxiliary Power Unit): Yardımcı Güç Ünitesi'ni,
- ç) CS (Certification Specification): Sertifikasyon Şartnamesi'ni,
- d) Çevresel sertifikasyon: Ürün, parça veya cihazın, Şikago Konvansiyonunun çevresel şartlar (gürültü, emisyon vb.) konulu Ek-16 hükümlerinin geçerli gereksinimlerine uyumunu onaylama şekli,
- e) EASA (European Union Aviation Safety Agency): Avrupa Birliği Havacılık Emniyet Ajansı'nı,
- f) ELA1 sınıf hava aracı (Avrupa hafif hava aracı):
 - 1) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 1200 kg veya altında olan, karmaşık motorlu hava aracı olarak sınıflandırılmayan hava aracını,
 - 2) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 1200 kg veya altında olan planör (sailplane) veya motorlu planörü (powered sailplane),
 - 3) Azami tasarım kaldırma gazı veya sıcak hava hacmi, sıcak hava balonları için 3400 m³'ün, gaz balonları için 1050 m³'ün, bağlı gaz balonları için 300 m³'ün üzerinde olmayan balonu,
 - 4) Azami dört kişi alacak şekilde tasarlanmış, azami tasarım kaldırma gazı veya sıcak hava hacmi, sıcak hava zeplinleri (hot air airship) için 3400 m³'ün ve gaz zeplinleri (gas airship) için 1000 m³'ün üzerinde olmayan zeplini.
- g) ELA2 sınıf hava aracı:
 - 1) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 2000 kg veya altında olan, karmaşık motorlu hava aracı olarak sınıflandırılmayan hava aracını,
 - 2) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 2000 kg veya altında olan planör (sailplane) veya motorlu planörü (powered sailplane),
 - 3) Balonu;
 - 4) Sıcak hava ile çalışan hava gemisini;
 - 5) %3 azami statik ağırlık, vektörel olmayan itki (geri itki hariç), yapısı, kontrol sistemi ve balon bölme sistemi geleneksel ve basit tasarımlı, güç destekli olmayan kontroller gibi karakteristik özelliklere sahip gaz hava gemisi,
 - 6) Döner kanatlı çok hafif hava aracını (Very Light Rotorcraft).
- ğ) Genel Müdür: Sivil Havacılık Genel Müdürü'nü,

T.C.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

- h) Genel Müdürlük: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nü,
- i) GM (Guidance Material): EASA tarafından Part-21 konusunda yayımlanan kurallar için rehber dokümanı,
- i) Gürültü sertifikası: Ürün, parça veya cihazın, Şikago Sözleşmesinin çevresel şartlar (gürültü, emisyon vb.) konulu Ek-16 hükümlerinin geçerli gereksinimlerine uyumunu teyit eden belgeyi,
- j) Hava aracı: Havalanabilen ve havada seyredilme kabiliyetine sahip her türlü aracı,
- k) Hava gemisi: Havadan daha hafif ve kumanda edilebilen motorlu hava aracı veya zeplini,
- l) ICAO (International Civil Aviation Organization): Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı'nı,
- m) İlave tip sertifikası: Ürün tip sertifikasından farklı olarak, tip sertifikası sahibi dışındaki organizasyon tarafından, ürün üzerinde yapılan modifikasyonların onayı için ülke otoritesi tarafından verilen belgeyi,
- n) JARUS (Joint Authorities for Rulemaking of Unmanned Systems): İnsansız hava aracı sistemlerine yönelik ulusal otoritelere tavsiye niteliğinde regülasyon hazırlayan, EASA ve EUROCONTROL ile birlikte Türkiye dahil ulusal otorite uzmanları desteğiyle faaliyet gösteren çatı organizasyonu,
- o) Karmaşık motorlu hava aracı:
- 1) Azami Kalkış Kütlesi (MTOM) 5700 kg ve üzerinde olan veya azami yolcu koltuk kapasitesi on dokuzdan fazla olan veya iki pilot veya üzeri pilotla uçuş için sertifikalandırılmış olan veya turbo jet motor veya motorlara sahip olan veya birden fazla turbo prop motora sahip uçakları veya,
 - 2) Azami Kalkış Kütlesi (MTOM) 3175 kg ve üzerinde olan veya azami yolcu koltuk kapasitesi dokuzdan fazla olan veya iki pilot veya üzeri pilotla uçuş için sertifikalandırılmış olan helikopterleri veya,
 - 3) Tilt rotor hava araçlarını.
- ö) Kuruluş (Organizasyon): Bir gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliğin bir parçasını,
- p) LSA (Light Sport Aircraft): Aşağıdaki özelliklerin tümüne sahip olan hafif spor uçağı:
- 1) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 600 kg'ın üzerinde olmayan,
 - 2) İniş konfigürasyonundaki (VS0) azami havada tutunabilme hızı, hava aracının belgelendirilmiş azami kalkış kütlesinde ve en kritik kütle merkezinde Kalibre Edilmiş Hava Hızı (CAS) cinsinden 45 knot'ın üzerinde olmayan,
 - 3) Pilot dâhil olmak üzere, en fazla iki kişilik azami koltuk kapasitesine sahip,
 - 4) Pervaneli, türbin olmayan tek motorlu,
 - 5) Basınçlandırılmamış kabine sahip hava aracı,

T.C.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

- r) Mutabakat mektubu: Her bir ürün, parça veya cihazın uygulanabilir tasarım verilerine uygunluğunu ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu gösteren, ÜOO olmayan organizasyon ile Genel Müdürlük arasında mutabık kalındığını belirten mektubu,
- s) Onaylayıcı personel: Üretim sonrasında hava aracı veya komponentin üretim çıkışından ve servise verilmesinden sorumlu olan personeli,
- t) Operasyonel Uygunluk Verisi (Operational Suitability Data - OSD), aşağıdakilerin tamamını içeren, bir hava aracı tip sertifikası, tahditli tip sertifikası ya da ilave tip sertifikasının parçası olan veriyi:
- 1) Tip yetkisinin belirlenmesi de dahil pilot tip yetkilendirmesi eğitimi için minimum müfredat,
 - 2) Simülatörlerin objektif kalifikasyonunu destekleyen hava aracı validasyon kaynak verisinin ya da ara kalifikasyonu destekleyen geçici verinin kapsamının tanımı,
 - 3) Tip yetkisinin belirlenmesi de dahil bakım onaylayıcı personel tip yetkilendirmesi eğitimi için minimum müfredat,
 - 4) Kabin ekibi için tip ya da varyant belirlenmesi ve söz konusu tipe özel veri,
 - 5) Temel asgari teçhizat listesi.
- u) Otorite: ICAO üyesi ülkelerin sivil havacılık organizasyonlarından sorumlu kurumu,
- ü) Özel uçuş izni belgesi: Uygulanabilir uçuşa elverişlilik gereksinimlerini karşılamayan veya karşıladığı gösterilmemiş olan ama belirli koşullar altında emniyetli uçuş yapma kabiliyeti olan hava aracının uçuşu için düzenlenen belgeyi,
- v) Parça ve cihaz: Haberleşme donanımları dâhil bir hava aracını uçuşta kontrol etmekte kullanılan veya kullanılması amaçlanan her türlü alet, gösterge, ekipman, mekanizma, parça, donanım veya yazılımı ile gövde, motor veya pervanenin bir parçası olan veya hava aracını yerde manevra yaptırmakta kullanılan ekipmanları,
- y) Sertifikasyon: Ürün, parça veya cihazın, organizasyonların veya personelin SHY-21 Yönetmeliği veya ilgili Talimatların hükümleri dâhil geçerli gereksinimlerine uyumunun onaylanma şeklini,
- z) Sertifikasyon programı: Tasarımı ya da üretilmesi planlanan hava aracı/komponent için belirlenmiş sertifikasyon şartnamelerine uyum yöntemi, sertifikasyon temeli, eşdeğer emniyet seviyesinin sağlanması, proje geçmişi ve kullanılacak kaynakları, belirlenmiş yol/yöntemi, altyüklenici bilgileri, sertifikasyon takvimi, üretimin planlanması ve kontrolü, ekipman kontrolü gibi konuları içeren ve Genel Müdürlüğe sunulması gereken dokümanı,
- aa) Sertifikasyon şartnameleri: Hava aracı ve/veya komponentin tasarım, malzeme, imal ekipmanı ve bakımı konusunda uyulması gereken asgari standartların tümünü,
- bb) Seviye 1 Bulgu: bu Talimata aykırı olan, emniyet standardını düşüren ve uçuş emniyetini doğrudan ciddi olarak etkileyen bulguyu,

T.C.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

- cc) Seviye 2 Bulgu: uçuş emniyetini doğrudan etkilemeyen, ancak bu Talimatta belirtilen koşulların tamamının veya bir kısmının kaybedildiğinin tespit edildiği Seviye 1 olarak değerlendirilmeyen bulguyu,
- çç) SHY-21: 20/08/2013 tarihli ve 28741 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyonu Yönetmeliği'ni,
- dd) SHY-21 Yönetmeliği kapsamında sertifika veya onay sahibi: Tip sertifikası, tahditli tip sertifikası, ilave tip sertifikası, TR-TSO yetkilendirmesi, büyük tamir tasarım onayı veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış ilgili herhangi bir onay sahibi,
- ee) SHY-CA: 05/11/2022 tarih ve 32004 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sürekli Uçuşa Elverişlilik Yönetmeliği'ni,
- ff) SHT-FCL: 08/06/2017 tarihinde yayımlanan Uçuş Ekibi Lisanslandırma Talimatı'nı,
- gg) SHT-İHA: 22/02/2016 tarihinde yayımlanan İnsansız Hava Aracı Sistemleri Talimatı'nı,
- ğğ) SHT-OPS: 01/10/2020 tarihinde yayımlanan Uçuş Operasyonlarına Yönelik Usul ve Esaslar Talimatı'nı,
- hh) Sportif Havacılık: Şahısların bireysel olarak ya da topluluklar, dernekler, vakıflar veya federasyonlar aracılığıyla organize şekilde yürüttükleri, rekreasyon amacıyla gerçekleştirilen havacılık faaliyetlerini,
- ıı) Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatı (ICA): Hava aracı ve/veya komponentin uçuşa elverişliliğinin sürekliliğinin sağlanması amacıyla tasarım sahibi tarafından belirlenmiş özel bakım talimatlarını,
- ii) Şikago Sözleşmesi: Şikago'da 7/12/1944 tarihinde akit ve imza edilmiş olan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşması ile Sivil Havacılık Geçici Sözleşmesi ve Bunların Eklerinin Onanması Hakkında 05/06/1945 tarihli ve 4749 sayılı Kanun ile onanmış olan Sözleşmeyi,
- jj) Tasarım performans beyanı (TPB): Üretilen TR-TSO elemanının tasarımı ile performansı arasındaki ilişkiyi gösteren ve üreticisi tarafından verilen beyanı,
- kk) Tip sertifikası: Hava aracı, motor veya pervane için tasarım kriterlerine ve uçuşa elverişlilik kurallarına uygunluğu belirleyen, tip tasarımını, teknik özellikleri ile işletme limitlerini içeren ve tasarımın gerçekleştirildiği ülke otoritesi tarafından verilen belgeyi,
- ll) TOO: Tasarım Organizasyon Onayı'nı,
- mm) TPA: Türk Parça Onayı'nı,
- nn) TR-TSO: Türk Teknik Standart Usulleri'ni,
- oo) TR-TSO elemanı: Türk Teknik Standart Usulleri kapsamındaki parça ve cihazı,
- öö) Türk hava sahası: Türkiye Cumhuriyetinin egemenliği altındaki ülke ile Türk karasuları üzerindeki sahayı,

T.C.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

pp) Uçuşa elverişlilik çıkış dokümanı (Airworthiness Release Document): Onaylı üretim organizasyonu tarafından hava aracı, motor, pervane veya bunlara ait parçaların uçuşa elverişli olduğuna dair verilen belgeyi,

rr) Uçuşa elverişlilik direktifi: Hava aracı, motor, aviyonik veya diğer sistemlerle ilgili emniyetsiz bir durumun olduğunu ve mutlaka düzeltilmesi gerektiğini tip sertifikasına haiz hava araçlarının sahiplerine ve/veya işletmecilerine bildiren özel talimatı,

ss) Uçuşa elverişlilik sertifikası: Hava aracının uçuşta emniyetsizliğe neden olabilecek bir özelliği bulunmadığını, onaylı tip tasarımına uygun olduğunu ve bakım, tamir ve değişikliklerin sicil kaydı yapılan ülke kurallarına uygun olduğunu teyit eden belgeyi,

şş) Uçuşa elverişlilik sınırlamaları (Airworthiness Limitations): Hava aracı ya da komponentin üreticisi tarafından konulmuş, komponentin hava aracından belirli bir zaman içerisinde sökülmesini belirleyen kısıtlamaları,

tt) Uçuşa Elverişlilik Tasarım Standartları (Airworthiness Design Standards): Hava aracı tasarımından bağımsız olan sertifikasyon şartnamelerini temel alarak, tasarıma bağlı gereklilikleri de kapsayacak şekilde oluşturulan, sonuç olarak tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası ya da ilave tip sertifikası yayımlanmasına yönelik gereklilikleri ifade eder.

uu) Ürün: Hava aracı, motor veya pervaneyi,

üü) ÜOO: Üretim Organizasyon Onayı'nı,

vv) Uygunluk beyanı (Statement of Conformity): Ürün, parça veya cihazın onaylı tasarımına ve emniyetli kullanıma uygun olduğunu gösteren belgeyi,

yy) VTOL (Vertical Take-Off And Landing) Hava Aracı: Yolcu taşımak üzere sahip olduğu kaldırma/itme üniteleri kullanılarak motorlu kaldırma ve kontrol sağlayan, dikey kalkış ve iniş (VTOL) kabiliyeti olan hava aracını,

zz) Yenileştirme (Overhaul): Hava aracının ve hava aracı parçasının işlevsel ömrünü arttırmak için onaylanmış standartlara uygun olarak tetkik edilmesini ve parça değiştirilmesi ile restorasyonunu,

aaa) Yönetici Personel: Genel Müdürlüğün, uygunluğunu ilgili mevzuat kapsamında gerçekleştirilen değerlendirme sonrası kabul ettiği ve bu Talimat gerekliliklerini yerine getirmekten sorumlu olan yöneticiyi,

ifade eder.

(2) Bu Talimatta belirtilmeyen tanımlar ve kısaltmalar için 2920 sayılı Kanun, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, SHY-21 Yönetmeliği ve ülkemizin üyesi bulunduğu ICAO, EASA ve JARUS tarafından yayımlanan dokümanlarda belirtilen tanımlar ve kısaltmalar ile Genel Müdürlük tarafından yayımlanan diğer sivil havacılık mevzuatlarında belirtilen tanımlar ve kısaltmalar esas alınır.

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel M¼d¼rl¼Đ¼

İKİNCİ BÖLÜM
Genel Hususlar

Uygulama esasları

MADDE 6- (1) Bu Talimatta yer alan hükümlerle ilgili eklerde bulunan kuralların uygulanması zorunludur. Ayrıca, EASA tarafından yayımlanan Part-21 AMC ve GM'de yer alan hususlar uygun olarak kabul edilir. Part-21 AMC ve GM'de yer almayan diğer yöntemler ya da yer alan yöntemlerden farklılıklar arz eden hususlar Genel Müdürlük değerlendirmesine ve onayına tabidir. Söz konusu yeni ve farklı yöntemler için yapılan değerlendirme ve onay işlemleri Genel Müdürlükçe ayrıca kayıt altına alınır.

Genel hükümler

MADDE 7- (1) SHY-21 Yönetmeliğine uygun olarak yayımlanan sertifika için başvuru şartları, sertifika sahibinin hak ve yükümlülükleri, her türlü olay, arıza ve hataların incelenmesi ve Genel Müdürlüğe rapor edilmesi, Uçuşa Elverişlilik Direktiflerinin yayımlanması ve tasarım-üretim arasındaki koordinasyonu düzenleyen genel hükümler bu Talimatın Ek-1 Altbölüm A'sında yer almaktadır.

Tip sertifikaları ve tahditli tip sertifikaları

MADDE 8- (1) Tip Sertifikaları ve Tahditli Tip Sertifikalarının yayımlanması, kabiliyet gösterimi, tip sertifikasyon temeli, tip tasarımı, testler, el kitapları ve onay ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm B'sinde yer almaktadır.

Tip sertifikaları ve tahditli tip sertifikalarına yapılacak değişiklikler

MADDE 9- (1) Tip Sertifikaları ve Tahditli Tip Sertifikalarına yapılacak değişiklikler, değişikliklerin sınıflandırılması, sürekli uçuşa elverişlilik talimatları ve onay ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm D'sinde yer almaktadır.

İlave tip sertifikaları

MADDE 10- (1) İlave Tip Sertifikalarının yayımlanması, uyum ve kabiliyet gösterimi, el kitapları ve onay ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm D'sinde düzenlenmektedir.

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel M¼d¼rl¼Đ¼

¼retim organizasyon onayı olmadan ¼retim

MADDE 11- (1) ¼retim organizasyonu olmadan ¼retim yapılması, mutabakat mektubunun Ŗartları, testler ve ¼retim yapan organizasyonların g¼rev ve sorumlulukları ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altb¼l¼m F'sinde yer almaktadır.

¼retim organizasyon onayı

MADDE 12- (1) ¼retim Organizasyon Onayı'nın yayımlanması, organizasyon yapısı, kalite sistemi, el kitabı, imtiyazlar ve onay gereksinimleri ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altb¼l¼m G'sinde yer almaktadır.

(2) Tasarım organizasyonu ve ¼retim organizasyonu arasında uygulanabilir/onaylı tasarım verisine g¼re ¼retimin gerçekteştirilmesi i¼in ihtiya¼ duyulan s¼reçleri, prosed¼rleri ve formları belirleyen, Tasarım Organizasyonu – ¼retim Organizasyonu Anlaşması çerçevesinde, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi kaydıyla EASA tarafından yetkilendirilen tasarım organizasyonlarından alınan uygulanabilir/onaylı veriler ¼retim faaliyetlerinde kullanılabilir.

Uçuşa elverişlilik ve tahditli uçuşa elverişlilik sertifikaları

MADDE 13- (1) Uçuşa Elverişlilik ve Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikalarının yayımlanması ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altb¼l¼m H'sinde yer almaktadır.

G¼r¼lt¼ sertifikaları

MADDE 14- (1) G¼r¼lt¼ Sertifikalarının yayımlanması ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altb¼l¼m I'sında yer almaktadır.

Tasarım organizasyon onayı

MADDE 15- (1) Tasarım Organizasyon Onayı'nın yayımlanması, organizasyon yapısı, tasarım g¼vence sistemi, el kitabı, imtiyazlar ve onay gereksinimleri ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altb¼l¼m J'sinde yer almaktadır.

Parça ve cihaz

MADDE 16- (1) Parça ve cihazın onayı ve montaj işlemi i¼in servise verilmesi ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altb¼l¼m K'sında yer almaktadır.

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel M¼d¼rl¼ė¼

Tamirler

MADDE 17- (1) Tamir tasarımı, tamirlerin sınıflandırılması, tamir parçalarının üretilmesi, tamirin uygulanması ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm M'sinde yer almaktadır.

TR-TSO Türk Teknik Standart Usulleri

MADDE 18- (1) TR-TSO yetkilendirmesinin yayımlanması, tasarım-performans beyanı, tasarım değişiklikleri, TR-TSO yetkilendirmesi sahibinin yüküml¼lükleri ve imtiyazları ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm O'sunda yer almaktadır.

Özel uçuş izni

MADDE 19- (1) Özel Uçuş İzni Belgesinin yayımlanması, Uçuş Koşulları onayı, Özel Uçuş İzni Belge Sahibinin yüküml¼lükleri ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm P'sinde yer almaktadır.

Ürün, parça ve cihazın tanımlanması

MADDE 20- (1) Ürün, parça ve cihazın tanımlanması, verilerin saklanması, TR-TSO elemanı ve kritik parçaların tanımlanması ile ilgili konular bu Talimatın Ek-1 Altbölüm Q'sunda yer almaktadır.

Genel Müdürlük düzenlemeleri

MADDE 21- (1) Sertifikasyon şartnameleri, özel koşullar, sertifikasyon temeli, dahil olma seviyesi, yetkilendirme süreçleri ve verilen yetkilerin gözetimi ile ilgili düzenlemeler bu Talimatın Ek-1 Bölüm B'sinde yer almaktadır.

Sertifika ve formlar

MADDE 22- (1) Bu Talimat kapsamında kullanılacak formlar, denetim kontrol listeleri, verilecek onay belgeleri ve sertifikaların isimleri bu Talimatın Ek-2'sinde düzenlenmiştir. Bu dokümanların güncel nüshaları Genel Müdürlük resmi internet sayfasında yayımlanır.

Diğer hususlar

MADDE 23- (1) Bu Talimat kapsamında yürütülecek faaliyetlerde kullanılacak "Uçuşa Elverişlilik İçin Temel Gereksinimler" bu Talimatın Ek-3'ünde; "Ürünlerle İlgili Çevresel Uyum Gösterme İçin Temel Gereksinimler" bu Talimatın Ek-4'ünde; "Uçuş Test Kategorileri ve İlgili Uçuş Test Ekibi Nitelikleri" bu Talimatın Ek-5'inde düzenlenmiştir.

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Yurtdışındaki organizasyonların yetkilendirilmesi

MADDE 24- (1) Yurt dışında bulunan organizasyonların bu Talimat kapsamındaki onay talepleri, Genel Müdürlük tarafından değerlendirmeye alınır. Gerekli görülmesi halinde yerinde denetim ve inceleme yapılarak, bu Talimatla istenen gerekliliklerin sağlanıp sağlanmadığı tespit edilir. Genel Müdürlük bu başvuruyu kabul etmeden önce organizasyonun onay belgesine olan ihtiyacının doğruluğunu inceleme hakkını saklı tutar.

İdari yaptırımlar

MADDE 25- (1) Bu Talimatta belirtilen kurallara uymayan organizasyona ve ilgili personele 2920 sayılı Kanununun 143'üncü Maddesine göre işlem yapılır.

(2) SHY-21 Yönetmeliği'ne göre sertifika veya onay sahibi organizasyonlara aşağıdaki belirtilen durumlarda idari yaptırımlar uygulanır:

a) SHY-21 Yönetmeliği 10 uncu Maddesi kapsamında yapılan denetimde bu Talimata aykırı olan, emniyet standardını düşüren ve uçuş emniyetini doğrudan ciddi olarak etkileyen ve Seviye 1 bulgu olarak değerlendirilebilecek önemli bir yetersizlik veya kusur tespit edilmesi ve tespit tarihinden itibaren 21 iş günü içerisinde organizasyonun ilgili düzeltici faaliyeti gerçekleştirememesi halinde uygunsuzluğun etki alanı dikkate alınarak sertifikanın, organizasyon onayının, uçuş izninin, anlaşma mektubunun, yönetici personel onayının, tümünde veya bir kısmında eksiklik giderilinceye kadar sınırlama yapılır, askıya alınır veya eksiklik giderilmezse ilgili onaylar iptal edilir.

b) SHY-21 Yönetmeliği 10 uncu maddesi kapsamında yapılan denetimde uçuş emniyetini doğrudan etkilemeyen, ancak bu Talimatta belirtilen koşulların tamamının veya bir kısmının kaybedildiğinin tespit edilmesi ve Seviye 2 bulgu olarak değerlendirilmesi halinde organizasyona en fazla üç ay süre verilerek eksikliklerin tamamlanması istenir. Ancak, tespit edilen eksikliklerden bu süre içerisinde giderilmesi mümkün olmayanların, verilen süre bitiminden en az 10 gün önce Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir iş planı sunulması halinde, organizasyona ek olarak en fazla üç ay süre verilir. Verilen süre içerisinde eksiklikleri tamamlamayan organizasyonun, konuyla ilgili faaliyetleri, ilgili bulgu için yapılacak düzeltici işlemin Genel Müdürlük tarafından kabul edilmesine kadar durdurulur.

c) Genel Müdürlük, bu Talimat Ek-1 madde 21.A.181(a) veya 21.A.211(a)'da belirtilen koşullardan bazılarının karşılanmadığının kanıtlanması üzerine bir uçuşa elverişlilik sertifikası veya gürültü sertifikasını eksiklik giderilinceye kadar askıya alabilir veya eksikliğin giderilemeyeceğinin anlaşılması durumunda iptal edebilir.

T.C.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

d) Bu Talimat kapsamında Tasarım Organizasyonu Onay Sertifikası, Onay Koşulları altında bu Talimat Ek-1 21.A.263(c) Maddesi 6. ve 7. alt maddelerinde belirtilen imtiyazlara sahip organizasyonların bu imtiyazları kullandığı durumda; planlanan söz konusu uçuşun gerçekleşmesinden en az 3 iş günü öncesinde uçuş izni veya uçuş koşulları belgeleri ile bu belgelerde referans verilen tüm dokümanları Genel Müdürlüğe göndermemiş olması durumunda söz konusu organizasyona idari yaptırım uygulanır.

(3) Organizasyon yetkisinin askıya alınması veya iptal edilmesi durumunda yetki belgesi, sorumlu yönetici personel onay formları ve organizasyon onay sayfasının asıllarını Genel Müdürlüğe iade etmeyen organizasyonun sorumlu müdürü en az iki yıl süreyle başka ilgili bir organizasyonda yönetici personel olarak görev yapamaz.

(4) Bu Talimat gerekliliklerine aykırı faaliyet yaptığı tespit edilen yönetici personelin yeterliliği Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir. Gerçekleştirilen değerlendirme sonucu Talimata kasıtlı olarak aykırı hareket ettiği tespit edilen ya da yönetici personel gereklerini sağlamadığı tespit edilen yönetici personel en az iki yıl süreyle başka ilgili bir organizasyonda yönetici personel olarak görev yapamaz.

(5) Bu Talimat kapsamında yetkilendirilen organizasyonlarda yönetici personel olarak görev yapan personel sayısında eksiklik olması durumunda; organizasyon, en fazla 45 gün içerisinde atama yaparak Genel Müdürlüğe Yönetici Personel Onayı başvurusunda bulunur. Organizasyon, tanınan sürede atama yapamaması halinde, makul sebeplerini Genel Müdürlüğe bildirerek ek süre talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük talebi yerinde görürse sürenin bitiminden başlamak üzere, bir defaya mahsus 45 gün ek süre verir. Organizasyon tarafından ek süre sonunda da gerekli yönetici personel ataması yapılamazsa; organizasyon yetkisi, eksiklik giderilinceye kadar, ataması yapılamayan yönetici personelin görev alanı da dikkate alınarak kısmen veya tamamen askıya alınır. Eksiklikler giderildikten sonra askıya alınan yetkiler geri verilir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 26- (1) Bu Talimatın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 25/11/2013 tarihli Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyonu Talimatı yürürlükten kalkar. 25/11/2013 tarihli Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyonu Talimatı'na yapılan atıflar bu Talimata yapılmış sayılır.

Geçiş süreci

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 25/11/2013 tarihli Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Cihazın Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyonu Talimatı kapsamında düzenlenmiş geçerli onay belgesine sahip olan bir tasarım veya üretim organizasyonunun, bu Talimatın yürürlüğe girmesi ile birlikte gerekli hale gelen yükümlülüklerle ilişkin bulgular için düzeltici faaliyetleri 30/10/2025 tarihine kadar tamamlaması gerekmektedir.

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel M¼d¼rl¼Đ¼

Y¼r¼rl¼k

MADDE 27- (1) Bu Talimat yayımı tarihinde y¼r¼rl¼Đ¼e girer.

Y¼r¼tme

MADDE 28- (1) Bu Talimat h¼k¼mlerini Sivil Havacılık Genel M¼d¼r¼ y¼r¼t¼r.

Ek:

- 1- Part-21
- 2- Sertifika ve Formlar
- 3- UçuŖa ElveriŖlilik İçin Temel Gereksinimler
- 4- Ür¼nlerle İlgili evresel Uyum G¼sterme İçin Temel Gereksinimler
- 5- UçuŖ Test Kategorileri ve İlgili UçuŖ Test Ekibi Nitelikleri

İçindekiler

EK.1 – PART–21	19
BÖLÜM A – TEKNİK GEREKSİNİMLER.....	19
ALTBÖLÜM A – GENEL HÜKÜMLER.....	19
21.A.1 Kapsam.....	19
21.A.2 Sertifika Başvuru Sahibi veya Sertifika Sahibi Dışında Bir Kişi Tarafından Yükümlülüklerin Üstlenilmesi	19
21.A.3A Raporlama Sistemi	19
21.A.3B Uçuşa Elverişlilik Direktifleri	20
21.A.4 Tasarım ve Üretim Arasında Koordinasyon	21
21.A.5 Kayıt Saklama.....	21
21.A.6 El Kitapları	22
21.A.7 Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatları	22
21.A.9 Erişim ve İnceleme	23
ALTBÖLÜM B – TİP SERTİFİKALARI VE TAHDİTLİ TİP SERTİFİKALARI.....	24
21.A.11 Kapsam	24
21.A.13 Başvuru için Uygunluk	24
21.A.14 Kabiliyet Gösterimi.....	24
21.A.15 Başvuru.....	24
21.A.19 Yeni Bir Tip Sertifikası Gerektiren Değişiklikler.....	25
21.A.20 Tip Sertifikasyon Temeli, Operasyonel Uygunluk Verisi Sertifikasyon Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri ile Uyum	25
21.A.21 Tip Sertifikasının Yayımlanması	26
21.A.31 Tip Tasarımı	26
21.A.33 İnceleme ve Testler.....	27
21.A.35 Uçuş Testleri	27
21.A.41 Tip Sertifikası	28
21.A.44 Belge Sahibinin Yükümlülükleri	28
21.A.47 Devredilebilirlik.....	28
21.A.51 Süre ve Sürekli Geçerlilik	28
21.A.62 Operasyonel Uygunluk Verisinin Hazır ve Erişilebilir Olması	28
21.A.65 Uçakların Yapıları için Sürekli Yapısal Bütünlük	29
ALTBÖLÜM C – UYGULANABİLİR DEĞİL.....	30
ALTBÖLÜM D – TİP SERTİFİKALARI VE TAHDİTLİ TİP SERTİFİKALARINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER.....	30
21.A.90A Kapsam	30
21.A.90B Standart Değişiklikler.....	30
21.A.90C Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatlarında Münferit Değişiklikler	30
21.A.91 Tip Tasarımındaki Değişikliklerin Sınıflandırılması	30
21.A.92 Başvuru için Uygunluk	31
21.A.93 Başvuru.....	31
21.A.95 Küçük Değişiklik Onayı İçin Gereksinimler	32

21.A.97 Büyük Değişiklik Onayı İçin Gereksinimler	32
21.A.101 Tip Sertifikasına Yapılacak Büyük Değişiklik İçin Tip Sertifikasyon Temeli, Operasyonel Uygunluk Verisi Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri	33
21.A.108 Operasyonel Uygunluk Verisinin Hazır ve Erişilebilir Olması	34
21.A.109 Yükümlülükler ve TPA İşaretlemesi	34
ALTBÖLÜM E – İLAVE TİP SERTİFİKASI	35
21.A.111 Kapsam	35
21.A.112A Başvuru için Uygunluk	35
21.A.112B Kabiliyet Gösterimi	35
21.A.113 İlave Tip Sertifikası İçin Başvuru	35
21.A.115 İlave Tip Sertifikası Olarak Büyük Değişikliklerin Onayı İçin Gereksinimler	35
21.A.116 Devredilebilirlik	36
21.A.117 İlave Tip Sertifikası Kapsamındaki Ürünün Etkilenen Kısımına Gelen Değişiklikler	36
21.A.118A Yükümlülükler ve TPA İşaretlemesi	36
21.A.118B Süre ve Sürekli Geçerlilik	37
21.A.120B Operasyonel Uygunluk Verisinin Hazır ve Erişilebilir Olması	37
ALTBÖLÜM F – ÜRETİM ORGANİZASYON ONAYI OLMADAN ÜRETİM	38
21.A.121 Kapsam	38
21.A.122 Başvuru için Uygunluk	38
21.A.124 Başvuru	38
21.A.124A Uyum Gösterim Yöntemi	38
21.A.125A Mutabakat Mektubunun Yayınlanması	38
21.A.125B Bulgular ve Tespitler	39
21.A.125C Süre ve Geçerliliğin Devamı	40
21.A.126 Üretim Muayene Sistemi	40
21.A.127 Testler: Hava Aracı	41
21.A.128 Testler: Motorlar ve Pervaneler	41
21.A.129 Üreticinin Yükümlülükleri	41
21.A.130 Uygunluk Beyanı	41
ALTBÖLÜM G – ÜRETİM ORGANİZASYONU ONAYI	43
21.A.131 Kapsam	43
21.A.133 Başvuru için Uygunluk	43
21.A.134 Başvuru	43
21.A.134A Uyum Gösterim Yöntemleri	43
21.A.135 Üretim Organizasyon Onayı Yayınlanması	43
21.A.139 Üretim Yönetim Sistemi	43
21.A.143 Üretim Organizasyonu El Kitabı	45
21.A.145 Kaynaklar	46
21.A.147 Üretim Yönetim Sistemindeki Değişiklikler	47
21.A.148 Yer Değişiklikleri	47

21.A.149 Devredilebilirlik.....	47
21.A.151 Onay Şartları.....	47
21.A.153 Onay Şartlarında Değişiklikler	47
21.A.158 Bulgular ve Gözlemler	47
21.A.159 Süre ve Sürekli Geçerlilik	48
21.A.163 İmtiyazlar	48
21.A.165 Belge Sahibinin Yükümlülükleri	49
ALTBÖLÜM H – UÇUŞA ELVERİŞLİLİK SERTİFİKALARI VE TAHDİTLİ UÇUŞA ELVERİŞLİLİK SERTİFİKALARI	50
21.A.171 Kapsam.....	50
21.A.172 Başvuru İçin Uygunluk.....	50
21.A.173 Sınıflandırma	50
21.A.174 Başvuru.....	50
21.A.175 Dil.....	51
21.A.177 Ekleme veya Değişiklik	51
21.A.179 Devredilebilirlik ve Yeniden Yayımlama	51
21.A.181 Süre ve Sürekli Geçerlilik	51
21.A.182 Hava Aracı Tanımlama.....	51
ALTBÖLÜM I – GÜRÜLTÜ SERTİFİKALARI	52
21.A.201 Kapsam.....	52
21.A.203 Başvuru için Uygunluk	52
21.A.204 Başvuru.....	52
21.A.207 Ekleme veya Değişiklik	52
21.A.209 Devredilebilirlik ve Yeniden Yayımlama	52
21.A.211 Süre ve Sürekli Geçerlilik.....	52
ALTBÖLÜM J – TASARIM ORGANİZASYON ONAYI	54
21.A.231 Kapsam.....	54
21.A.233 Başvuru için Uygunluk	54
21.A.234 Başvuru.....	54
21.A.235 Tasarım Organizasyon Onayı Yayımlanması	54
21.A.239 Tasarım Yönetim Sistemi	54
21.A.243 El Kitabı	55
21.A.245 Kaynaklar.....	56
21.A.247 Tasarım Güvence Sisteminde Değişiklikler	57
21.A.249 Devredilebilirlik.....	57
21.A.251 Onay Şartları.....	57
21.A.253 Onay Şartlarındaki Değişiklikler.....	57
21.A.258 Bulgular ve Gözlemler	57
21.A.259 Süre ve Sürekli Geçerlilik	58
21.A.263 İmtiyazlar	58
21.A.265 Belge Sahibinin Yükümlülükleri	59

ALTBÖLÜM K – PARÇALAR VE CİHAZLAR.....	60
21.A.301 Kapsam.....	60
21.A.303 Uygulanabilir Gereksinimler ile Uyum.....	60
21.A.305 Parça ve Cihaz Onayı.....	60
21.A.307 Parçalar ve Cihazların Takılmasının Uygunluğu.....	60
ALTBÖLÜM L – UYGULANABİLİR DEĞİL	62
ALTBÖLÜM M – TAMİRLER	62
21.A.431A Kapsam	62
21.A.431B Standart Tamirler	62
21.A.432A Başvuru İçin Uygunluk.....	62
21.A.432B Kabiliyet Gösterimi	62
21.A.432C Tamir Tasarım Onayı Başvurusu	63
21.A.433 Tamir Tasarımı Onayı İçin Gereksinimler	63
21.A.435 Tamirlerin Tasarımlarının Sınıflandırılması ve Onayı	64
21.A.439 Tamir Parçalarının Üretimi	64
21.A.441 Tamirin Uygulanması	64
21.A.443 Sınırlamalar	64
21.A.445 Tamir Edilmemiş Hasarlar	64
21.A.451 Yükümlülükler ve TPA İşaretlemesi	65
ALTBÖLÜM N – UYGULANABİLİR DEĞİL.....	66
ALTBÖLÜM O – TÜRK TEKNİK STANDART USULLERİ TR-TSO	66
21.A.601 Kapsam.....	66
21.A.602A Başvuru İçin Uygunluk.....	66
21.A.602B Kabiliyet Gösterimi	66
21.A.603 Başvuru.....	66
21.A.604 Yardımcı Güç Ünitesi (APU) İçin TR-TSO Yetkilendirmesi	66
21.A.605 Veri Gereksinimleri.....	67
21.A.606 TR-TSO Yetkilendirmesinin Yayımlanması İçin Gereksinimler	67
21.A.607 TR-TSO Yetkilendirmesi İmtiyazları	67
21.A.608 Tasarım ve Performans Beyanı (TPB).....	67
21.A.609 TR-TSO Yetkilendirmesi Sahiplerinin Yükümlülükleri	68
21.A.610 Sapma Onayı.....	68
21.A.611 Tasarım Değişiklikleri	68
21.A.619 Süre ve Sürekli Geçerlilik	69
21.A.621 Devredilebilirlik.....	69
ALTBÖLÜM P – ÖZEL UÇUŞ İZİNİ	70
21.A.701 Kapsam.....	70
21.A.703 Başvuru İçin Uygunluk.....	71
21.A.707 Özel Uçuş İzni İçin Başvuru.....	71
21.A.708 Uçuş Koşulları.....	71

21.A.709 Uçuş Koşullarının Onayı İçin Başvuru	72
21.A.710 Uçuş Koşullarının Onayı	72
21.A.711 Özel Uçuş İzninin Yayınlanması	72
21.A.713 Değişiklikler.....	73
21.A.715 Dil.....	73
21.A.719 Devredilebilirlik.....	73
21.A.720 Özel Uçuş İznine Tabi Hava Araçlarının İthal ve İhracı	73
21.A.723 Süre ve Sürekli Geçerlilik	74
21.A.725 Özel Uçuş İzninin Yenilenmesi	74
21.A.727 Özel Uçuş İzni Belge Sahibinin Yükümlülükleri	74
ALTBÖLÜM Q – ÜRÜN, PARÇA VE CİHAZIN TANIMLANMASI.....	75
21.A.801 Ürünlerin Tanımlanması	75
21.A.803 Tanımlama Verilerinin Muhafazası.....	75
21.A.804 Parçalar ve Cihazların Tanımlanması	76
21.A.805 Kritik Parçaların Tanımlanması	76
21.A.807 TR-TSO Elemanlarının Tanımlanması.....	76
BÖLÜM B – GENEL MÜDÜRLÜK DÜZENLEMELERİ	77
21.B.25 Genel Müdürlük için Organizasyonel Gereklilikler	77
21.B.30 Belgelendirilmiş Prosedürler	77
21.B.55 Kayıt Saklama.....	77
21.B.60 Uçuşa Elverişlilik Direktifleri.....	77
21.B.70 Sertifikasyon Şartnameleri.....	77
21.B.75 Özel Koşullar	77
21.B.80 Tip Sertifikası veya Tahditli Tip Sertifikası İçin Tip Sertifikasyon Temeli.....	78
21.B.82 Bir Hava Aracı Tip Sertifikası ya da Tahditli Tip Sertifikası için Operasyonel Uygunluk Verileri Sertifikasyon Temeli	78
21.B.85 Tip Sertifikası ya da Tahditli Tip Sertifikası için Uygulanabilir Çevresel Koruma Gereksinimlerinin Belirlenmesi.....	79
21.B.100 Genel Müdürlüğün Dahil Olma Seviyesi	80
21.B.103 Tip Sertifikası ya da Tahditli Tip Sertifikasının Yayınlanması	81
21.B.105 Tip Sertifikasında Büyük Değişiklik için Tip Sertifikasyonu Temeli, Çevresel Koruma Gereksinimleri ve Operasyonel Uygunluk Verisi Sertifikasyon Temeli	81
21.B.107 Tip Sertifikasında Değişiklik Onayının Yayınlanması	81
21.B.109 İlave Tip Sertifikası İçin Tip Sertifikasyonu Temeli, Çevresel Koruma Gereksinimleri ve Operasyonel Uygunluk Verisi Sertifikasyon Temeli	82
21.B.111 İlave Tip Sertifikasının Yayınlanması	82
21.B.120 Altbölüm F Kapsamındaki Yetkinin Verilmesi ve Gözetimi.....	82
21.B.220 Altbölüm G Kapsamındaki Yetkinin Verilmesi ve Gözetimi	82
21.B.320 Altbölüm H Kapsamında Uçuşa Elverişlilik Sertifikası ya da Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası Verilmesi	83
21.B.325 Uçuşa Elverişlilik Sertifikası Yayınlanması	83
21.B.326 Uçuşa Elverişlilik Sertifikası	83

21.B.327 Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası	83
21.B.330 Uçuşa Elverişlilik Sertifikası ve Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikasının Askıya Alınması ve İptali	84
21.B.420 Altbölüm I Kapsamında Gürültü Sertifikası Verilmesi	84
21.B.425 Gürültü Sertifikasının Yayınlanması.....	84
21.B.430 İlk Sertifikasyon Prosedürü	84
21.B.431 Gözetim İlkeleri	85
21.B.432 Gözetim Programı.....	85
21.B.433 Bulgular ve Düzeltici Faaliyetler; Gözlemler	86
21.B.435 Tasarım Yönetim Sistemindeki Değişiklikler	87
21.B.450 Tamir Tasarım Onayı için Tip Sertifikası Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri	88
21.B.453 Tamir Tasarım Onayının Yayınlanması	88
21.B.480 TR-TSO Yetkilendirmesinin Yayınlanması	88
21.B.520 Altbölüm P Kapsamında Özel Uçuş İzni Verilmesi	88
21.B.525 Özel Uçuş İzninin Yayınlanması	89
21.B.530 Özel Uçuş İzninin İptali	89
EK.2 – SERTİFİKA VE FORMLAR.....	90
EK.3 – UÇUŞA ELVERİŞLİLİK İÇİN TEMEL GEREKSİNİMLER.....	92
EK.4 – ÜRÜNLERLE İLGİLİ ÇEVRESEL UYUM GÖSTERME İÇİN TEMEL GEREKSİNİMLER	96
EK.5 – UÇUŞ TEST KATEGORİLERİ VE İLGİLİ UÇUŞ TEST EKİBİ NİTELİKLERİ.....	97

EK.1 – PART–21**BÖLÜM A – TEKNİK GEREKSİNİMLER****ALTBÖLÜM A – GENEL HÜKÜMLER****21.A.1 Kapsam**

Bu Talimat, SHY-21 Yönetmeliğine uygun olarak yayımlanmış veya yayımlanacak olan herhangi bir sertifika için başvuru ve sertifika sahibinin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen genel hükümleri ortaya koyar.

21.A.2 Sertifika Başvuru Sahibi veya Sertifika Sahibi Dışında Bir Kişi Tarafından Yükümlülüklerin Üstlenilmesi

Ürün, parça veya cihazlar için bu Talimat altında yerine getirilmesi gereken faaliyetler ve yükümlülükler, sertifika başvuru sahibi veya sertifika sahibi adına, herhangi gerçek veya tüzel bir kişi tarafından gerçekleştirilebilir. Bu durumda, sertifika başvuru veya sertifika sahibinin, ilgili gerçek veya tüzel kişi ile söz konusu yükümlülüklerin tam olarak devredildiğini güvence altına alacak bir anlaşma yaptığını belgelemesi zorunludur.

21.A.3A Raporlama Sistemi

a) 21.A.3A SHT-OLAY Talimatı hükümleri ile çelişmemek kaydıyla; tip-sertifika, tahditli tip-sertifika, ilave tip-sertifika, TR-TSO yetkilendirmesi, büyük tamir tasarım onayı veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış ilgili herhangi bir onay sahibi veya başvuru sahibi tüm gerçek ve tüzel kişiler:

1) olumsuz trendleri tanımlamak veya arızaları tespit etmek ve 21.A.3A (a)(3) bendine göre raporlamanın zorunlu olduğu olayları ve gönüllü raporlanan olayları ayırt etmek, olay bildirimlerini toplamak, incelemek ve analiz etmek için bir sistem kurmalı ve idame ettirmelidir.

Bu raporlama sistemi aşağıdakileri kapsamalıdır:

i) SHY-21 Yönetmeliği kapsamında yayımlanmış tip-sertifika, tahditli tip-sertifika, ilave tip-sertifika, TR-TSO yetkilendirmesi, büyük tamir tasarım onayı veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış ilgili herhangi bir onay altındaki ürün, parça veya cihaza yönelik sürekli uçuşa elverişliliğinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olan veya olması muhtemel her türlü hata, arızalı çalışma, arıza veya diğer olaylar ile ilgili bilgi ve raporlar;

ii) yukarıdaki (i) maddesine konu olmayan hatalar, ramak kala olayları ve tehlikeler;

2) ürün, parça veya cihazın bilinen tüm kullanıcılarına ve istenmesi halinde, diğer uygulama veya delege etme hükümlerine göre yetkilendirilmiş herhangi bir kişiye 21.A.3A (a)(1) bendine göre kurulmuş sistem hakkında bilgi ve 21.A.3A (a)(1)(i) bendi kapsamında belirtilen hata, arızalı çalışma, arıza veya diğer olaylar ile ilgili bilgi ve raporlama sağlamalıdır.

3) bilgisi dahilindeki ve SHY-21 Yönetmeliği kapsamında yayımlanmış tip sertifikası, tahditli tip sertifikası, ilave tip sertifikası, TR-TSO yetkilendirmesi, büyük tamir tasarım onayı veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış ilgili herhangi bir onay altındaki ürün, parça veya cihaz ile ilgili olan ve emniyetsiz bir durum ile sonuçlanmış veya sonuçlanması muhtemel hata, arızalı çalışma, arıza veya diğer olayları Genel Müdürlüğe raporlamalıdır.

b) SHT-OLAY talimatı hükümleri ile çelişmemek kaydıyla; bu talimatın Altbölüm G gereklerine göre bir üretim organizasyonu onay sertifikası sahibi veya başvuru yapmış olan veya bu talimatın Altbölüm F gereklerine göre bir ürün, parça veya teçhizat üretmekte olan tüm gerçek ve tüzel kişiler:

1) olumsuz eğilimleri belirlemek veya eksiklikleri ele almak ve 21.A.3A (b)(2) ve (3) uyarınca raporlanması zorunlu olan veya gönüllü olarak raporlanan olayları belirlemek amacıyla hatalar, ramak kala olaylar ve

tehlikeler hakkındaki raporlar da dahil olmak üzere olay raporlarını toplamak ve değerlendirmek için bir sistem kurulmalı ve sürdürmelidir.

2) üretim organizasyonu tarafından servise verilen ürün, parça veya cihazlarla ilgili olarak uygulanabilir tasarım verisinden olası sapmaların tespit edildiği tüm durumları sorumlu tasarım onay sahibine raporlamalı ve emniyetsiz durumlara yol açabilecek sapmaları tasarım onay sahibi ile incelemelidir.

3) 21.A.3A (b)(2) bendine göre tespit edilmiş ve emniyetsiz bir duruma yol açabilecek sapmaları Genel Müdürlüğe raporlamalıdır.

4) üretim organizasyonunun diğer bir üretim organizasyonuna tedarikçi olması durumunda, bu organizasyona temin ettiği ürün, parça veya cihazla ilgili olarak uygulanabilir tasarım verisinden olası sapmalar bu organizasyona da ayrıca raporlamalıdır.

c) SHT-OLAY talimatı hükümleri ile çalışmamak kaydıyla; (a)(3), (b)(2), (b)(3) ve (b)(4) bentlerine göre raporlama yaparken, raporlamayı yapan kişinin ve raporda atıfta bulunulan kişi(ler)in gizliliğini korumalıdır.

d) SHT-OLAY talimatı hükümleri ile çalışmamak kaydıyla; herhangi bir gerçek veya tüzel kişi Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde (a)(3) ve (b)(3) bentlerine göre raporlama yapmalı ve bu raporları mümkün olan en kısa sürede ve her hâlükârda, istisnai durumlar engellemediği sürece, gerçek veya tüzel kişinin ilgili olayın olası bir emniyetsiz duruma yol açabileceğini belirlemesini müteakip 72 saati aşmayacak şekilde göndermelidir.

e) SHT-OLAY talimatı hükümleri ile çalışmamak kaydıyla; (a)(3) veya (b)(3) bentlerine göre raporlanan bir olayın tasarım veya üretim kusuru sonucu ortaya çıktığı durumda; tip-sertifikası, tahditli tip-sertifikası, ilave tip-sertifikası, büyük tamir tasarım onayı, TR-TSO yetkilendirmesi veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış ilgili herhangi bir onay sahibi veya uygun olduğu hallerde üretim organizasyonu kusurun kaynağını incelemeli ve inceleme sonuçları doğrultusunda ilgili kusuru ortadan kaldırmak için yürütmeyi planladığı veya yürütülmesini önerdiği faaliyetleri Genel Müdürlüğe raporlamalıdır.

f) Kusurun giderilmesi için Genel Müdürlüğün bir faaliyet gerektiğini takdir etmesi durumunda; tip-sertifikası, tahditli tip-sertifikası, ilave tip-sertifikası, büyük tamir tasarım onayı, TR-TSO yetkilendirmesi veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış ilgili herhangi bir onay sahibi veya uygun olduğu hallerde üretim organizasyonu Genel Müdürlüğün talebi ile ilgili verileri sağlar.

21.A.3B Uçuşa Elverişlilik Direktifleri

a) Uçuşa elverişlilik direktifi, hava aracının emniyet seviyesinin tehlikeye girebileceğine dair kanıtlar olduğunda, kabul edilebilir bir emniyet seviyesini yeniden tesis etmek için hava aracı üzerinde gerçekleştirilecek işleri zorunlu kılan, Genel Müdürlük tarafından yayımlanan veya kabul edilen dokümanı ifade eder.

b) Genel Müdürlük aşağıda belirtilen durumlarda uçuşa elverişlilik direktifi yayımlar:

1) Genel Müdürlük tarafından, hava aracındaki veya bu hava aracına takılan motor, pervane, parça veya cihazlardaki bir yetersizlikten kaynaklanan, hava aracı üzerinde emniyetsiz bir durum tespit edildiğinde ve

2) Bu durumun, başka bir hava aracında var olması veya ortaya çıkması söz konusu olduğunda.

c) Genel Müdürlüğün, (b) bendinde belirtildiği şekilde bir emniyetsiz durumu düzeltmek veya bir muayenenin gerçekleştirilmesini talep etmek için uçuşa elverişlilik direktifi yayımlanması gerektiğinde, SHY-21 Yönetmeliği kapsamında sertifika veya onay sahibi:

1) Uygun düzeltici işlemi veya gerekli muayeneleri, ya da her ikisini birden önermeli ve bu önerilerin detaylarını Genel Müdürlük onayına sunmalıdır.

2) Alt bent (1)'de belirtilen önerilerin Genel Müdürlük tarafından onaylanmasını müteakip, bilinen tüm kullanıcılara, ürün, parça veya cihaz sahiplerine veya istenmesi halinde, uçuşa elverişlilik direktifine uymak durumunda olan herhangi bir kişiye, uygun açıklayıcı verileri ve tamamlayıcı talimatları sağlamalıdır.

d) Bir uçuşa elverişlilik direktifi en az aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- 1) Emniyetsiz durumun tanımı,
- 2) Etkilenen hava aracının tanımı,
- 3) Gerekli görülen önlem(ler),
- 4) Gerekli önlem(ler) için uyum zamanı,
- 5) Yürürlüğe giriş tarihi.

21.A.4 Tasarım ve Üretim Arasında Koordinasyon

Her bir tip sertifikası, tahditli tip sertifikası, ilave tip sertifikası, TR-TSO yetkilendirmesi, tip sertifikası değişikliğine dair onay veya tamir tasarımı onay sahibi, üretim organizasyonu ile aşağıda belirtilenleri güvence altına almak üzere gerekli iş birliğini yapmalıdır:

- a) 21.A.122, 21.A.130 (b)(3) ve (4), 21.A.133, 21.A.165 (c)(2) ve (3) maddelerinin gerektirdiği tasarım ve üretim arasındaki yeterli seviyede koordinasyonu,
- b) Ürün, parça veya cihazın sürekli uçuşa elverişliliğinin sağlanması için yeterli desteğin verilmesi.

21.A.5 Kayıt Saklama

Bir tip-sertifikası, tahditli tip-sertifikası, ilave tip-sertifikası, TR-TSO yetkilendirmesi, değişiklik veya tamir onayı, uçuş izni, üretim organizasyonu onay sertifikası veya bu Talimat kapsamında mutabakat mektubu sahibi veya başvuru yapmış olan tüm gerçek ve tüzel kişiler:

a) bir ürün, parça veya cihaz veya değişiklik veya tamirler tasarladıkları hallerde, bir kayıt saklama sistemi kurmalı ve ilgili tasarım bilgi/verisini muhafaza etmelidir; ürün, parça veya cihazın sürekli uçuşa elverişliliğini, operasyonel uygunluk verisinin sürekli geçerliliğini ve uygulanabilir çevresel koruma gereksinimleri ile uyumu temin etmek için gerekli olan bilgi/veriyi sağlayabilmek amacıyla söz konusu veri Genel Müdürlüğün erişimine açık olmalıdır.

b) bir ürün, parça veya cihaz üretimi yaptıkları hallerde, üretim süreçlerinin ürün, parça veya cihazın uygulanabilir tasarım verisine uygunluğu ile ve ortaklarına ve tedarikçilerine yükledikleri gereksinimler ile ilgili detaylarını kayıt altına almalıdır ve ürün, parça veya teçhizatın sürekli uçuşa elverişliliğini temin etmek için gerekli olan bilgiyi sağlayabilmek amacıyla söz konusu veriyi Genel Müdürlüğün erişimine açmalıdır.

c) uçuş izinleri ile ilgili olarak:

1) uçuş koşullarını belirlemek ve uygunluğunu göstermek için üretilen dokümanları muhafaza etmelidir ve hava aracının sürekli uçuşa elverişliliğini temin etmek için gerekli olan bilgiyi sağlayabilmek amacıyla söz konusu dokümanları Genel Müdürlüğün erişimine açmalıdır.

2) bir uçuş izninin onaylı organizasyonların imtiyazı altında yayımlandığı hallerde, muayene kayıtları ve uçuş koşullarının onayını destekleyen dokümanlar ve uçuş izninin yayımlanması dahil olmak üzere bu izin ile ilgili dokümanları muhafaza etmeli ve hava aracının sürekli uçuşa elverişliliğini temin etmek için gerekli olan bilgiyi sağlayabilmek amacıyla söz konusu dokümanları Genel Müdürlüğün erişimine açmalıdır.

d) Aşağıdaki fonksiyonlarda görev alan personel ile ilgili olarak, 21.A.139 (c), 21.A.145 (b), 21.A.145 (c), 21.A.239 (c), 21.A.245 (a) veya 21.A.245 (e)(1) bentlerinde belirtilen yetkinlik ve kalifikasyon kayıtlarını saklamalıdır:

- 1) tasarım veya üretim,
- 2) organizasyonun ilgili gereksinimler ile uyumunun bağımsız izlenmesi,
- 3) emniyet yönetimi.

e) aşağıdaki görevleri yürüten personelin varlığı durumunda, söz konusu personelin yetkilendirme kayıtlarını saklamalıdır:

- 1) onaylı organizasyonun, uygun olduğu hallerde, 21.A.163 ve/veya 21.A.263 bentlerine göre imtiyazlarının kullanılması,
- 2) organizasyonun, uygun olduğu hallerde, 21.A.139 (e) ve/veya 21.A.239 (e) bentlerine göre ilgili gereksinimlere uyumunun izlenmesi için bağımsız fonksiyon görevinin icra edilmesi,
- 3) 21.A.239 (d)(2) bendine göre uyum gösterimi için bağımsız doğrulama fonksiyonunun icra edilmesi.

21.A.6 El Kitapları

Tip sertifikası, tahditli tip sertifikası, ya da ilave tip sertifikası sahibi, ürün, parça ya da cihaz için uygulanabilir tip sertifikasyon temeli, uygulanabilir operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimleri tarafından gerekli görülen tüm el kitaplarının ana kopyalarını ya da el kitaplarındaki değişiklikleri oluşturur, idame ettirir ve günceller, talep edildiği takdirde Genel Müdürlüğe kopyalarını sağlar.

21.A.7 Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatları

a) Tip sertifikası, tahditli tip sertifikası, ilave tip sertifikası, tasarım değişikliği ya da tamir tasarımı onayı sahibi, hava aracı tipi ve ilişkili herhangi bir parçanın uçuşa elverişlilik standardının, hava aracının operasyonel ömrü boyunca muhafaza edilmesi için gerekli olan talimatları, 21.B.80 gereklerine göre Genel Müdürlük tarafından belirlenecek ve duyurulacak uygulanabilir tip sertifikası temeli ile uyum gösterimi sürecinde geliştirir ya da söz konusu talimatlara atıf yapar.

b) Sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarının tamamı en azından bir set olarak şu şekilde sağlanır:

- 1) Tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası sahibi tarafından, bir ya da daha fazla ürünün bilinen her bir sahibine söz konusu ürünün teslimi ya da etkilenen hava aracı için ilk uçuşa elverişlilik sertifikası ya da tahditli uçuşa elverişlilik sertifikasının yayımlanması ile birlikte, hangisi daha sonra gerçekleşecekse,
- 2) İlave tip sertifikası ya da tasarım değişikliği onayı sahibi tarafından, değişiklikten etkilenen ürünün tüm bilinen operatörlerine, modifiye edilen ürünün hizmete sunulması ile birlikte,
- 3) Tamir tasarım onayı sahibi tarafından, tamirden etkilenen ürünün bilinen tüm operatörlerine, tamir tasarımının uygulandığı ürünün hizmete sunulması ile birlikte. Tamir edilen ürün, parça ya da cihaz ilgili sürekli uçuşa elverişlilik talimatları tamamlanmadan önce Genel Müdürlükle mutabık kalınarak sınırlı bir hizmet süresi için hizmete sunulabilir.

Sonrasında, tasarım onayı sahipleri, söz konusu talimatlara uyum göstermek zorunda olan herhangi bir kişiye ilgilinin talebi üzerine bu talimatları sağlar.

c) (b) bendine istisna olarak, tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası sahibi sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarının bir kısmını temin etmeyi, takvime bağlı uzun vadede gerçekleştirilecek olanlar için, ürün ya da modifiye edilen ürünün hizmete girmesi sonrasında kadar erteleyebilir, ancak ürün ya da modifiye edilen ürün için gerekli olan söz konusu verinin kullanım öncesi temin edilmesi gerekmektedir.

d) Sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarını (b) bendine göre sağlaması gereken tasarım onayı sahibi, talimatlarda gerçekleşecek değişiklikleri, söz konusu değişikliklerden etkilenen tüm bilinen operatörlere ve söz konusu talimat değişikliklerine uyum göstermek zorunda olan herhangi bir kişiye talep edildiği takdirde sağlar. Söz konusu tasarım onayı sahibi, talep edildiği takdirde, bu paragrafa göre sağladığı sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarında değişiklik yapma sürecinin yeterliliğini Genel Müdürlüğe gösterir.

21.A.9 Erişim ve İnceleme

Tip-sertifikası, tahditli tip-sertifikası, ilave tip-sertifikası, TR-TSO yetkilendirmesi, tasarım değişikliği veya tamir onayı, uçuşa elverişlilik sertifikası, gürültü sertifikası, uçuş izni, tasarım organizasyon onayı, üretim organizasyon onayı veya bu Talimat kapsamında yayımlanmış mutabakat mektubu sahibi veya başvuru yapmış olan tüm gerçek ve tüzel kişiler:

a) Organizasyonun 2920 sayılı Kanuna ve ilgili mevzuata ilk ve sürekli uyumunu doğrulamak adına gerekli görülmeleri durumunda; herhangi bir raporu incelemesi, herhangi bir muayeneyi yapması veya herhangi bir uçuş veya yer testinin icrası veya müşahitliği amacıyla Genel Müdürlüğe herhangi bir tesise, ürüne, parçaya ve teçhizata, dokümana, kayda, sürece, prosedüre veya diğer herhangi bir kanıta erişim hakkı sağlar.

b) Gerçek veya tüzel kişinin ortakları, tedarikçileri ve alt yüklenicileri ile ilgili olarak, Genel Müdürlüğün (a) bendinde anılan erişime sahip olması için gerekli düzenlemeleri yapar.

ALTBÖLÜM B – TİP SERTİFİKALARI VE TAHDİTLİ TİP SERTİFİKALARI**21.A.11 Kapsam**

Bu Altbölüm, ürünler için tip sertifikalarının ve hava aracı için tahditli tip sertifikalarının yayımlanması ile ilgili prosedürü ve başvuru sahibi ile sertifika sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini tanımlar.

21.A.13 Başvuru için Uygunluk

21.A.14 maddesine göre kabiliyetlerini göstermiş veya gösterme aşamasında olan, herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, bu Altbölümde konulmuş şartlar altında, tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için başvuru sahibi olarak uygun kabul edilir.

21.A.14 Kabiliyet Gösterimi

a) Tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için başvuran başvuru sahibi, kabiliyetini Altbölüm J'ye uygun olarak Genel Müdürlük tarafından yayımlanmış bir tasarım organizasyon onayına sahip olmak suretiyle göstermelidir.

b) (a) bendine istisnai bir durum olarak, aşağıdaki ürünler kapsamında başvuru sahibi, bu kabiliyetin alternatif gösterimi amacıyla bu Talimata uyum için gerekli özel tasarım uygulamaları, kaynakları ve faaliyet sırasını tanımlayan prosedürlerin kullanımı için Genel Müdürlük mutabakatı arayabilir.

- 1) ELA2 sınıf hava aracı,
- 2) ELA2 sınıf hava aracına takılan motor veya pervane,
- 3) Piston motor,
- 4) Sabit veya değişken hatveli pervane.

c) (a) bendine istisnai bir durum olarak, aşağıdaki ürünler kapsamında başvuru sahibi, 21.A.15 (b) bendine göre oluşturacağı sertifikasyon programına Genel Müdürlüğün kabulünü alarak kabiliyet gösterimi yapabilir.

- 1) ELA1 sınıf hava aracı; veya
- 2) ELA1 sınıf hava aracına takılan motor veya pervane.

21.A.15 Başvuru

a) Tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için başvuru Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.

b) Tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası için bir başvuru asgari olarak, ürünün ön tanımlayıcı bilgilerini/verilerini, talep edilen sertifikasyon için ürünün amaçlanan kullanımını ve operasyon tiplerini içerir. İlave olarak; 21.A.20 maddesine göre uyum gösterimi için aşağıdakileri içeren bir sertifikasyon programı başvuruya dahil edilir ya da ilk başvurudan sonra, Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir süre içerisinde başvuruya ilave edilir:

- 1) Sertifiye edilecek tüm konfigürasyonları içeren tip tasarımının detaylı tanımını,
- 2) Önerilen işletim karakteristikleri ve sınırlandırmaları,
- 3) Talep edilen sertifikasyon için ürünün amaçlanan kullanımını ve çalışma türleri,
- 4) 21.B.80, 21.B.82 ve 21.B.85 maddelerinde belirtilen hususlara ve gereksinimlere uygun olarak ön tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi ve çevresel koruma gereksinimleri için hazırlanmış önerisini,

5) Uyum doğrulama yöntemleri ve ilgili uyum dokümanları önerileri de dahil olmak üzere, uyum doğrulama aktivitelerinin anlamlı gruplara ayrılmış bir şekilde detaylandırmasını içeren sertifikasyon programı önerisini,

6) Tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli veya çevresel koruma gereksinimleri ile tanımlanamayan uyumsuzluk ihtimali ve bu uyumsuzluğun ürün emniyeti ve çevresel korumaya potansiyel etkisini adresleyen uyum gösterim faaliyet ve verilerinin anlamlı gruplarının değerlendirilmesi için bir öneriyi. Önerilen değerlendirmede 21.B.100 (a) maddesinin (1)'den (4)'e kadar olan alt bentleri dikkate alınmalıdır. Bu değerlendirmeye dayanarak, başvuru uyum gösterim faaliyetleri ve verilerinin doğrulanması için Genel Müdürlüğün dahil olma seviyesi önerisini de içermelidir.

7) Temel kilometre taşlarını gösteren bir proje takvimini içermelidir.

c) Sertifikasyon programının Genel Müdürlüğe ilk defa sunulmasından sonra, değişiklikler (b) bendinin 1-7 alt bentlerine göre sertifikasyon projesini etkiliyor ise sertifikasyon programı başvuru sahibi tarafından güncellenmelidir.

d) Bir hava aracı için tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası başvurusu, ek olarak operasyonel uygunluk verisi onayı için de başvuru içerir ya da söz konusu başvuru, tip sertifikası için yapılacak ilk başvurudan sonra, Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir süre içerisinde başvuruya ilave edilir.

e) Başvuru sahibi, başvuru esnasında ürünün uyum gösterimi ve uyum beyanının daha uzun bir süre gerektirdiğini gösterdiği ve Genel Müdürlüğün bu süreyi onayladığı durumlar dışında, büyük uçak ve büyük döner kanatlı hava araçlarının tip sertifikasyonu veya tahditli tip sertifikasyonu başvurusu beş yıl ve diğer tüm tip sertifikasyonu ve tahditli tip sertifikasyonu başvuruları ise üç yıl geçerlidir.

f) Bir tip sertifikası veya tahditli tip sertifikasının (e) bendinde de açıklanan zaman sınırlamaları içinde yayımlanmaması veya yayımlanmayacağına açık olduğu durumda, başvuru sahibi aşağıdakileri yapabilir:

1) Yeni bir başvuru yapabilir ve Genel Müdürlük tarafından 21.B.80, 21.B.82 ve 21.B.85 maddelerine göre yeni başvuru tarihinde oluşturulan ve bildirilen tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerini karşılamalıdır; veya

2) Asıl başvuruya uygulanabilir olan (e) bendindeki sürenin uzatılması için başvuru yapabilir ve tip sertifikası veya tahditli tip sertifikasının yayımı için yeni bir tarih önerebilir. Bu durumda başvuru sahibi, başvuru tarihinde seçtiği Genel Müdürlük tarafından 21.B.80, 21.B.82 ve 21.B.85 maddelerine göre başvuru tarihinde oluşturulan ve bildirilen tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerini karşılamalıdır. Ancak, başvuru sahibi tarafından tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası yayımı için önerilecek tarih, yeni büyük uçak veya büyük döner kanatlı hava aracı tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için beş yıldan fazla, diğer tip sertifikası ve tahditli tip sertifikaları için üç yıldan fazla olamaz. Söz konusu uzatma başvurusu için başlangıç tarihi, Genel Müdürlüğün başvurunun uygunluğunu bu Talimat kapsamında değerlendirerek başvurunun kabul edildiğini başvuru sahibine ilk kez bildirdiği tarih kabul edilir.

21.A.19 Yeni Bir Tip Sertifikası Gerektiren Değişiklikler

Genel Müdürlük; tasarım, güç, itki veya ağırlıktaki değişikliklerin, geçerli tip sertifikası temeline uyumun tamamıyla yeni bir inceleme gerektirecek kadar kapsamlı olduğuna karar verirse, söz konusu ürüne değişiklik öneren herhangi bir gerçek veya tüzel kişi yeni bir tip sertifikası için başvuruda bulunmalıdır.

21.A.20 Tip Sertifikasyon Temeli, Operasyonel Uygunluk Verisi Sertifikasyon Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri ile Uyum

a) Sertifikasyon programının Genel Müdürlük tarafından kabul edilmesini müteakip, 21.B.80, 21.B.82, 21.B.85 maddelerine göre oluşturulan ve Genel Müdürlük tarafından başvuru sahibinin bilgilendirildiği üzere, başvuru sahibi uygulanabilir tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve

çevresel koruma gereksinimlerine uyumu göstermeli ve Genel Müdürlüğe uyumun gösterildiğine dair kanıtları sağlamalıdır.

b) Başvuru sahibi, uyum gösterim sürecinde 21.A.15 (b)(6) altında belirtilen risk değerlendirmesine veya sertifikasyon programına belirgin etkisi olan her türlü zorluk ve olayı Genel Müdürlüğe bildirmelidir. Aksi durumda, başvuru sahibine önceden 21.B.100 (c) maddesi kapsamında bildirilen Genel Müdürlüğün dahil olma seviyesinde değişiklik gerekmektedir.

c) Başvuru sahibi sertifikasyon programında belirtildiği üzere uyumun gerekçelerini uyum dokümanları içinde kayıt altına almakla yükümlüdür.

d) Sertifikasyon programına göre tüm uyum gösteriminin tamamlanması sonrası, 21.A.33 maddesine uygun olarak her türlü test ve incelemeler dahil olmak üzere ve 21.A.35 maddesine göre tüm uçuş testleri dahil olmak üzere; başvuru sahibi şunları beyan etmelidir:

1) Genel Müdürlük tarafından sertifikasyon programının kabul edilmesi sonrasında, Genel Müdürlük tarafından oluşturulan ve bildirilen uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyum gösterdiğini,

2) Sertifikasyonun talep edildiği kullanımlar için, hiçbir özellik veya karakteristiğın emniyetsiz bir durum oluşturmadığını.

e) Başvuru sahibi (d) bendinde bahsi geçen uyum beyanını Genel Müdürlüğe iletmelidir. Başvuru sahibi uygun bir tasarım organizasyon onayına sahip olduğunda, bu Talimatın Altbölüm J hükümlerine göre uyum beyanını yapmalı ve Genel Müdürlüğe iletmelidir.

21.A.21 Tip Sertifikasının Yayınlanması

a) Ürün tip sertifikasının veya hava aracının bu Talimatın Ek-3'ü kapsamında tanımlanan asgari gereksinimleri sağlamadığı durumda hava aracı tahditli tip sertifikasının yayımlanabilmesi için, başvuru sahibi aşağıdakileri karşılamalıdır:

1) 21.A.14 maddesine uygun olarak kabiliyet göstermelidir,

2) 21.A.20 maddesine uyum göstermelidir,

3) Eğer hava aracı üzerine takıldı ise, motor ve pervane için aşağıdakilere uyum göstermelidir:

(A) Bu Talimata göre yayımlanmış veya yayımlanacak bir tip sertifikasına sahip olması; veya

(B) Genel Müdürlük tarafından hava aracının emniyetli uçuşunu sağlayabilmesi için belirlenmiş hava aracı tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumun gösterilmesi.

b) (a)(2) alt bendine istisnai bir durum olarak; 21.A.20 maddesi (d) bendinde atıfta bulunulan beyanda yer alan başvuru sahibinin talebi üzerine, operasyonel uygunluk verisinin operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyumunu göstermeden önce başvuru sahibi hava aracı tip sertifikası veya tahditli tip sertifikasının yayımlanmasına hak kazanır, ancak başvuru sahibi söz konusu uyumu operasyonel uygunluk verisinin kullanımından önce göstermekle yükümlüdür.

21.A.31 Tip Tasarımı

a) Tip tasarımı aşağıdakileri içermelidir:

1) Uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumu gösterilen ürüne ait konfigürasyon ve tasarım özelliklerini tanımlamak için gerekli olan teknik resimler, şartnameler ile bu teknik resim ve şartnamelerin listesi,

2) Ürünün uygunluğunu güvence altına almak için gerekli olan, üretim ve montaj yöntemleri, malzemeler ve süreçler ile ilgili bilgiler,

3) Uygulanabilir sertifikasyon şartnamesinde tanımlandığı şekilde, sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarının onaylanmış uçuşa elverişlilik sınırlamaları (Airworthiness Limitations) bölümü ve

4) Aynı tipte daha sonraki ürünlerin uçuşa elverişliliği ve ilgili olduğunda çevresel karakteristiklerinin belirlenmesine, mukayese yöntemiyle imkân verecek diğer gerekli veriler.

b) Her bir tip tasarımı uygun bir şekilde tanımlanmalıdır.

21.A.33 İnceleme ve Testler

a) (Ayrılmıştır)

b) Başvuru sahibi; 21.A.20 maddesinin gerektirdiği uyum gösterim faaliyetleri için her bir teste başlanmadan önce, aşağıdakileri doğrular:

1) Test numunesi için:

i) Malzeme ve süreçlerin, önerilen tip tasarımındaki şartnamelere uygunluğunu,

ii) Ürünün parçalarının, önerilen tip tasarımındaki teknik resimlere uygunluğunu; ve

iii) Üretim süreçleri, imalat ve montajların önerilen tip tasarımında belirtilenlere uygunluğunu ve

2) Testler için kullanılan test ekipmanı ve tüm ölçme ekipmanının test için yeterli olduğunu ve uygun biçimde kalibre edildiğini.

c) (b) bendine uygun olarak gerçekleştirilen doğrulamalar temelinde, başvuru sahibi test sonuçlarını etkilemeyen kanıtlar ile birlikte potansiyel uygunsuzlukları listeleyen uygunluk beyanı yayımlamalıdır ve Genel Müdürlüğün uyum beyanının geçerliliğinin kontrol etmesi için gerekli her türlü incelemeyi yapmasına müsaade etmelidir.

d) Başvuru sahibi Genel Müdürlüğün:

1) Uyum doğrulama ile ilgili herhangi bir veri veya bilgiyi gözden geçirmesine; ve

2) Uyum doğrulama amaçlı gerçekleştirilen test veya inceleme gerçekleştirilmesine veya şahitlik etmesine müsaade etmelidir.

e) Genel Müdürlük tarafından (d)(2) alt bendi altında gerçekleştirilen veya şahit olarak katılım sağlanan tüm test ve incelemelerde;

1) Başvuru sahibi Genel Müdürlüğe (c) bendine uyumu gösteren beyanı sunmalıdır ve

2) (c) bendine uyumun gösterildiği ve test numunesinin Genel Müdürlüğe test için sunulduğu zaman aralığında test numunesi veya test ve ölçüm ekipmanının üzerinde uyum beyanının geçerliliğini etkileyecek herhangi bir değişiklik yapılamaz.

21.A.35 Uçuş Testleri

a) Tip sertifikası almak amacıyla yapılan uçuş testleri, Genel Müdürlük tarafından belirlenen şartlara uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

b) Başvuru sahibi Genel Müdürlüğün gerekli gördüğü ve aşağıda belirtilen uçuş testlerini yapar:

1) Uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumun belirlenmesi için ve

2) Aşağıda belirtilen hava araçları hariç, bu Talimat altında sertifika verilen hava aracı, bunun ilgili parça ve cihazlarının güvenilir ve düzgün bir şekilde çalıştığına dair makul güvencenin varlığının belirlenmesi için,

i) planörler ve motorlu planörler,

ii) ELA1 veya ELA2'de tanımlanmış balonlar ve hava gemileri,

iii) Azami kalkış kütlesi 2722 kg veya altı uçaklar.

c) (Ayrılmıştır)

d) (Ayrılmıştır)

e) (Ayrılmıştır)

f) Alt bent (b)(2)'de tanımlanan uçuş testleri şunları içerir:

- 1) Daha önce tip sertifikalı bir hava aracında kullanılmamış türbin motorlarına sahip hava araçları, tip sertifikasına uygun motor ve ilgili sistemler ile birlikte en az 300 saat uçuş testini,
- 2) Diğer bütün hava araçları ise en az 150 saat uçuş testini.

21.A.41 Tip Sertifikası

Tip sertifikası ve tahditli tip sertifikası, tip tasarımını, kullanım kısıtlamalarını, sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarını, uçuşa elverişlilik ve emisyon için tip sertifikası veri sayfasını, Genel Müdürlük tarafından uyumunun kayıt altına alındığı uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerini ve uygulanabilir sertifikasyon şartnameleri ve çevresel koruma gereksinimlerinde ürün için tanımlanmış diğer tüm koşul ve kısıtlamaları içerir. Hava aracı tip sertifikası ve tahditli tip sertifikası ek olarak, uygulanabilir operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi ve gürültü için tip sertifikası veri sayfasını içerir. Hava aracı tip sertifikası ve tahditli tip sertifikası veri sayfası CO2 emisyon uyum kaydını ve motor tip sertifikası veri sayfası egzoz emisyon uyum kaydını içerir.

21.A.44 Belge Sahibinin Yükümlülükleri

Her bir tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası sahibi aşağıda belirtilen yükümlülükleri gerçekleştirmelidir:

- a) 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.5, 21.A.6, 21.A.7, 21.A.9, 21.A.62 ve 21.A.65 maddeleri ile konulan yükümlülükleri yerine getirmeli ve bu amaçla, 21.A.13 maddesine uygunluğunu göstermek için gerekli yeterlilik gereksinimlerini karşılamayı sürdürmelidir,
- b) Altbölüm Q'ya uygun olarak işaretlemeyi tanımlamalıdır.

21.A.47 Devredilebilirlik

Tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası veya bir yardımcı güç ünitesi (APU) için TR-TSO yetkilendirmesi yalnızca 21.A.44 maddesi altındaki yükümlülükleri üstlenebilecek ve bu amaçla 21.A.14 maddesi uyarınca yeterliliğini gösteren gerçek veya tüzel bir kişiye devredilebilir.

21.A.51 Süre ve Sürekli Geçerlilik

- a) Tip sertifikası ve tahditli tip sertifikası süresiz olarak yayımlanır. Belgeler aşağıdaki şartlar sağlandıkça geçerliliklerini korur:
 - 1) Belge sahibinin SHY-21 Yönetmeliği ve SHT-21 Talimatı ile uyumlu kalması ve
 - 2) Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş geçerli idari prosedürlere göre sertifikanın iade veya iptal edilmemiş olması.
- b) İade veya iptal edilme durumunda tip sertifikası ve tahditli tip sertifikası Genel Müdürlüğe geri verilir.

21.A.62 Operasyonel Uygunluk Verisinin Hazır ve Erişilebilir Olması

Tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası sahibi aşağıda belirtilenlerin hazır ve erişilebilir olmasını sağlar:

- a) Operasyonel uygunluk verilerinin bir eğitim kuruluşu veya bir kullanıcı tarafından kullanılması zorunluluğundan önce hava aracının tüm bilinen kullanıcılarına uygulanabilir operasyonel uygunluk sertifikasyon temeline göre hazırlanmış en az bir operasyonel uygunluk veri seti; ve

- b) Hava aracının tüm bilinen kullanıcılarına operasyonel uygunluk verisindeki herhangi bir değişiklik; ve
c) Talep edilmesi halinde, (a) ve (b) bentlerinde belirtilen ilgili veri:

1) Genel Müdürlüğe ve

2) Operasyon uygunluk verisinin bir veya daha fazla ögesine uymak zorunda olan herhangi bir kişiye sağlanmalıdır.

21.A.65 Uçakların Yapıları için Sürekli Yapısal Bütünlük

Büyük uçaklar için tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası sahibi, hizmet tecrübesi ve güncel operasyonları dikkate alarak, uçağın operasyonel ömrü boyunca sürekli yapısal bütünlük programının geçerli kalmasını sağlayacaktır.

ALTBÖLÜM C – UYGULANABİLİR DEĞİL**ALTBÖLÜM D – TİP SERTİFİKALARI VE TAHDİTLİ TİP SERTİFİKALARINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER****21.A.90A Kapsam**

Bu Altbölüm, tip sertifikalarına gelecek değişikliklerin onayı için uygulanacak prosedürü ve bu değişiklikle ilgili başvuru veya onay sahibinin hak ve yükümlülüklerini düzenler. Bu Altbölüm aynı zamanda, bu Altbölüm altında tanımlanan onay sürecine tabi olmayan standart değişiklikleri de tanımlar. Bu Altbölüm içinde, tip sertifikalarına yapılan atıflar tip sertifikası ve tahditli tip sertifikasını belirtir.

21.A.90B Standart Değişiklikler

a) Tip sertifikasına gelen değişikliklerin standart değişiklikler olarak kabul edilebilmesi için:

1) Şu ürünlerle ilgili olmalı:

- i) Azami Kalkış Kütlesi (MTOM) 5700 kg veya daha az olan sabit kanatlı hava araçları,
- ii) MTOM 3175 kg veya daha az olan döner kanatlı hava araçları,
- iii) ELA1 ya da ELA2 sınıfı içerisinde tanımlanan planörler, motorlu planörler, balonlar ve hava gemileri,

2) Genel Müdürlük tarafından yayımlanan sertifikasyon şartnamelerinde yer alan tasarım verisine uygun, ilgili sürekli uçuşa elverişlilik talimatları da dahil, standart değişikliklerin tanımlanması ve uygulanması için gerekli kabul edilebilir metot, teknik ve yöntemleri içermeli, ve

3) Tip Sertifikası sahibinin verisi ile çelişkili olmamalıdır.

b) Standart değişiklikler için 21.A.91'den 21.A.109'a kadar olan maddeler geçerli değildir.

21.A.90C Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatlarında Münferit Değişiklikler

a) Sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarında münferit değişiklikler, doğrudan tip tasarımında ya da tamir tasarımında değişiklik sonucu yapılmayan değişikliklerdir.

b) Sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarında münferit değişiklikler, sadece tasarım onayı sahibi tarafından, söz konusu tasarım için oluşturulan talimatlarda yapılabilir.

c) Paragraf 21.A.91'den 21.A.109'a kadar olan gereklilikler, aşağıdaki durumlarla ilgili olan sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarında yapılacak münferit değişikliklere uygulanmayacaktır:

- 1) Sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarının uçuşa elverişlilik sınırlamaları (Airworthiness Limitations) bölümünü etkilemeyenler, ve
- 2) Tasarım onayı sahibinin, sertifikasyon temeli ile ek bir uyum gösterimi gerçekleştirmesini gerektirmeyenler.

d) (c) bendinde belirtilen sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarında münferit değişiklikler, tasarım onayı sahibi tarafından Genel Müdürlükle mutabık kalınacak prosedürlere uygun şekilde onaylanacaktır.

21.A.91 Tip Tasarımındaki Değişikliklerin Sınıflandırılması

Tip sertifikasına yapılacak değişiklikler küçük ve büyük olarak sınıflandırılır. Küçük değişiklik; kütle, denge, yapısal mukavemet, güvenilirlik, çalışma karakteristikleri, operasyonel uygunluk verileri veya ürünün uçuşa elverişliliğini veya çevresel karakteristiklerini etkileyen diğer karakteristikleri üzerinde önemli bir etkisi olmayan değişikliklerdir. 21.A.19 maddesi ile çalışmamak kaydıyla, bu Altbölüm altındaki diğer tüm değişiklikler "Büyük değişiklik" olarak tanımlanır. Büyük ve küçük değişiklikler açık bir biçimde tanımlanmalı ve 21.A.95 veya 21.A.97 maddelerinden uygun olanına göre onaylanmalıdır.

21.A.92 Başvuru için Uygunluk

- a) Bu Altbölüm altında, tip sertifikasına yapılacak büyük değişiklik onayı için, yalnızca tip sertifikası sahibi başvurabilir, diğer bütün büyük değişiklikler için başvuru sahipleri Altbölüm E'ye göre başvuru yapmalıdır.
- b) Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, bu Altbölüm kapsamında tip sertifikasına yapılacak küçük değişiklik onayı için başvurabilir.

21.A.93 Başvuru

- a) Tip sertifikasına değişiklik onayı için başvuru Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.
- b) 21.A.20 maddesine göre uyum gösterimi için aşağıdakileri içeren bir sertifikasyon programı başvuruya dahil edilir ya da ilk başvurudan sonra, Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir süre içerisinde başvuruya ilave edilir:

1) Aşağıdakileri içeren değişikliğin tanımı:

- i) Değişiklik yapılacak tip sertifikasındaki ürünün konfigürasyonları,
- ii) Tip sertifikasındaki ürünün değişiklikle etkilenen veya değişen onaylı el kitaplarını da içeren tüm alanları,
- iii) Değişiklik operasyonel uygunluk verisini etkilediğinde operasyonel uygunluk verisindeki her türlü gerekli değişikliği.

2) Değişiklik ile etkilenen alanlar ve değişikliğin tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimleri ve SHY-21 ile uyumunu göstermek için yeniden yapılması gereken incelemelerin tanımı; ve

3) Tip sertifikasına yapılacak büyük değişiklik için:

- i) 21.A.101 maddesinde belirtilen seçenek ve gereksinimlere göre hazırlanan ön tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimleri için önerileri,
- ii) Uyum doğrulama yöntemleri ve ilgili uyum dokümanları önerileri de dahil olmak üzere, uyum doğrulama aktivitelerinin anlamlı gruplara ayrılmış bir şekilde detaylandırmasını içeren sertifikasyon programı önerisini,
- iii) Tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli veya çevresel koruma gereksinimleri ile tanımlanamayan uyumsuzluk ihtimali ve bu uyumsuzluğun ürün emniyeti ve çevresel korumaya potansiyel etkisini tarifleyen uyum gösterim faaliyet ve verilerinin anlamlı gruplarının değerlendirilmesi için bir öneri. Önerilen değerlendirme 21.B.100 (a) maddesinin (1)'den (4)'e kadar olan alt bentlerini dikkate almalıdır. Bu değerlendirmeye dayanarak, başvuru uyum gösterim faaliyetleri ve verilerinin doğrulanması için Genel Müdürlüğün dahil olma seviyesi önerisini; ve
- iv) Temel kilometre taşlarını gösteren bir proje takvimini içermelidir.

- c) Büyük uçak ve büyük döner kanatlı hava araçlarında tip sertifikasına değişiklik için yapılan başvuru beş yıl için geçerlidir. Bunların dışında tip sertifikasına değişiklik için yapılan başvuru üç yıl için geçerlidir. Belirlenen süre sınırlaması içinde değişikliğin onaylanmamış olduğu veya onaylanamayacağının açık olduğu bir durumda, başvuru sahibi aşağıdakileri yapabilir;

1) Yeni bir başvuru yapabilir ve Genel Müdürlük tarafından 21.A.101 ve 21.B.105 maddelerine göre yeni başvuru tarihinde oluşturulan ve bildirilen tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerini karşılamalıdır; veya

2) Asıl başvuru için (c) bendi ilk cümlesinde verilen sürenin uzatılması için başvuru yapabilir ve onayın yayımlanması için yeni bir tarih önerebilir. Bu durumda başvuru sahibi, kendisi tarafından seçilen bir tarih için Genel Müdürlük tarafından 21.A.101 maddesine göre oluşturulan ve 21.B.105 maddesine göre

bildirilen tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerini karşılamalıdır. Bununla beraber, başvuru sahibi tarafından seçilen tarih kendisi tarafından onayın yayımlanması için önerilecek yeni tarihten büyük uçak ya da büyük döner kanatlı hava aracı tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikasına yapılacak değişiklik için beş yıldan, diğer tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikalarına yapılacak herhangi bir değişiklik için üç yıldan daha eski olmayacaktır.

21.A.95 Küçük Değişiklik Onayı İçin Gereksinimler

a) Tip sertifikasına yapılacak küçük değişikliklerin sınıflandırılması ve onayı,

1) Genel Müdürlük tarafından veya

2) Onay şartlarında tanımlandığı üzere, uygun biçimde onaylanmış tasarım organizasyonu tarafından 21.A.263 (c) maddesinin (1) ve (2) bentlerinde tanımlanan imtiyazlara uygun olarak yapılır.

b) Tip sertifikasına yapılacak küçük değişikliklerin onayı sadece:

1) Değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanların tip sertifikasında referans verilen tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumun gösterilmesi,

2) Operasyonel uygunluk verisinin etkilenmesi durumunda, operasyonel uygunluk verisindeki değişiklikler tip sertifikasında referans verilen operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyumun gösterilmesi,

3) (1) alt bendine göre tip sertifikasyon temeline göre uyumun beyan edilmesi ve uyum için kanıtların uyum dokümanlarında kayıt altına alınmış olması; ve

4) Sertifikasyonun talep edildiği kullanımlar için, tanımlanmış hiçbir özellik veya karakteristiğin emniyetsiz bir durum oluşturmaması durumunda yapılır.

c) (b)(1) alt bendine istisnai bir durum olarak, uyum gösteriminin etkilenmediğinin sunulması durumunda, tip sertifikasında referans verilenden sonra yürürlüğe girmiş olan sertifikasyon şartnamesi küçük değişiklik onayında kullanılabilir.

d) (a) bendine istisnai bir durum olarak, başvuru sahibinin 21.A.20 (d) maddesinde belirtilen beyanda talep etmesi durumunda, hava aracı tip sertifikası küçük değişikliği operasyonel uygunluk verisinin operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyumunu göstermeden önce yayımlanabilir, ancak başvuru sahibi operasyonel uygunluk verisinin kullanım ihtiyacından önce operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyum göstermekle yükümlüdür.

e) Başvuru sahibi Genel Müdürlüğe (b) bendine uyumu gösteren beyanı ve değişiklik ile ilgili gerekli kanıtları sunmalıdır.

f) Tip sertifikasına gelen küçük değişiklik onayı, değişiklik ile ilgili olarak tip sertifikasında belirli konfigürasyon(lar) ile kısıtlanmalıdır.

21.A.97 Büyük Değişiklik Onayı İçin Gereksinimler

a) Tip sertifikasına yapılacak büyük değişikliklerin sınıflandırılması ve onayı,

1) Genel Müdürlük, veya

2) Onay şartlarında tanımlandığı üzere, uygun biçimde onaylanmış tasarım organizasyonu tarafından 21.A.263 (c) maddesinin (1) ve (8) alt bentlerinde tanımlanan imtiyazlara uygun olarak yapılır.

b) Tip sertifikasına yapılacak büyük değişikliklerin onayı sadece:

1) Değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanların, Genel Müdürlük tarafından 21.A.101 maddesine göre belirlenen tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumunun gösterilmesi,

2) Operasyonel uygunluk verisini etkileyen bir değişiklik olması durumunda, operasyonel uygunluk verisinde yapılması gereken değişikliklerin, Genel Müdürlük tarafından 21.A.101 maddesine göre belirlenen operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyumunun gösterilmesi,

3) Değişiklik kapsamında, 21.A.20 maddesi gereksinimlerine uygun olarak (1) ve (2) numaralı maddelere uyumun gösterilmesi durumunda yapılır.

c) (b) bendinin (2) ve (3) alt bentlerine istisnai bir durum olarak, başvuru sahibinin 21.A.20 (d) maddesinde belirtilen beyanda talep etmesi durumunda, hava aracı tip sertifikası büyük değişikliği operasyonel uygunluk verisinin operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyumunu göstermeden önce yayımlanabilir, ancak başvuru sahibi operasyonel uygunluk verisinin kullanım ihtiyacından önce operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyum göstermekle yükümlüdür.

d) Tip sertifikasına gelen büyük değişiklik onayı, değişiklik ile ilgili olarak tip sertifikasında belirli konfigürasyon(lar) ile kısıtlanmalıdır.

21.A.101 Tip Sertifikasına Yapılacak Büyük Değişiklik İçin Tip Sertifikasyon Temeli, Operasyonel Uygunluk Verisi Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri

a) Tip Sertifikasına gelen büyük değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanlar, başvuru tarihindeki uygulanabilir ve yürürlükte olan sertifikasyon şartnamesine veya (f) maddesinde belirtilen tarihten sonra uygulanabilir olan sertifikasyon şartnamesine uyumlu olduğunu göstermelidir. Başvurunun geçerliliği 21.A.93 (c) maddesine göre belirlenecektir. İlave olarak, değişiklik yapılan ürün 21.B.85 maddesine göre Genel Müdürlük tarafından belirlenen çevresel koruma gereksinimleri ile uyumlu olmalıdır.

b) (h) bendinde aksi belirtilmediği sürece, (a) bendine istisnai bir durum olarak, (a) bendinde tanımlanan sertifikasyon şartnameleri ve doğrudan ilişkili olan diğer sertifikasyon şartnamelerinin önceki bir revizyonu, tip sertifikasında belirtilen sertifikasyon şartnamesinin revizyon tarihinden daha eski olmadığı müddetçe, aşağıda belirtilen durumlarda kullanılabilir:

1) Genel Müdürlüğün önemli bulmadığı bir değişiklik. Bir değişikliğin önemli olup olmadığının belirlenmesinde Genel Müdürlük, değişikliği tüm önceki ilgili tasarım değişiklikleri kapsamında ve ürün için tip sertifikasında belirtilen uygulanabilir sertifikasyon şartnamelerinin tüm ilgili revizyonları açısından değerlendirir. Aşağıdaki kriterlerden birini karşılayan değişiklikler otomatik olarak önemli kabul edilir;

i) Genel konfigürasyonun veya yapı prensiplerinin muhafaza edilememesi.

ii) Değişiklik yapılacak ürünün sertifikasyonu için kullanılan kabullerin geçerliliğini yitirmesi

2) Genel Müdürlüğün; değişiklikten etkilenmediğini değerlendirdiği her bir bölge, sistem, parça veya cihaz.

3) Genel Müdürlüğün; (a) bendinde tarif edilen bir sertifikasyon şartnamesine uyumun, değişiklik yapılan ürünün emniyet seviyesine önemli bir katkıda bulunmadığını veya uygulanabilir olmadığını değerlendirmesi durumunda değişiklikten etkilenen her bir alan, sistem, parça veya cihaz.

c) (a) bendine istisnai bir durum olarak, aşağıda belirtilen hava araçları haricindeki hava araçları için değişiklikle ilgili, değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanlar tip sertifikasında belirtilen, ilgili tip sertifikasyon temeline uyum göstermelidir. Bununla birlikte; Genel Müdürlük, değişikliği hava aracının bir alanı için önemli bulursa, tip sertifikasında verilen ilgili tip sertifikasyon temelinde belirtilen sertifikasyon şartnamesinin ve doğrudan ilişkili bulunduğu herhangi bir sertifikasyon şartnamesinin sonraki bir revizyonu ile uyumu talep edebilir. Yukarıda belirtilen durum, sonraki revizyon ile uyumun, değişiklik yapılan ürünün emniyet seviyesine önemli bir katkıda bulunmadığı veya uygulanabilir olmadığı Genel Müdürlük tarafından değerlendirilmedikçe geçerlidir.

i) 2722 kg (6000 lbs) veya daha düşük azami ağırlıktaki hava aracı (döner kanatlı olmayan) veya

ii) 1361 kg (3000 lbs) veya daha düşük azami ağırlıktaki türbinli olmayan bir döner kanatlı hava aracı.

d) Genel Müdürlük; önerilen değişiklik için başvuru tarihinde uygulanabilir olan sertifikasyon şartnamelerinin yeterli standartları sağlamadığını gerekçeleriyle birlikte değerlendirirse, değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanlar için başvuru tarihinde yürürlükte olan sertifikasyon şartnamelerinde oluşturulmuş emniyet seviyesine eşdeğer bir emniyet seviyesi sağlamak için 21.B.75 maddesi hükümlerine göre oluşturulacak özel koşullara ve bu özel koşullara gelen revizyonlara uyum gösterilmelidir.

e) (a), (b) ve (c) bentlerine istisnai bir durum olarak, başvuru sahibi değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanlar için uyumu, Genel Müdürlük tarafından belirlenen sertifikasyon şartnamelerine alternatif şekilde göstermeyi teklif edebilir. Ancak Genel Müdürlüğe bu alternatif usulün eş değer bir emniyet seviyesi oluşturduğu aşağıdakilerle gösterilmelidir:

1) Tip sertifikası için:

i) (a), (b) veya (c) bentlerinde Genel Müdürlük tarafından tanımlanan sertifikasyon şartnamelerine eşdeğer, veya

ii) Bu Talimatın Ek-3'ünde tanımlı gerekliliklere uyumlu olması.

2) Tahditli tip sertifikası için, ürünün amaçlanan kullanımı için yeterli olmalıdır.

f) Eğer başvuru sahibi, tip sertifikası değişikliği başvurusu yaptığı tarihten sonra geçerli olan sertifikasyon şartnamelerine gelen revizyon ile uyum sağlamayı seçerse, değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanlar için doğrudan ilgili olan diğer sertifikasyon şartnamelerine de uyum göstermelidir.

g) Bir hava aracı için tip sertifikasına gelen değişiklik başvurusu operasyonel uygunluk verisine yönelik değişiklikleri içerdiğinde veya daha sonra bunları içerecek şekilde ilk başvuruya ek yapıldığı durumda, operasyonel uygunluk verileri sertifikasyon temeli yukarıda belirtilen (a) -- (f) bentlerine göre oluşturulmalıdır.

h) UOD-2019/4 sayılı Uçuş Operasyonlarına Yönelik İlave Uçuşa Elverişlilik Şartları Genelgesi 26.300 maddesinin geçerli olduğu büyük uçaklar için, 26.303 maddesini dikkate almak zorunda olmayan ilave tip sertifikası başvuru sahipleri hariç, başvuru sahibi en azından 26.300 ve 26.330 maddelerine eş değerde emniyet seviyesi sağlayacak sertifikasyon şartnamelerine uyum gösterecektir.

21.A.108 Operasyonel Uygunluk Verisinin Hazır ve Erişilebilir Olması

Değişiklik operasyonel uygunluk verisini etkilediğinde, küçük değişiklik onay sahibi aşağıda belirtilenlerin hazır ve erişilebilir olmasını sağlamalıdır:

a) Operasyonel uygunluk verilerinin bir eğitim kuruluşu veya bir kullanıcı tarafından kullanılması zorunluluğundan önce değiştirilmiş hava aracının tüm bilinen kullanıcılarına uygulanabilir operasyonel uygunluk sertifikasyon temeline göre hazırlanmış en az bir operasyonel uygunluk veri seti değişikliği; ve

b) Hava aracının tüm bilinen kullanıcılarına operasyonel uygunluk verisindeki herhangi bir ilave değişiklik; ve

c) Talep edilmesi halinde, değişikliğin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen ilgili kısımlarını:

1) Genel Müdürlüğe ve

2) Operasyon uygunluk verisine uyum göstermek durumunda olan herhangi bir kişiye.

21.A.109 Yükümlülükler ve TPA İşaretlemesi

Tip sertifikasına yapılan küçük değişiklik onayı sahibi;

a) 21.A.4, 21.A.5, 21.A.6, 21.A.7, 21.A.9 ve 21.A.108 maddeleri ile koyulan yükümlülükleri yerine getirmeli, ve

b) 21.A.804 maddesi (a) bendine göre TPA harflerini içeren işaretlemeyi gerçekleştirmelidir.

ALTBÖLÜM E – İLAVE TİP SERTİFİKASI**21.A.111 Kapsam**

Bu Altbölüm ilave tip sertifikası süreci kapsamında, tip sertifikasına gelen büyük değişikliklerin onayı için ilgili prosedürü ve bu sertifikalar için başvuru ve sertifika sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini tanımlar. Bu Altbölümde tip sertifikalarına verilen referanslar, tip sertifikaları ve tahditli tip sertifikalarını içerir.

21.A.112A Başvuru için Uygunluk

Bu Altbölümde tanımlanmış şartlar altında, 21.A.112B maddesine göre kabiliyetlerini göstermiş veya gösterme aşamasında olan gerçek veya tüzel kişi ilave tip sertifikası için başvurabilir.

21.A.112B Kabiliyet Gösterimi

a) İlave tip sertifikası için başvuru sahibi, kabiliyetini Genel Müdürlük tarafından Altbölüm J'ye uygun olarak yayımlanmış Tasarım Organizasyon Onayına sahip olmak suretiyle göstermelidir.

b) (a) bendine istisnai bir durum olarak, bu kabiliyetin gösterimine alternatif yöntem kapsamında başvuru sahibi, bu Altbölüm ile uyum göstermek amacıyla gerekli özel tasarım uygulamaları, kaynakları ve faaliyet sırasını tanımlayan prosedürlerin kullanımı için Genel Müdürlük mutabakatı arayabilir.

c) (a) bendine istisnai bir durum olarak, 21.A.14 maddesi (c) bendinde tanımlanan ürünler için, başvuru sahibi, uyum gösterimi yöntemlerini detaylandıran 21.A.93 (b) maddesi ile uyumlu bir sertifikasyon programının Genel Müdürlük tarafından kabul edilmesi yoluyla bu kabiliyetin gösterimini gerçekleştirebilir.

21.A.113 İlave Tip Sertifikası İçin Başvuru

a) İlave Tip Sertifikası için başvuru Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.

b) İlave Tip Sertifikası başvurusu için başvuru sahibi:

i) Başvuruda 21.A.93 (b)'de belirtilen bilgileri dahil etmeli,

ii) Sertifikasyon verisinin tamamen kendisi tarafından mı veya tip sertifikasyon verisinin sahibi ile yapılan bir anlaşma üzerinden mi olacağını belirtmelidir.

c) 21.A.93 (c) maddesi, belirlenen süre sınırlaması içinde değişikliğin onaylanmamış veya onaylanamayacağına açık olduğu durumlarda, süre sınırlaması ve tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerinin güncellenmesi gerekliliği için uygulanır.

21.A.115 İlave Tip Sertifikası Olarak Büyük Değişikliklerin Onayı İçin Gereksinimler

a) İlave tip sertifikalarının yayımlanması,

1) Genel Müdürlük, veya

2) Onay şartlarında tanımlandığı üzere, uygun biçimde onaylanmış tasarım organizasyonu tarafından 21.A.263(c) maddesinin (1) ve (9) alt bentlerinde tanımlanan imtiyazlara uygun olarak yapılır.

b) İlave tip sertifikası onayı sadece:

1) Başvuru sahibinin 21.A.112B maddesine göre kabiliyetini göstermesi,

2) Değişiklik ve değişiklikten etkilenen alanların, Genel Müdürlük tarafından 21.A.101 maddesine göre belirlenen tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumunun gösterilmesi,

3) Operasyonel uygunluk verisini etkileyen bir ilave tip sertifikasının olması durumunda, operasyonel uygunluk verisinde yapılması gereken değişikliklerin, Genel Müdürlük tarafından 21.A.101 maddesine göre belirlenen operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyumunun gösterilmesi,

4) Değişiklik kapsamında, 21.A.20 maddesi gereksinimlerine uygun olarak (2) ve (3) numaralı maddelere uyumun gösterilmesi, ve

5) Başvuru sahibinin, 21.A.113 (b) maddesi kapsamında sertifikasyon verisini tip sertifikasyon verisinin sahibi ile yaptığı bir anlaşmaya dayanarak sunduğunu belirtmesi halinde:

- i) Tip sertifikası sahibinin, 21.A.93 maddesine göre sunulan bilgilere teknik bir itirazının olmadığını belirtmesi, ve
- ii) Tip sertifikası sahibinin, ilave tip sertifikası sahibi ile 21.A.44 ve 21.A.118A maddelerine uyumlu olarak değişen ürün için sürekli uçuşa elverişlilik sorumluluklarının yerine getirilmesi kapsamında iş birliği yapacağını kabul etmesi durumunda yapılır.

c) (b) bendinin (3) ve (4) alt bentlerine istisnai bir durum olarak; başvuru sahibinin 21.A.20 (d) maddesinde belirtilen beyanı içerisinde talep etmesi durumunda, operasyonel uygunluk verisinin fiili kullanımından önce operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeline uyum göstermesi koşulu ile hava aracı ilave tip sertifikası onaylanabilir.

d) İlave tip sertifikası, büyük değişikliğin ilgili olduğu tip sertifikası içerisindeki belirli konfigürasyon(lar) ile kısıtlanmalıdır.

21.A.116 Devredilebilirlik

İlave Tip Sertifikası, 21.A.118A maddesinin yükümlülüklerini üstlenebilen ve bu amaçla ELA1 sınıfı hava aracı için Genel Müdürlük ile 21.A.112B maddesi kapsamında ilgili şartları sağlayabileceğine dair mutabakata varmış gerçek veya tüzel kişiler hariç olmak üzere, yalnızca 21.A.112B maddesinde tanımlanan kriterlere uygun olarak yeterliliğini gösterebilen gerçek veya tüzel bir kişiye devredilebilir.

21.A.117 İlave Tip Sertifikası Kapsamındaki Ürünün Etkilenen Kısımına Gelen Değişiklikler

a) İlave Tip Sertifikası kapsamındaki ürünün etkilenen kısmına gelen küçük değişiklikler, Altbölüm D'ye uygun olarak sınıflandırılır ve onaylanır.

b) İlave Tip Sertifikası kapsamındaki ürünün etkilenen kısmına gelen her bir büyük değişiklik, bu Altbölüme uygun olarak ayrı bir İlave Tip Sertifikası olarak onaylanır.

c) (b) bendine istisnai bir durum olarak, İlave Tip Sertifikası belge sahibinin kendisi tarafından yayımlanmış, İlave Tip Sertifikası kapsamındaki ürünün etkilenen kısmına gelen büyük değişiklik, mevcut İlave Tip Sertifikasına bir değişiklik olarak onaylanabilir.

21.A.118A Yükümlülükler ve TPA İşaretlemesi

İlave Tip Sertifikası belge sahibi;

a) Aşağıdaki yükümlülükleri yerine getirmelidir:

- 1) 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.5, 21.A.6, 21.A.7, 21.A.9 ve 21.A.120B maddelerinde belirtilen yükümlülükleri,
- 2) 21.A.115 maddesi (d)(2) alt bendi doğrultusunda Tip Sertifikası belge sahibi ile iş birliğinin gerektirdiği ve bu amaçla 21.A.112B maddesinin kriterlerini karşılamayı sürdürmeye yönelik yükümlülükleri.

b) 21.A.804 maddesi (a) bendine göre TPA harflerini içerecek işaretlemeyi gerçekleştirmelidir.

21.A.118B Süre ve Sürekli Geçerlilik

- a) İlave Tip Sertifikası süresiz olarak yayımlanır. Belgeler aşağıdaki şartlar sağlandıkça geçerliliğini korur:
- 1) Belge sahibinin SHY-21 Yönetmeliği ve SHT-21 Talimatı ile uyumlu kalması ve
 - 2) Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş geçerli idari prosedürlere göre sertifikanın iade veya iptal edilmemiş olması.
- b) İade veya iptal edilme durumunda İlave Tip Sertifikası Genel Müdürlüğe geri verilmelidir.

21.A.120B Operasyonel Uygunluk Verisinin Hazır ve Erişilebilir Olması

Değişiklik operasyonel uygunluk verisini etkilediğinde, İlave Tip Sertifikası sahibi aşağıda belirtilenlerin hazır ve erişilebilir olmasını sağlamalıdır:

- a) Operasyonel uygunluk verilerinin bir eğitim kuruluğu veya bir kullanıcı tarafından kullanılması zorunluluğundan önce değiştirilmiş hava aracının tüm bilinen kullanıcılarına uygulanabilir operasyonel uygunluk sertifikasyon temeline göre hazırlanmış en az bir operasyonel uygunluk veri seti değişikliği, ve
- b) Hava aracının tüm bilinen kullanıcılarına operasyonel uygunluk verisindeki herhangi bir ilave değişiklik, ve
- c) Talep edilmesi halinde, değişikliğin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen ilgili kısımlarını:
 - 1) Genel Müdürlüğe ve
 - 2) Operasyon uygunluk verisine uyum göstermek durumunda olan herhangi bir kişiye.

ALTBÖLÜM F – ÜRETİM ORGANİZASYON ONAYI OLMADAN ÜRETİM**21.A.121 Kapsam**

- a) Bu Altbölüm, Altbölüm G'ye göre Üretim Organizasyon Onayı olmadan üretilmesi amaçlanan ürün, parça ve cihaz ile Genel Müdürlüğün gerekli olduğunu değerlendirdiği durumlarda bunların prototiplerinin uygulanabilir tasarım verilerine uygunluk gösterimi için gerekli prosedürü tanımlar.
- b) Bu Altbölüm, bu Altbölüm altında üretilen ürün, parça veya cihazın üreticisinin yükümlülüklerini düzenleyen kuralları tanımlar.

21.A.122 Başvuru için Uygunluk

Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, aşağıdaki durumlarda, ürün, parça veya cihazın bu Altbölüm altında uygunluğunu göstermek için başvuru yapabilir:

- a) Ürün, parça veya cihazın tasarımına ait onay sahibi veya onay için başvuru yapmış olmak veya
- b) Uygun bir anlaşma yaparak, söz konusu tasarımın tasarım onay sahibi ya da başvuru sahibi ile üretim ve tasarım arasında yeterli koordinasyonu sağlamış olmak.

21.A.124 Başvuru

a) Münferit ürün, parça ve cihazın, bu Altbölüm altında uygunluk gösterimine yönelik anlaşma için her bir başvuru, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.

b) Bu tür bir başvuru aşağıdakileri içermelidir:

1) Uygulanabilir olduğunda aşağıdakileri gösteren kanıt:

- i) Altbölüm G çerçevesinde Üretim Organizasyon Onayının yayımlanmasının uygun olmadığını veya
- ii) Altbölüm G çerçevesinde bir Üretim Organizasyon Onayı yayımlanana kadar, bu Altbölüm altında ürün, parça veya cihazın sertifikasyonu veya onayına ihtiyaç olduğunu.

2) 21.A.125A maddesi (b) bendinin gerektirdiği bilgilerin çerçevesi.

21.A.124A Uyum Gösterim Yöntemi

a) Organizasyon, Part-21 ile uygunluğu göstermek için herhangi bir alternatif uyum gösterim yöntemi kullanabilir.

b) Organizasyon, alternatif uyum gösterim yöntemi kullanmak isterse kullanmadan önce Genel Müdürlüğe kapsamlı bir açıklama sağlamalıdır. Tanımlamada Part-21 ile uygunluğun nasıl sağlandığını gösterileceğinin yanı sıra el kitapları veya prosedürlerle ilişkili olabilecek değişiklikleri de içermelidir.

Organizasyon Genel Müdürlükten ön onay olarak alternatif uyum gösterim yöntemlerini kullanabilir.

21.A.125A Mutabakat Mektubunun Yayımlanması

Başvuru sahibi, aşağıdaki koşullar sağlandığında, bu Altbölüm altında münferit ürün, parça ve cihazın uygunluğunun gösterimi konusunda mutabık olan Genel Müdürlük tarafından yayımlanan bir mutabakat mektubuna sahip olmaya hak kazanır:

a) Her bir ürün, parça veya cihazın uygulanabilir tasarım verilerine uygunluğunu ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu güvence altına alan üretim muayene sistemine sahip olması.

b) Aşağıdakileri içeren bir el kitabının hazırlanması:

- 1) (a) bendinin gerektirdiği üretim muayene sisteminin tanımı,
- 2) Üretim muayene sistemini belirleyen yöntemlerin tanımı,

3) 21.A.127 ve 21.A.128 maddelerinin gerektirdiği testlerin tanımı ve 21.A.130 maddesi (a) bendi gereği yetkilendirilmiş kişilerin isimleri.

c) 21.A.3A maddesi ile 21.A.129 maddesi (d) bendine uygun olarak destek sağlayabileceğini göstermesi.

21.A.125B Bulgular ve Tespitler

a) Mutabakat mektubu sahibinin, SHT-21'in uygulanabilir gereksinimlerine uymadığına dair nesnel kanıt bulunduğu, bulgu aşağıdaki şekilde sınıflandırılır:

1) Seviye 1 bulgu, uygulanabilir tasarım verileri ile kontrolsüz bir uygunsuzluğa yol açabilecek ve hava aracının emniyetini etkileyebilecek, SHT-21 gereksinimleri ile ilgili herhangi bir uyumsuzluktur.

2) Seviye 2 bulgu, Seviye 1 olarak sınıflandırılmayan, SHT-21 gereksinimleri ile ilgili herhangi bir uyumsuzluktur.

b) Genel Müdürlük Seviye 1 veya Seviye 2 bulgu sınıflarına girmeyen aşağıdaki durumlardan herhangi biri için gözlemler yayımlayabilir.

1) Performansının etkisiz olduğu değerlendirilen herhangi bir husus için,

2) Seviye 1 ve Seviye 2 kapsamında bir uygunsuzluğa neden olma potansiyeline sahip olduğu tespit edildiğinde,

3) Yapılan öneri veya iyileştirmeler organizasyonun genel emniyet performansı açısından önem arz etmesi durumunda,

gözlemler oluşturularak yazılı olarak organizasyona iletilir.

c) Bulgular ile ilgili bildirim alınmasından sonra:

1) Seviye 1 bulgu olması durumunda, mutabakat mektubu sahibi, bulgunun yazılı teyidinin ardından, 21 iş gününden daha uzun olmayacak bir süre içinde Genel Müdürlük tarafından kabul edilecek düzeltici işlemi uygulamalıdır.

2) Seviye 2 bulgu olması durumunda, düzeltici faaliyet süresi bulgunun içeriğine bağlı olarak, üç aydan daha uzun olmayacak şekilde, Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Bazı durumlarda, bulgunun içeriğine bağlı olarak Genel Müdürlük bu üç aylık süreyi mutabık kalınan düzeltici işlem planına göre uzatabilir.

3) Gözlemler, Mutabakat Mektubu sahibi tarafından gerektiği şekilde dikkate alınmalıdır. Gözlemler ile ilgili olarak alınan kararlar kaydedilerek Genel Müdürlüğe sunulmalıdır.

d) Seviye 1 veya Seviye 2 bulgular olması durumunda Mutabakat Mektubu sahibi bulgu bildirimini aldıktan sonra, uyumsuzluğun;

1) Kök nedenlerini ve etkileyen faktörleri tanımlamalı,

2) Düzeltici bir faaliyet planı tanımlamalı,

3) Düzeltici faaliyetin uygulandığını Genel Müdürlüğe göstermeli.

e) Seviye 1 veya Seviye 2 bulgular olması durumunda, mutabakat mektubu, Genel Müdürlük tarafından kısmi veya tam olarak sınırlandırılabilir, askıya alınabilir veya iptal edilebilir. Mutabakat mektubu sahibi, anlaşma metninin sınırlandırıldığı, askıya alındığı veya iptal edildiği bildirimini aldığı zamanında teyit etmelidir.

21.A.125C Süre ve Geçerliliğin Devamı

a) Mutabakat mektubu 1 yılı geçmeyecek sınırlı bir süre için yayımlanır. Organizasyon aşağıdaki koşullara uyumlu kaldığı sürece geçerli olacaktır:

- 1) Üretim Organizasyonu bu alt bölümün uygulanabilir gereksinimlerine uyumunu gösterdiği sürece,
- 2) Üretim Organizasyonu veya herhangi bir iş ortağı, tedarikçi veya alt yüklenici Genel Müdürlüğün 21.A.9 maddesine göre inceleme yapabileceğini kabul ettiği sürece,
- 3) Mutabakat mektubuna göre ürettiği ürün, parça ve cihazların yeterli kontrollerinin yapıldığını gösteren kanıtları Genel Müdürlüğe gösterdiği sürece,
- 4) Mutabakat mektubu, bu Talimat Madde 23 gereğince iptal edilmedikçe, Üretim Organizasyonu tarafından iade edilmedikçe veya süresi sona ermedikçe.

b) Askıya alınma, iptal edilme veya zaman aşımı durumunda mutabakat mektubu Genel Müdürlüğe geri verilmelidir.

21.A.126 Üretim Muayene Sistemi

a) 21.A.125A maddesi (a) bendi çerçevesinde gerekli olan üretim muayene sistemi, aşağıda belirtilen konularda kullanılacak yöntemleri sağlamalıdır:

- 1) Bitmiş ürünlerde kullanılan, gelen malzemelerin ve satın alınan veya alt yükleniciye yaptırılan parçaların uygulanabilir tasarım verilerinde belirtildiği şekilde olduğu,
- 2) Gelen malzemelerin ve satın alınan veya alt yükleniciye yaptırılan parçaların uygun şekilde tanımlandığı,
- 3) Bitmiş ürünün kalitesini ve emniyetini etkileyen süreçler, montaj teknikleri ve üretim yöntemlerinin Genel Müdürlük tarafından kabul edilen şartnamelere uygun olarak yapıldığı,
- 4) Muadil malzemeler dâhil tasarım değişikliklerinin, Altbölüm D veya E'ye göre onaylandığı ve bitmiş ürüne uygulanmadan önce kontrol edildiği.

b) 21.A.125A maddesi (a) bendi çerçevesinde gerekli olan üretim muayene sistemi, aynı zamanda aşağıdakileri güvence altına almalıdır:

- 1) Üretim sürecindeki parçaların, uygulanabilir tasarım verileri ile uygunluk açısından en doğru tespitlerin yapılabileceği üretim noktalarında muayene edilmelidir,
- 2) Hasar görebilecek ve bozulabilecek malzemeler uygun şekilde depolanmalı ve yeterli seviyede korunmalıdır,
- 3) Güncel tasarım teknik resimleri, üretim ve muayene personeli için gerektiğinde kullanılmak üzere hazır ve erişilebilir olmalıdır,
- 4) Reddedilen malzeme ve parçalar, bitmiş ürüne takılmasına engel olacak biçimde ayrılmalı ve tanımlanmalıdır,
- 5) Bitmiş ürüne takılması düşünülen, ancak tasarım verileri veya şartnamelerine uymaması nedeniyle ayrılan malzeme ve parçalar, onaylı bir mühendislik ve üretim gözden geçirme prosedürüne tabi tutulmalıdır. Bu prosedürle kullanılabileceği belirlenen malzeme ve parçalar, eğer yeniden işlem veya tamir gerekli ise uygun biçimde tanımlanmalı ve yeniden muayene edilmelidir. Bu prosedürle reddedilen malzeme ve parçalar, bitmiş üründe kullanılmayacağını belirtmek üzere işaretlenmeli ve hurdaya ayrılmalıdır,

6) Üretim muayene sistemi içerisinde oluşturulan kayıtlar tutulmalı, mümkün olduğunca bitmiş ürün veya parçayla ilişkili olarak tanımlanmalı ve ürünün sürekli uçuşa elverişliliğini güvence altına almak için gerekli bilgileri sağlamak üzere üretici tarafından saklanmalıdır.

21.A.127 Testler: Hava Aracı

a) Bu Altbölüm altında üretim yapan hava aracı üreticileri, üretim için onaylı yer ve uçuş test prosedürü ve kontrol formları oluşturmalıdır. Üreticiler 21.A.125A maddesi (a) bendinde belirtilen şartlara uyum sağlandığının gösterimi için, üretilen her hava aracını bu formlara göre test etmelidir.

b) Her bir üretim test prosedürü en az aşağıdakileri içermelidir:

- 1) Kullanım niteliklerinin kontrolü,
- 2) Uçuş performansının kontrolü (normal hava aracı aletleri/göstergeleri kullanılarak),
- 3) Hava aracı ekipman ve sistemlerinin tamamının düzgün çalıştığının kontrolü,
- 4) Uçuş testinden sonra tüm cihazın uygun işaretlendiğinin, tüm etiketlerin ve gerekli uçuş el kitaplarının olduğunun belirlenmesi,
- 5) Hava aracının kullanım karakteristiklerinin yer kontrolü,
- 6) Test edilen hava aracına özgü diğer unsurların kontrolü.

21.A.128 Testler: Motorlar ve Pervaneler

Bu Altbölüm altında üretim yapan motor veya değişken hatveli pervane üreticileri, her ürünün 21.A.125A maddesi (a) bendinde belirtilen şartlara uyum sağladığını göstermelidir. Bu amaçla her ürün, Tip Sertifikasında belirtilen şartlarda çalıştığının gösterimi için Tip Sertifikası sahibinin dokümantasyonunda belirtilen uygun fonksiyonel teste tabi tutulmalıdır.

21.A.129 Üreticinin Yükümlülükleri

Bu Altbölüm altında üretim yapan ürün, parça veya cihaz üreticisi;

a) Her bir ürün, parça veya cihazın Genel Müdürlük tarafından muayene edilmesi için erişim imkânı sağlamalıdır.

b) Ürünün, uygulanabilir tasarım verilerine uygunluğunu belirlemek için gerekli teknik veri ve resimleri üretim alanında hazır bulundurmalıdır.

c) Her bir ürünün uygulanabilir tasarım verilerine uygun ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu güvence altına alan üretim muayene sisteminin sürekliliğini sağlamalıdır.

d) Tip sertifikası, tahditli tip sertifikası veya tasarım onayı belge sahibine, üretilmiş ürün, parça veya cihazın sürekli uçuşa elverişliliği ile ilgili tüm konularda destek sağlamalıdır.

e) Altbölüm A ile uyumlu olmalıdır.

21.A.130 Uygunluk Beyanı

a) Bu Altbölüm altında üretilen ürün, parça veya cihazın her bir üreticisi, hava aracı için SHGM Form 52 veya diğer ürün, parça veya cihaz için SHGM Form 1 ile bir uygunluk beyanı yayımlamalıdır. Bu beyan, üretim organizasyonunda konuyla ilgili sorumlu bölümün yetkilendirilmiş personeli tarafından imzalanmalıdır.

b) Uygunluk Beyanı aşağıdakileri içermelidir:

- 1) Her bir ürün, parça veya cihazın onaylı tasarım verilerine ve emniyetli kullanım şartlarına uygun olduğuna dair beyanı,

2) Her bir hava aracı için, 21.A.127 maddesi (a) bendine uygun olarak hava aracının hem yerde hem uçuşta kontrol edilmiş olduğuna dair beyanı,

3) Her bir motor veya değişken hatveli pervane için, üretici tarafından 21.A.128 maddesine uygun olarak son fonksiyonel testlere tabi tutulduğuna dair beyanı,

4) İlave olarak, çevresel koruma gereksinimleri hususunda:

i) tamamlanmış motorun, üretim tarihinde yürürlükte olan uygulanabilir motor egzoz emisyon gereksinimleri ile uyumlu olduğuna dair bir beyanı, ve

ii) tamamlanmış uçağın, ilk uçuşa elverişlilik sertifikasının yayımlandığı tarihte yürürlükte olan uygulanabilir CO2 emisyon gereksinimleri ile uyumlu olduğuna dair bir beyanı.

c) Bu tür ürün, parça veya cihazın her bir üreticisi Genel Müdürlük tarafından geçerli kılınmak üzere, aşağıda belirtilen durumlarda güncel Uygunluk Beyanı sunmalıdır:

1) Bu tür ürün, parça veya cihazın yeni sahibine ilk gönderiminde veya

2) Hava aracı ilk uçuşa elverişlilik sertifikası başvurusunda veya

3) Motor, pervane, parça veya cihazın uçuşa elverişlilik çıkış dokümanının asıl yayımı için başvuru yapıldığında.

d) Genel Müdürlük, muayeneden sonra ürün, parça veya cihazı uygulanabilir tasarım verilerine ve emniyetli kullanıma uygun bulursa Uygunluk Beyanını imzalayarak geçerli kılar.

ALTBÖLÜM G – ÜRETİM ORGANİZASYONU ONAYI**21.A.131 Kapsam**

Bu Altbölüm;

- a) Ürün, parça ve cihazın uygulanabilir tasarım verilerine uygunluk gösteriminden sorumlu üretim organizasyonu için Üretim Organizasyon Onayının (ÜOO) yayımlanması kapsamında gerekli prosedürü ve
- b) Bu tür onaylar için başvuru ve onay sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen kuralları tanımlar.

21.A.133 Başvuru için Uygunluk

Bu Altbölüm altında onay başvurusu için, aşağıdaki koşulları sağlamak şartı ile herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi ('organizasyon') uygun kabul edilir.

Başvuru sahibinin:

- a) Bu Altbölüm altındaki onayın, belirlenmiş iş kapsamında, özel bir tasarıma uygunluk gösterimi için gerekli olduğunu ispatlaması ve
- b) Bu özel tasarım onayı için belge veya başvuru sahibi olması veya
- c) Bu özel tasarım onayı başvuru veya belge sahibi ile uygun bir düzenleme yaparak, üretim ve tasarım arasında yeterli düzeyde koordinasyonu güvence altına almış olması gerekir.

21.A.134 Başvuru

Üretim Organizasyon Onayı için her başvuru, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır ve 21.A.143 maddesinin gerektirdiği bilgileri ve 21.A.151 maddesi çerçevesinde yayımlanması talep edilen onay şartlarının esaslarını içerir.

21.A.134A Uyum Gösterim Yöntemleri

- a) Bir organizasyon, bu Talimata uygunluğu sağlamak için herhangi bir alternatif uyum gösterim yöntemi kullanabilir.
 - b) Bir organizasyon, alternatif bir uyum gösterim yöntemi kullanmak isterse, bunu kullanmadan önce Genel Müdürlüğe tam bir açıklama sağlamalıdır. Açıklama, ilgili olabilecek kılavuzlarda veya prosedürlerde yapılan revizyonları ve ayrıca bu Talimata uygunluğun nasıl sağlandığını gösteren bir açıklamayı içerecektir.
- Organizasyon, Genel Müdürlüğün önceden onayına tabi olarak bu alternatif uyum gösterim yöntemlerini kullanabilir.

21.A.135 Üretim Organizasyon Onayı Yayımlanması

Başvuru yapan organizasyon, bu Altbölüm altında uygulanabilir gereksinimler ile uyumunu gösterdiğinde, Genel Müdürlük tarafından yayımlanan bir Üretim Organizasyon Onayına sahip olmaya hak kazanır.

21.A.139 Üretim Yönetim Sistemi

- a) Üretim organizasyonu, organizasyon genelinde açıkça tanımlanmış sorumluluk ve sorumluluk hatları ile bir emniyet yönetimi unsuru ve bir kalite yönetimi unsuru içeren bir üretim yönetim sistemi kurmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir.

b) Üretim yönetim sistemi:

- 1) bu faaliyetlere özgü tehlikeleri ve ilgili riskleri dikkate alarak, organizasyonun büyüklüğüne ve faaliyetlerinin doğasına ve karmaşıklığına karşılık gelir,

2) 21.A.145 (c)(1) maddesi uyarınca atanan tek bir yöneticinin doğrudan sorumluluğu altında kurulmalı, uygulanmalı ve sürdürülmelidir.

c) Üretim yönetim sisteminin emniyet yönetimi unsurunun bir parçası olarak, üretim organizasyonu aşağıdaki gereklilikleri yerine getirecektir:

1) bir emniyet politikası ve ilgili ilgili emniyet hedefleri oluşturmak, uygulamak ve sürdürmek,

2) 21.A.145 (c)(2) maddesine uygun olarak kilit emniyet personeli atamak,

3) havacılık faaliyetlerinin gerektirdiği emniyet tehlikelerini belirlemek, bunları değerlendirmek ve riskleri azaltmak ve etkinliklerini doğrulamak için önlemler almak da dahil olmak üzere ilişkili riskleri yönetmek için bir emniyet riski yönetimi süreci oluşturmak, uygulamak ve sürdürmek,

4) Üretim organizasyonu aşağıdakileri içeren bir emniyet güvence süreci oluşturacak, uygulayacak ve sürdürecektir:

i) organizasyonun emniyet performansının ölçülmesi ve izlenmesi,

ii) 21.A.147 maddesi uyarınca değişikliklerin yönetimi,

iii) emniyet yönetimi ögesinin sürekli iyileştirilmesine yönelik ilkeler,

5) Organizasyon, emniyeti aşağıda verilen yollarla teşvik edecektir:

i) eğitim ve öğretim,

ii) iletişim.

6) Emniyetin sürekli olarak iyileştirilmesine katkıda bulunmak için madde 21.A.3A uyarınca bir olay raporlama sistemi kuracaktır.

d) Üretim yönetim sisteminin kalite yönetim unsurunun bir parçası olarak, üretim organizasyonu aşağıdaki belirtilen gereklilikleri yerine getirecektir:

1) 21.A.163 maddesinde düzenlendiği üzere organizasyon veya ortakları tarafından üretilen veya tedarikçilerden temin edilen veya altyükleniciye verilen her bir ürün, parça veya cihazın uygulanabilir tasarım verilerine uygun olduğundan ve emniyetli çalışma durumunda olduğundan, böylece belirlenen imtiyazların kullanılmasına olanak sağladığını güvence altına alacaktır.

2) onay kapsamında aşağıdakiler için kontrol prosedürlerini uygun şekilde oluşturacak, uygulayacak ve sürdürecektir:

i) yayınlama, onay veya değişikliği dokümanete etmek,

ii) tedarikçi ve alt yüklenici değerlendirme denetimi ve kontrolü,

iii) yeni veya kullanılmış ürünler de dahil olmak üzere gelen ürünlerin, parçaların, malzemelerin ve ekipmanın uygulanabilir tasarım verilerinde belirtildiği gibi olduğunun doğrulanması,

iv) tanımlama ve izlenebilirlik,

v) üretim süreçleri,

vi) üretim uçuş testleri dahil olmak üzere muayene ve testler,

vii) aletlerin, düzeneklerin ve test ekipmanının kalibrasyonu,

viii) uygun olmayan parça kontrolü,

ix) tasarım onayı için başvuran veya onay sahibi organizasyon ile uçuşa elverişlilik koordinasyonu,

x) kayıtların tamamlanması ve saklanması,

xi) personelin yetkinliği ve nitelikleri,

- xii) uçuşa elverişlilik belgelerinin yayınlanması,
- xiii) elleçleme, depolama ve paketleme,
- xiv) dahili kalite denetimleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan düzeltici faaliyetler,
- xv) onaylanan tesisler dışında herhangi bir yerde gerçekleştirilen onay koşulları dahilinde çalışmak,
- xvi) üretimin tamamlanmasından sonra ancak teslimattan önce, hava aracını emniyetli bir şekilde çalışacak durumda tutmak için yapılan faaliyetler,
- xvii) özel uçuş izni yayınlanması ve ilgili uçuş koşullarının onaylanması.

3) herhangi bir kritik parça için kontrol prosedürlerine özel hükümlerin eklenmesi.

e) Üretim organizasyonu, üretim yönetim sisteminin bir parçası olarak, organizasyonun bu Talimatın ilgili gerekliliklerine uygunluğunu ve ayrıca üretim yönetim sistemine uygunluğu ve yeterliliğini doğrulamak için bağımsız bir izleme fonksiyonu oluşturmalıdır. İzleme, gerektiğinde düzeltici faaliyetlerin uygulanmasını sağlamak için, 21.A.145 (c)(2) maddesinde atıfta bulunulan kişi veya kişiler grubuna ve 21.A.145 (c)(1) maddesinde atıfta bulunulan yöneticiye geri bildirimini içerecektir.

f) Üretim organizasyonunun SHY-21 kapsamında bir veya daha fazla ek organizasyon sertifikasına sahip olması durumunda, üretim yönetim sistemi, sahip olunan ek sertifika(lar) kapsamında gerekli olanlarla entegre edilebilir.

21.A.143 Üretim Organizasyonu El Kitabı

a) Üretim organizasyonu, 21.A.139 maddesinde açıklanan üretim yönetim sistemi ile ilgili aşağıdaki bilgileri doğrudan veya çapraz referans yoluyla sağlayan bir üretim organizasyonu el kitabı (POE) oluşturmalı ve sürdürmelidir:

- 1) Onaylı organizasyonun bu Altbölüm ile uyumu gösteren üretim organizasyonu el kitabına ve bağlı el kitaplarına her zaman uyumlu olunacağını taahhüt eden ve sorumlu yönetici tarafından imzalanan bildirim,
- 2) 21.A.145 maddesi (c)(2) alt bendine uygun olarak Genel Müdürlük tarafından kabul edilen yönetici unvan ve isimleri,
- 3) 21.A.145 maddesi (c)(2) alt bendinin gerektirdiği şekilde, organizasyon adına doğrudan Genel Müdürlük ile müzakere edilecek konular da dâhil, yöneticilerin görev ve sorumlulukları,
- 4) 21.A.145 maddesi (c)(1) ve 21.A.145 maddesi (c)(2) alt bendinin gerektirdiği şekilde, yöneticilerin sorumluluk zincirini gösteren organizasyon şeması,
- 5) 21.A.145 maddesi (d) bendi içinde atıfta bulunulan şekilde onaylayıcı personelin bir listesi,
- 6) İş gücü kaynağının genel bir tanımı,
- 7) Üretim organizasyonunun onay sertifikası içerisinde belirtilen her bir adreste yer alan tesislerinin genel bir tanımı,
- 8) Üretim organizasyonunun, onay şartlarıyla ilişkili iş kapsamının genel bir tanımı,
- 9) Organizasyonel değişikliklerin Genel Müdürlüğe bildirilmesi için prosedür,
- 10) Üretim organizasyonu el kitabının güncellenmesi için prosedür,
- 11) 21.A.139 (c) maddesinde belirtilen üretim yönetim sisteminin, politikanın, süreçlerin ve prosedürlerin açıklaması,
- 12) 21.A.139 (d)(1) bendinde atıfta bulunulan organizasyon dışındaki tarafların bir listesi,

13) Eğer uçuş test faaliyetleri gerçekleştirilecek ise, uçuş test ile ilgili olarak organizasyonun politika ve süreçlerini tanımlayan bir uçuş test operasyonları el kitabı hazırlanmalıdır. Bu uçuş test operasyonları el kitabı aşağıdakileri içermelidir:

- i) Uçuş test organizasyonun uçuş izni yayımlanması sürecindeki ilgisi de dâhil olmak üzere organizasyonun uçuş test süreçlerinin tanımı,
- ii) Bu Talimatın Ek-5'i gereksinimlerine uygun olarak; yapısı, yetkinliği, geçerlilik ve uçuş süresi sınırlamalarını içeren personel politikası,
- iii) Uçuş test eğitimi ve mürettebat dışında kişilerin taşınmasına ilişkin prosedürler,
- iv) Risk ve emniyet yönetimi politikası ve ilgili metodolojiler,
- v) Taşınacak cihaz ve ekipmanların belirlenmesine ilişkin prosedürler,
- vi) Uçuş test ile ilgili olarak hazırlanmış dokümanların listesi.

b) Üretim organizasyonu el kitabının ilk yayını Genel Müdürlük tarafından onaylanacaktır.

c) Üretim organizasyonu el kitabı, organizasyon içerisindeki değişikliklere göre güncellenmeli ve ilgili tüm güncellemeler Genel Müdürlüğe gönderilmelidir.

21.A.145 Kaynaklar

Üretim organizasyonu aşağıdaki gerekliliklere uyumu göstermelidir:

a) tesisler, çalışma koşulları, ekipman ve araçlar, süreçler ve ilgili malzemeler, personelin sayısı ve yeterliliği ve genel organizasyon 21.A.165 maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek için yeterlidir,

b) gerekli tüm uçuşa elverişlilik ve çevresel koruma verileri ile ilgili olarak:

- 1) üretim organizasyonu, uygulanabilir tasarım verilerine uygunluğu belirlemek için ihtiyaç duyduğu tüm verileri elinde tutar. Bu tür veriler Genel Müdürlükten ve tip sertifikası, tahditli tip sertifikası veya tasarım onayı sahibinden veya bunlara başvurandan gelebilir ve çevresel koruma gerekliliklerinden sağlanan herhangi bir muafiyeti içerebilir,
- 2) üretim organizasyonu, uçuşa elverişlilik ve çevresel koruma verilerinin üretim verilerine doğru bir şekilde dahil edilmesini sağlamak için bir prosedür oluşturur,
- 3) bu tür veriler güncel tutulur ve görevlerini yerine getirmek için bu tür verilere erişmesi gereken tüm personele sunulur.

c) yönetim ve personel ile ilgili olarak:

- 1) Üretim organizasyonu tarafından, organizasyon içinde tüm üretimin gerekli standartlarda gerçekleştirilmesini ve üretim organizasyonunun yukarıda belirtilen üretim yönetim sisteminin gerekliliklerine sürekli olarak uymasını sağlama yetkisine sahip bir sorumlu yönetici atanmıştır. 21.A.139 maddesinde ve 21.A.143 maddesinde atıfta bulunulan üretim organizasyonu el kitabında tanımlanan veriler ve prosedürler,
- 2) organizasyonun bu Talimatın gerekliliklerine uygun olmasını sağlamak için sorumlu yönetici tarafından bir kişi veya kişiler atanmıştır ve yetkilerinin kapsamı ile birlikte tanımlanmıştır; bu kişi veya kişiler grubu, sorumlu yöneticiye karşı sorumlu olacak ve ona doğrudan erişebilecektir. Kişi veya kişiler grubu, sorumluluklarını yerine getirmek için uygun bilgi, geçmiş ve deneyime sahip olacaktır,
- 3) her seviyedeki personele, tahsis edilen sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için uygun yetkinin verildiği ve uçuşa elverişlilik ve çevresel koruma verileri konularında üretim organizasyonu içinde tam ve etkin bir koordinasyonun bulunduğu.

d) onay koşulları kapsamında 21.A.163 maddesi uyarınca düzenlenen belgeleri imzalamak üzere üretim organizasyonu tarafından yetkilendirilen onaylayıcı personel ile ilgili olarak:

- 1) kendilerine tahsis edilen sorumlulukları yerine getirmek için uygun bilgiye, geçmişe (organizasyondaki diğer işlevler dahil) ve deneyime sahiptirler,
- 2) kendilerine, yetkilerinin kapsamına ilişkin kanıt sağlanır.

21.A.147 Üretim Yönetim Sistemindeki Değişiklikler

Üretim organizasyonu onay sertifikasının düzenlenmesinden sonra, ürün, parça veya cihazın uygunluğunun veya uçuşa elverişlilik ve çevresel koruma özelliklerinin gösterilmesi açısından önemli olan üretim yönetim sistemindeki her değişiklik, uygulanmadan önce Genel Müdürlük tarafından onaylanmalıdır. Üretim organizasyonu, bu Talimata uymaya devam edeceğine dair Genel Müdürlüğe onay başvurusunda bulunmalıdır.

21.A.148 Yer Değişiklikleri

Onaylı üretim organizasyonunun üretim tesis yerlerinin değişimi önemli değişiklik olarak değerlendirilmeli ve dolayısıyla 21.A.147 maddesi ile uyumlu olmalıdır.

21.A.149 Devredilebilirlik

21.A.147 maddesi kapsamında önemli değişiklik olarak değerlendirilen mülkiyet değişiklikleri hariç, Üretim Organizasyonu Onayı devredilemez.

21.A.151 Onay Şartları

Belge sahibinin 21.A.163 maddesi çerçevesindeki imtiyazları uygulamak için yetkilendirildiği onay şartları; işin kapsamını, ürünleri veya parça ve cihazın kategorilerini veya her ikisini birden belirtmelidir. Bu şartlar üretim organizasyonu onayının bir parçası olarak yayımlanır.

21.A.153 Onay Şartlarında Değişiklikler

Onay şartları ile ilgili her bir değişiklik Genel Müdürlük tarafından onaylanmalıdır. Onay şartları ile ilgili değişiklik başvurusu, Genel Müdürlük tarafından belirlenen biçim ve usulde yapılır. Başvuru sahibi bu Altbölümün uygulanabilir gereksinimlerine uyumu göstermelidir.

21.A.158 Bulgular ve Gözlemler

a) Üretim organizasyon onayı belge sahibinin bu Talimatın uygulanabilir gereksinimlerine uymadığına dair nesnel kanıt bulunduğu, bulgu aşağıdaki şekilde sınıflandırılır:

- 1) Seviye 1 bulgu, uygulanabilir tasarım verileri ile kontrolsüz bir uygunsuzluğa yol açabilecek ve hava aracının emniyetini etkileyebilecek, SHT-21 gereksinimleri ile ilgili herhangi bir uyumsuzluktur.
- 2) Seviye 2 bulgu, Seviye 1 olarak sınıflandırılmayan, SHT-21 gereksinimleri ile ilgili herhangi bir uyumsuzluktur.

b) Genel Müdürlük Seviye 1 veya Seviye 2 bulgu sınıflarına girmeyen aşağıdaki durumlardan herhangi biri için gözlemler yayınlayabilir.

- 1) Performansının etkisiz olduğu değerlendirilen herhangi bir husus için,
- 2) Seviye 1 ve Seviye 2 kapsamında bir uygunsuzluğa neden olma potansiyeline sahip olduğu tespit edildiğinde,
- 3) Yapılan öneri veya iyileştirmeler organizasyonun genel emniyet performansı açısından önem arz etmesi durumunda,

gözlemler oluşturularak yazılı olarak organizasyona iletilir.

c) Bulgular ile ilgili bildirim alınmasından sonra:

1) Seviye 1 bulgu olması durumunda, üretim organizasyon onayı sahibi, bulgunun yazılı teyidinin ardından, 21 iş gününden daha uzun olmayacak bir süre içinde Genel Müdürlük tarafından kabul edilecek düzeltici işlemi uygulamalıdır.

2) Seviye 2 bulgu olması durumunda, düzeltici faaliyet süresi bulgunun içeriğine bağlı olarak, üç aydan daha uzun olmayacak şekilde, Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Bazı durumlarda, bulgunun içeriğine bağlı olarak Genel Müdürlük bu üç aylık süreyi mutabık kalınan düzeltici işlem planına göre uzatabilir.

3) Gözlemler, Üretim Organizasyonu Onayı belge sahibi tarafından gerektiği şekilde dikkate alınmalıdır. Gözlemler ile ilgili olarak alınan kararlar kaydedilerek Genel Müdürlüğe sunulmalıdır.

d) Seviye 1 veya Seviye 2 bulgular olması durumunda üretim organizasyon onayı belge sahibini bulgu bildirimini aldıktan sonra, uyumsuzluğun:

1) Kök nedenlerini ve etkileyen faktörleri tanımlamalı,

2) Düzeltici bir faaliyet planı tanımlamalı,

3) Düzeltici faaliyetin uygulandığını Genel Müdürlüğe göstermeli.

e) Seviye 1 veya Seviye 2 bulgu olması durumunda, Genel Müdürlük tarafından üretim organizasyon onayı, kısmen veya tamamen sınırlandırılabilir, askıya alınabilir veya iptal edilebilir. Üretim organizasyon onayı belge sahibi, onayın sınırlandırıldığı, askıya alındığı veya iptal edildiği bildirimini aldığı en kısa sürede teyit etmelidir.

21.A.159 Süre ve Sürekli Geçerlilik

a) Üretim organizasyonu onay belgesi süresiz olarak düzenlenir. Üretim organizasyonunun aşağıdaki koşulların tümüne uyması koşuluyla geçerliliğini korur:

1) üretim organizasyonunun, bu Altbölümün uygulanabilir gereksinimleri ile uyumu göstermeye devam etmesi,

2) Genel Müdürlüğün, üretim organizasyonu veya ortaklarından herhangi biri, tedarikçileri veya alt yüklenicileri tarafından 21.A.9 maddesi uyarınca incelemeler yapmasına izin vermesi,

3) üretim organizasyonu, Genel Müdürlüğe, onay kapsamındaki ürünlerin, parçaların ve cihazların üretiminin tatmin edici kontrolünü sürdürdüğünü gösteren kanıtları sunabilmesi,

4) üretim organizasyonu onay belgesinin bu Talimatın Madde 23'ü uyarınca Genel Müdürlük tarafından iptal edilmemesi veya üretim organizasyonu tarafından teslim edilmemesi.

b) Teslim veya iptal durumunda, üretim organizasyon onay belgesi Genel Müdürlüğe iade edilir.

21.A.163 İmtiyazlar

21.A.135 maddesine göre yayımlanan onay şartlarına uygun olarak, üretim organizasyonu onay sahibi:

a) SHT-21 çerçevesinde üretim faaliyetlerini gerçekleştirebilir.

b) Tamamlanmış hava aracı söz konusu olduğunda, 21.A.174 ve 21.A.204 maddesi çerçevesinde Uygunluk Beyanı (SHGM Form 52) sunulması durumunda, ilave bir gösterimde bulunmaksızın hava aracı uçuşa elverişlilik sertifikası ve gürültü sertifikası alabilir.

c) Diğer ürün, parça veya cihaz söz konusu olduğunda ilave bir gösterimde bulunmaksızın onaylı çıkış sertifikaları (SHGM Form 1) yayımlayabilir.

d) Kendi ürettiği yeni bir uçağın bakımını yapabilir ve bu bakım ile ilgili olarak bakım çıkış sertifikası (SHGM Form 53) yayımlayabilir.

e) Ürettiği hava aracı ve üretim için Genel Müdürlük ile mutabık kalınan prosedürler çerçevesinde; üretim organizasyon onayı kapsamında hava aracı konfigürasyonunu kontrol altında tutuyor ve uçuş için onaylanmış tasarım koşullarıyla uygunluğunu doğruluyorsa, 21.A.710 maddesi (b) bendinde belirtilen uçuş koşulları onayı dâhil 21.A.711 maddesi (c) bendine uygun olarak, kendi ürettiği hava aracı için özel uçuş izni yayımlayabilir.

21.A.165 Belge Sahibinin Yükümlülükleri

Üretim organizasyon onayı belge sahibi:

a) 21.A.143 maddesine göre oluşturulan üretim organizasyonu el kitabı ve içinde referans verilen dokümanların organizasyon içerisinde temel çalışma dokümanları olarak kullanılmasını sağlamalıdır.

b) Üretim organizasyonunun, Üretim Organizasyon Onayı kapsamında onaylanmış veri ve prosedürlere uygunluğunu sürdürmelidir.

c)

1) Üretimi tamamlanmış her bir hava aracının, Uygunluk Beyanlarının Genel Müdürlüğe sunulması öncesinde tip tasarımına uygunluğunu ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu belirlemelidir, veya

2) Diğer ürün, parça veya cihazın tamamlanmış olduğunu, onaylı tasarım verilerine uygun ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu, bu durumu sertifikalandırmak amacıyla SHGM Form 1 yayımlanmadan önce belirlemelidir,

3) Ek olarak, çevresel gereksinimler açısından şunları belirlemelidir:

i) Üretimi tamamlanmış motorun, motorun üretildiği tarih itibariyle uygulanabilir motor emisyon gereksinimleriyle uyumlu olduğunu, ve

ii) Üretimi tamamlanmış hava aracının, ilk uçuşa elverişlilik sertifikasının yayımlandığı tarih itibariyle uygulanabilir CO2 emisyon gereksinimleriyle uyumlu olduğunu.

4) Diğer ürün, parça veya cihazın uygulanabilir verilerle uyumlu olduğunu, uygunluk sertifikası olarak kullanılacak SHGM Form 1'i yayımlamadan önce belirlemelidir.

d) tip sertifikası veya diğer tasarım onayı sahibine, üretilmiş olan ürünler, parçalar veya cihazlarla ilgili herhangi bir sürekli uçuşa elverişlilik faaliyeti ile ilgili yardım sağlamalıdır,

e) onay koşulları kapsamında, üretim organizasyon onayı sahibinin bir bakım çıkış sertifikası düzenlemeyi planladığı durumlarda; sertifikayı düzenlemeden önce, tamamlanan her bir hava aracının gerekli bakıma tabi tutulduğunun ve emniyetli operasyon için uygun durumda olduğunun belirlemesi,

f) uygulanabilir olduğunda, 21.A.163 (e) bendinde belirtilen ayrıcalık kapsamında, özel uçuş izninin hangi koşullar altında düzenlenebileceğini belirlemek,

g) uygulanabildiği hallerde, 21.A.163 (e) maddesinde belirtilen imtiyaz kapsamında, bir hava aracı için özel uçuş izni düzenlemeden önce 21.A.711(c) ve (e) maddelerine uygunluğun sağlanması;

h) Altbölüm A ile uyumlu olmalıdır.

ALTBÖLÜM H – UÇUŞA ELVERİŞLİLİK SERTİFİKALARI VE TAHDİTLİ UÇUŞA ELVERİŞLİLİK SERTİFİKALARI

21.A.171 Kapsam

Bu Altbölüm uçuşa elverişlilik sertifikalarının yayımlanma prosedürünü tanımlar.

21.A.172 Başvuru İçin Uygunluk

Türk Uçak Sicilinde adına hava aracı kaydı yapılmış veya yapılacak olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi veya onun temsilcisi, bu Altbölüm altında ilgili hava aracı uçuşa elverişlilik sertifikası için başvuru sahibi olarak uygun kabul edilir.

21.A.173 Sınıflandırma

Uçuşa elverişlilik sertifikaları aşağıdaki şekilde sınıflandırılır:

- a) Uçuşa elverişlilik sertifikası, bu Talimata göre yayımlanmış bir tip sertifikasına uygun hava araçları için yayımlanan sertifikadır.
- b) Tahditli uçuşa elverişlilik sertifikası aşağıdaki hava araçları için yayımlanan sertifikadır:
 - 1) Bu Talimata uygun olarak yayımlanmış tahditli tip sertifikasına uygun olan hava araçları veya
 - 2) Genel Müdürlüğe; yeterli emniyet seviyesini sağlayan özel uçuşa elverişlilik şartnamelerine uyumlu olduğu gösterilmiş olan hava araçları.

21.A.174 Başvuru

- a) Uçuşa elverişlilik sertifikası için başvuru; 21.A.172 maddesine uygun olarak Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.
- b) Uçuşa elverişlilik sertifikası veya tahditli uçuşa elverişlilik sertifikası için başvuru aşağıdakileri içermelidir:
 - 1) Başvuru yapılan uçuşa elverişlilik sertifikası sınıfı,
 - 2) Yeni hava araçları ile ilgili olarak:
 - i) Uygunluk beyanı:
 - 21.A.163 maddesi (b) bendi çerçevesinde yayımlanan uygunluk beyanı veya
 - 21.A.130 maddesi (b) bendi çerçevesinde yayımlanan ve Genel Müdürlük tarafından geçerli kılınan uygunluk beyanı veya
 - İthal edilen hava aracı için; ihracatı gerçekleştiren otorite tarafından imzalanan, hava aracının Genel Müdürlük tarafından kabul edilen tasarıma uygun olduğuna dair bir bildirim.
 - ii) Yükleme planıyla birlikte ağırlık ve denge raporu.
 - iii) Belirli hava aracı için uygulanabilir sertifikasyon şartnamesinin gerektirdiği uçuş el kitabı.
 - 3) Kullanılmış hava aracı ile ilgili olarak:
 - i) Türk Uçak siciline kayıtlı ise; SHY-CA Yönetmeliğine uygun olarak yayımlanan bir uçuşa elverişlilik gözden geçirme sertifikası,
 - ii) Türkiye'ye ithal edilen hava aracı ise;
 - Hava aracının halen tescilinin bulunduğu veya daha önce tescil edildiği ülkenin yetkili otoritesi tarafından verilen, devir anında hava aracının uçuşa elverişlilik durumunu yansıtan bir bildirim,
 - Yükleme planıyla birlikte ağırlık ve denge raporu,

- Hava aracı için geçerli olan uçuşa elverişlilik kodunun (sertifikasyon şartnamesi) gerektirdiği durumda, uçuş el kitabı,
- 21.B.327 gereklerine uygun şekilde yayımlanan bir tahditli uçuşa elverişlilik sertifikasına ilişkin tüm sınırlamaları da içerecek şekilde, hava aracının üretim, modifikasyon ve bakım standartlarını oluşturan geçmiş kayıtlar,
- SHY-CA Yönetmeliğine uygun olarak yapılan bir uçuşa elverişlilik gözden geçirmesini müteakip Uçuşa Elverişlilik Sertifikası ya da Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası yayımlanması ve Uçuşa Elverişlilik Gözden Geçirme Sertifikası için tavsiye raporu,
- İlk uçuşa elverişlilik sertifikasının yayımlandığı tarih ve Şikago Sözleşmesi Ek-16 Cilt III standartları uygulanabilirse CO2 metrik değer verisi.

c) Aksi yönde mutabakat olmadıkça, 21.A.174 (b)(2)(i) ve 21.A.174 (b)(3)(ii)'de atıfta bulunulan bildirimler, hava aracının Genel Müdürlüğe sunulma tarihinden en fazla 60 gün önce yayımlanmalıdır.

21.A.175 Dil

Uygulanabilir sertifikasyon şartnamelerinin gerektirdiği el kitapları, plakalar, listeler, gösterge işaretlemeleri ve diğer gerekli bilgiler Genel Müdürlük tarafından kabul edilen Türkçe ve İngilizce dillerinde sunulur.

21.A.177 Ekleme veya Değişiklik

Uçuşa Elverişlilik Sertifikasına ekleme veya değişiklikler yalnızca Genel Müdürlük tarafından yapılır.

21.A.179 Devredilebilirlik ve Yeniden Yayımlama

a) Bir hava aracının mülkiyeti el değiştirdiğinde:

1) Hava aracının aynı tescilde kalması şartıyla, uçuşa elverişlilik sertifikası veya yalnızca tahditli tip sertifikasına uygun olarak yayımlanmış tahditli uçuşa elverişlilik sertifikası hava aracı ile birlikte devredilir.

b) Bir hava aracının mülkiyeti el değiştirdiğinde ve söz konusu hava aracı tahditli tip sertifikasına uygun olmayan bir tahditli uçuşa elverişlilik sertifikasına sahip olduğunda, uçuşa elverişlilik sertifikası hava aracının aynı tescilde kalması şartıyla hava aracı ile birlikte devredilir.

21.A.181 Süre ve Sürekli Geçerlilik

a) Uçuşa elverişlilik sertifikası süresiz olarak yayımlanır. Aşağıdakiler sağlandığı sürece geçerliliğini korur:

- 1) Hava aracının uygulanabilir tip tasarım ve sürekli uçuşa elverişlilik gerekliliklerine uymaya devam etmesi,
- 2) Hava aracının aynı tescilde kalması, ve
- 3) Uçuşa elverişlilik sertifikasının dayandığı tip sertifikası veya tahditli tip sertifikasının 21.A.51 maddesi kapsamında daha önceden geçersiz kılınmamış olması,
- 4) Sertifikanın iade veya 21.B.330 maddesi kapsamında iptal edilmemiş olması.

b) İade veya iptal durumunda, sertifika Genel Müdürlüğe geri verilir.

21.A.182 Hava Aracı Tanımlama

Bu Altbölüm altında uçuşa elverişlilik sertifikası için başvuru yapan her başvuru sahibi hava aracının Altbölüm Q'ya uygun olarak tanımlandığını gösterir.

ALTBÖLÜM I – GÜRÜLTÜ SERTİFİKALARI

21.A.201 Kapsam

Bu Altbölüm, gürültü sertifikalarının yayımlanması için prosedürü tanımlar.

21.A.203 Başvuru için Uygunluk

Türk Uçak Sicilinde adına hava aracı kaydı yapılmış veya yapılacak olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi veya onun temsilcisi, bu Altbölüm altında ilgili hava aracı gürültü sertifikası için başvuru sahibi olarak uygun kabul edilir.

21.A.204 Başvuru

a) 21.A.203 maddesine uygun olarak, gürültü sertifikası için başvuru, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.

b) Her bir başvuru aşağıdakileri içermelidir:

1) Yeni hava aracı ile ilgili olarak:

i) Uygunluk beyanı:

- 21.A.163 maddesi (b) bendi çerçevesinde yayımlanan uygunluk beyanı veya

- 21.A.130 maddesi çerçevesinde yayımlanan ve Genel Müdürlük tarafından geçerli kılınan uygunluk beyanı veya

- İthal edilen hava aracı için, ihracatı gerçekleştiren otorite tarafından imzalanan, hava aracının Genel Müdürlük tarafından kabul edilen tasarıma uygun olduğuna dair bir bildirim ve

ii) Uygulanabilir gürültü gereksinimlerine uygun olarak belirlenen gürültü bilgisi.

2) Kullanılmış hava aracı ile ilgili olarak:

i) Uygulanabilir gürültü gereksinimlerine uygun olarak belirlenen gürültü bilgisi ve

ii) Hava Aracının üretim, modifikasyon ve bakım standartlarını belirlemek için geçmiş kayıtlar.

c) Aksi yönde mutabakat olmadıkça, alt bent (b)(1)'de atıfta bulunulan bildirimler, hava aracının Genel Müdürlüğe sunulma tarihinden en fazla 60 gün önce yayımlanmalıdır.

21.A.207 Ekleme veya Değişiklik

Gürültü sertifikasına ekleme veya değişiklikler yalnızca Genel Müdürlük tarafından yapılır.

21.A.209 Devredilebilirlik ve Yeniden Yayımlama

Bir hava aracının mülkiyeti el değiştirdiğinde:

a) Eğer hava aracı aynı tescilde kalmaya devam ediyorsa, gürültü sertifikası hava aracı ile birlikte devredilir veya

b) Eğer hava aracı tescili değişiyorsa gürültü sertifikası; eski gürültü sertifikasının ibraz edilmesi durumunda yeniden yayımlanır.

21.A.211 Süre ve Sürekli Geçerlilik

a) Gürültü sertifikası süresiz olarak yayımlanır. Aşağıdaki şartların tamamı sağlandığı sürece geçerliliğini korur:

1) Uygulanabilir tip tasarımı, çevresel koruma ve sürekli uçuşa elverişlilik gereksinimleri ile uyum ve

2) Hava aracının aynı tescilde kalması ve

3) Uçuşa elverişlilik sertifikasının dayandığı tip sertifikası veya tahditli tip sertifikasının 21.A.51 maddesi kapsamında daha önceden geçersiz kılınmamış olması,

4) Sertifikanın Genel Müdürlük tarafından bu Talimatın Madde 23'ü kapsamında iptal edilmemiş veya sertifika sahibi tarafından iade edilmemiş olması.

b) İade veya iptal durumunda, sertifika Genel Müdürlüğe geri verilmelidir.

ALTBÖLÜM J – TASARIM ORGANİZASYON ONAYI**21.A.231 Kapsam**

Bu Altbölüm, tasarım organizasyonlarının onayı için prosedürü, başvuru ve onay sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen kuralları tanımlar. Bu Altbölümde tip sertifikalarına verilen referanslar, tip sertifikaları ve tahditli tip sertifikalarını kapsar.

21.A.233 Başvuru için Uygunluk

Bu Altbölüm altındaki onay için aşağıdaki durumlarda herhangi bir gerçek veya tüzel kişi (organizasyon) başvuru sahibi olarak kabul edilir.

- a) 21.A.14, 21.A.112B, 21.A.432B veya 21.A.602B maddeleri kapsamında başvuru yapılması veya
- b) Küçük değişiklikler veya küçük tamir tasarımlarının onayı için, 21.A.263 maddesinde geçen imtiyazları elde etmek amacıyla talepte bulunulması.

21.A.234 Başvuru

Tasarım Organizasyon Onayı için her bir başvuru Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır ve 21.A.243 maddesinin gerektirdiği bilgileri ve 21.A.251 maddesi altında yayımlanması talep edilen onay şartlarını içerir.

21.A.235 Tasarım Organizasyon Onayı Yayımlanması

Organizasyon; bu Altbölüm altındaki uygulanabilir gereksinimlere uyumu gösterdiğinde, Genel Müdürlük tarafından yayımlanan tasarım organizasyonu onayına sahip olmaya hak kazanır.

21.A.239 Tasarım Yönetim Sistemi

a) Tasarım organizasyonu, organizasyon genelinde açıkça tanımlanmış sorumluluk ve sorumluluk hatları ile emniyet yönetimi unsuru ve tasarım güvence unsurunu içeren bir tasarım yönetim sistemi oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir.

b) Tasarım yönetim sistemi:

- 1) faaliyetlere özgü tehlikeler ve ilişkili riskler dikkate alınarak, organizasyonun büyüklüğüne ve faaliyetlerinin doğasına ve karmaşıklığına uygun olmalıdır,
- 2) 21.A.245 (a) maddesi uyarınca atanan tek bir yöneticinin sorumluluğu altında oluşturulmalı, uygulanmalı ve sürdürülmelidir.

c) Tasarım yönetim sisteminin emniyet yönetimi unsurunun bir parçası olarak, tasarım organizasyonu:

- 1) emniyet politikası ve ilgili emniyet hedeflerini oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir,
- 2) 21.A.245 (b) maddesi uyarınca anahtar emniyet personeli atamalıdır,
- 3) faaliyetlerinin gerektirdiği havacılık emniyeti tehlikelerinin tanımlanması, bunların değerlendirilmesi ve riskleri azaltmak ve bunların etkinliklerini doğrulamak için önlemler alınması da dahil olmak üzere ilgili risklerin yönetimini içeren bir emniyet riski yönetimi süreci oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir,
- 4) aşağıdakileri içeren bir emniyet güvence süreci oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir:
 - i) organizasyonun emniyet performansının ölçülmesi ve izlenmesi,
 - ii) 21.A.243 (c) ve 21.A.247 maddeleri uyarınca değişikliklerin yönetimi,
 - iii) emniyet yönetimi unsurunun sürekli iyileştirilmesine yönelik prensipler.

5) emniyet aşağıdaki yollarla teşvik edilmelidir:

- i) eğitim ve öğretim,
- ii) iletişim,

6) emniyetin sürekli iyileştirilmesine katkıda bulunmak için madde 21.A.3A maddesine göre bir olay raporlama sistemi oluşturmalıdır.

d) Tasarım yönetim sisteminin tasarım güvence unsurunun bir parçası olarak, tasarım organizasyonu:

1) onay koşulları kapsamındaki ürün, parça ve cihazların tasarımının, tasarım değişikliklerinin ve tamirlerinin kontrolü ve denetimi için bir sistem oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir; bu sistem:

i) ürünlerin, parçaların ve cihazların tasarımının veya tasarım değişikliklerinin ve tamirlerinin geçerli tip sertifikasyonu esasına, uygulanabilir operasyonel uygunluk verileri sertifikasyonu esasına ve çevresel koruma gerekliliklerine uygun olmasını sağlamaktan sorumlu bir uçuşa elverişlilik fonksiyonunu içermelidir,

ii) tasarım organizasyonunun sorumluluklarını bu Talimat ve 21.A.251 maddesi uyarınca verilen onay şartlarına uygun olarak yerine getirmesini sağlamalıdır.

2) tasarım organizasyonunun uygulanabilir uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk verileri ve çevresel koruma gerekliliklerine uygunluk gösterdiği temelinde bağımsız bir doğrulama fonksiyonu oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir,

3) yazılı prosedürlerle tanımlanmış metotlara göre ortaklar veya alt yükleniciler tarafından tasarlanan parça veya cihazın veya gerçekleştirilen görevlerin, tasarım yönetim sistemi tarafından kabulü için gerekli yöntemleri belirlemelidir.

e) Tasarım organizasyonu, tasarım yönetim sisteminin bir parçası olarak, organizasyonun bu Talimatın ilgili gerekliliklerine uygunluğunu ve ayrıca tasarım yönetim sistemine uygunluğunu ve yeterliliğini doğrulamak için bağımsız bir izleme fonksiyonu kurmalıdır. İzleme, gerektiğinde düzeltici faaliyetlerin uygulanmasını sağlamak için 21.A.245 (b) maddesinde atıfta bulunulan kişiye veya kişi grubuna ve 21.A.245 (a) maddesinde atıfta bulunulan yöneticiye geri bildirim içermelidir.

f) Tasarım organizasyonunun bu Talimatın Ek-3'ü kapsamında bir veya daha fazla ek organizasyon sertifikasına sahip olması durumunda, tasarım yönetim sistemi ek sertifika(lar) kapsamında gerekli olanlarla entegre edilebilir.

21.A.243 El Kitabı

a) Tasarım yönetim sisteminin bir parçası olarak, tasarım organizasyonu, kuruluşu, ilgili politikalarını, süreçlerini ve prosedürlerini, tasarım işinin türünü ve tasarım kategorilerini, 21.A.251 maddesi uyarınca düzenlenen onay şartlarında tanımlandığı şekilde, tasarım organizasyonunun tasarım organizasyonu onayına sahip olduğu ürünleri, parçaları ve cihazları ve ilgili olduğunda, ortakları veya alt yüklenicileri ile ara yüzler ve bunların kontrolünü doğrudan veya çapraz referans yoluyla açıklayan bir el kitabı oluşturmalı ve Genel Müdürlüğe sağlamalıdır.

Uçuş testleri faaliyetleri gerçekleştirilecek ise, uçuş testlerine ilişkin organizasyonun politika ve süreçlerini tanımlayan bir uçuş testi operasyon el kitabı da oluşturularak Genel Müdürlüğe sunulmalıdır. Uçuş testi operasyonları el kitabı aşağıdakileri içermelidir:

- 1) organizasyonun uçuş izni verme sürecine katılımı da dahil olmak üzere, uçuş testi süreçlerine ilişkin bir açıklama,
- 2) uygulanabilir olduğunda, bu Talimatın Ek-5'i gereksinimlerine uygun olarak yapısı, yetkinliği, geçerlilik ve uçuş süresi sınırlamaları da dahil olmak üzere personel politikası,
- 3) uygulanabilir olduğunda, uçuş test eğitimi ve ayrıca mürettebat dışında kişilerin taşınmasına ilişkin prosedürler,

- 4) risk ve emniyet yönetimi politikası ve ilgili metodolojiler,
- 5) uçakta taşınacak alet ve ekipmanların belirlenmesine ilişkin prosedürler,
- 6) uçuş test ile ilgili olarak hazırlanmış dokümanların listesi.

b) Parça, cihaz veya ürünlerde yapılacak değişikliklerin ortak organizasyonlar veya alt yükleniciler tarafından tasarlanması durumunda, el kitabı; tasarım organizasyonunun, bütün parçalar ve cihazlar için 21.A.239 maddesi (d)(2) bendince istenen uyumun sağlanma yöntemini güvence altına alan beyanını içermelidir. Söz konusu beyanın oluşturulabilmesi için el kitabı, doğrudan veya çapraz referans yoluyla söz konusu ortak ve alt yüklenicilerin organizasyon ve tasarım faaliyetleri ile ilgili tanım ve bilgileri içermelidir.

c) El kitabında, organizasyonun en güncel durumu yansıtmak amacıyla, gerekmesi halinde değişiklikler yapılmalı ve yapılan revizyonların kopyaları Genel Müdürlüğe sağlanmalıdır.

d) Tasarım organizasyonu, yönetici personelin ve organizasyon içerisinde uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk verisi ve çevresel koruma konularında karar verme sorumluluğu olan diğer kişilerin yetkinliklerine ve deneyimlerine ilişkin bir beyan oluşturmalı ve sürdürmelidir. Bu beyan Genel Müdürlüğe sunulur.

21.A.245 Kaynaklar

a) Organizasyon, organizasyon içinde tüm tasarım faaliyetlerinin gerekli standartlarda gerçekleştirilmesini ve tasarım organizasyonunun sürekli olarak 21.A.239 maddesinde atıfta bulunulan tasarım yönetim sisteminin gerekliliklerine ve 21.A.243 maddesinde atıfta bulunulan el kitabında belirtilen prosedürlere uygun olmasını sağlama yetkisine sahip bir tasarım organizasyon yöneticisi atamalıdır.

b) Tasarım organizasyon yöneticisi, aşağıdakilerin yetki kapsamını tayin etmeli ve belirlemelidir:

- 1) uçuşa elverişlilik fonksiyonunun şefi,
- 2) bağımsız izleme fonksiyonunun şefi,
- 3) organizasyonun büyüklüğüne ve faaliyetlerinin niteliğine ve karmaşıklığına bağlı olarak, organizasyonun bu talimatın gerekliliklerine uymasını sağlamak için gerekli olan diğer kişi veya kişiler grubu.

c) 21.A.245 (b)(1)'e istisna olarak, 21.A.239 (d)(1)(i) bendinde atıfta bulunulan uçuşa elverişlilik işlevi, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde doğrudan tasarım organizasyon yöneticisi gözetimi altında gerçekleştirilebilir:

- 1) 21.A.251 maddesi kapsamında yayınlanan onay şartlarında tanımlandığı şekliyle tasarım organizasyonunun faaliyetlerinin/işlerinin kapsamının küçük değişiklikler ve/veya küçük tamirlerle sınırlı olduğu durumlar,
- 2) tasarım organizasyonunun atanmış bir uçuşa elverişlilik fonksiyonu şefine sahip olmadığı ve bu fonksiyonun tasarım organizasyon yöneticisinin doğrudan gözetimi altında organizasyonun faaliyetlerinin kapsamı ve düzeyi ile orantılı olarak sınırlı bir süre için uygulandığı durumlar.

d) (b) bendi uyarınca atanan kişi veya kişiler grubu:

- 1) tasarım organizasyon yöneticisine karşı sorumlu olmalı ve doğrudan erişime sahip olmalı,
- 2) sorumluluklarını yerine getirmek için uygun bilgi, birikim ve deneyime sahip olmalıdır.

e) Tasarım organizasyonu aşağıdakileri sağlamalıdır:

- 1) Ürünün uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk verileri ve çevresel koruma gerekliliklerini yerine getirmek için; tüm teknik bölümlerdeki personelin yeterli sayıda ve deneyimde olmasını, atanan sorumlulukları yerine getirebilmek için gerekli yetkinin verilmiş olmasını ve çalışma şartları, tesisler ve ekipmanların yeterli olmasını sağlamalıdır,

2) Uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk ve çevresel koruma konularıyla ilgili olarak birimler arasında ve birimler içinde tam ve etkin koordinasyonun mevcut olmasını sağlamalıdır.

21.A.247 Tasarım Güvence Sisteminde Değişiklikler

Tasarım organizasyonu onayının yayımlanmasından sonra, uyumun gösterilmesi veya ürünün uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk ve çevresel koruması açısından tasarım yönetim sistemine gelen her bir önemli değişiklik uygulamadan önce Genel Müdürlük tarafından onaylanır. Tasarım organizasyonu, el kitabında önerilen değişiklikler temelinde, bu talimata uymaya devam edeceğini gösteren onay başvurusunu Genel Müdürlüğe sunmalıdır.

21.A.249 Devredilebilirlik

21.A.247 maddesi kapsamında önemli olarak kabul edilen mülkiyet değişikliği hariç, tasarım organizasyonu onayı devredilemez.

21.A.251 Onay Şartları

Onay şartları; tasarım işinin tiplerini, tasarım organizasyon onayının alındığı ürün, parça ve cihaz kategorilerini ve ürünün uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk ve gürültü karakteristiklerini, kasıtlı yakıt boşaltma ve egzoz emisyonu ile ilgili olarak organizasyonun gerçekleştirmek üzere yetkilendirildiği fonksiyon ve görevleri tanımlamalıdır. Tip sertifikasyonu veya Yardımcı Güç Ünitesi (APU) ya da bu Altbölüm kapsamında yetki alınması uygun değerlendirilen elemanlar ile ilgili Türk Teknik Standart Usulleri (TR-TSO) yetkilendirmesini içeren tasarım organizasyon onayı için onay şartları, ilave olarak APU veya ürün listesini içermelidir. Bu şartlar, tasarım organizasyon onayının bir parçası olarak yayımlanır.

21.A.253 Onay Şartlarındaki Değişiklikler

Onay şartlarındaki her bir değişiklik Genel Müdürlük tarafından onaylanmalıdır. Onay şartlarında değişiklik başvurusu Genel Müdürlük tarafından belirlenen biçim ve usulde yapılır. Tasarım organizasyonu bu Altbölümün uygulanabilir gereksinimlerini yerine getirmelidir.

21.A.258 Bulgular ve Gözlemler

a) 21.A.257 ve 21.B.100'de belirtilen incelemeler sırasında, tasarım organizasyon onayı belge sahibinin bu Talimatın uygulanabilir gereksinimlerine uymadığına dair nesnel kanıt bulunduğu, bulgu aşağıdaki şekilde sınıflandırılır:

- 1) Seviye 1 bulgu, uygulanabilir tasarım verisi ile kontrolsüz bir uygunsuzluğa yol açabilecek ve hava aracının emniyetini etkileyebilecek, SHT-21 gereksinimleri ile ilgili herhangi bir uyumsuzluktur.
- 2) Seviye 2 bulgu, Seviye 1 olarak sınıflandırılmayan, SHT-21 gereksinimleri ile ilgili herhangi bir uyumsuzluktur.

b) Genel Müdürlük Seviye 1 veya Seviye 2 bulgu sınıflarına girmeyen aşağıdaki durumlardan herhangi biri için gözlemler yayımlayabilir.

- 1) Performansının etkisiz olduğu değerlendirilen herhangi bir husus için,
- 2) Seviye 1 ve Seviye 2 kapsamında bir uygunsuzluğa neden olma potansiyeline sahip olduğu tespit edildiğinde,
- 3) Yapılan öneri veya iyileştirmeler organizasyonun genel emniyet performansı açısından önem arz etmesi durumunda,

gözlemler oluşturularak yazılı olarak organizasyona iletilir.

c) Bulgular ile ilgili bildirim alınmasından sonra:

1) Seviye 1 bulgu olması durumunda, tasarım organizasyon onayı belge sahibi, bulgunun yazılı teyidinin ardından, 21 iş gününden daha uzun olmayacak bir süre içinde Genel Müdürlük tarafından kabul edilecek düzeltici işlemi uygulamalıdır.

2) Seviye 2 bulgu olması durumunda, düzeltici faaliyet süresi bulgunun içeriğine bağlı olarak, üç aydan daha uzun olmayacak şekilde, Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Bazı durumlarda, bulgunun içeriğine bağlı olarak Genel Müdürlük bu üç aylık süreyi mutabık kalınan düzeltici işlem planına göre uzatabilir.

3) Gözlemler, Tasarım Organizasyon Onayı belge sahibi tarafından gerektiği şekilde dikkate alınmalıdır. Gözlemler ile ilgili olarak alınan kararlar kaydedilerek Genel Müdürlüğe sunulmalıdır.

d) Seviye 1 veya Seviye 2 bulgular olması durumunda Tasarım organizasyon onayı belge sahibini bulgu bildirimini aldıktan sonra, uyumsuzluğun:

- 1) Kök nedenlerini ve etkileyen faktörleri tanımlamalı,
- 2) Düzeltici bir faaliyet planı tanımlamalı,
- 3) Düzeltici faaliyetin uygulandığını Genel Müdürlüğe göstermeli.

e) Seviye 1 veya Seviye 2 bulgular olması durumunda, Genel Müdürlük tarafından tasarım organizasyon onayı, kısmen veya tamamen sınırlandırılabilir, askıya alınabilir veya iptal edilebilir. Tasarım organizasyon onayı sahibi, onayın sınırlandırıldığı, askıya alındığı veya iptal edildiği bildirimini aldığı en kısa sürede teyit etmelidir.

21.A.259 Süre ve Sürekli Geçerlilik

a) Tasarım organizasyon onayı sınırsız bir süre için yayımlanır. Tasarım organizasyonunun aşağıdaki koşulların tümüne uymasına bağlı olarak geçerli kalacaktır:

- 1) tasarım organizasyonu, bulguların ele alınmasıyla ilgili bu Talimatın 21.B.433 maddesindeki hükümleri dikkate alarak; bu Talimatın Ek-3'ünde tanımlı gerekliliklere uymaya devam etmesi,
- 2) tasarım organizasyon onayı sahibinin veya ortaklarından veya alt yüklenicilerinden herhangi birinin, yetkili makamın 21.A.9 maddesi uyarınca incelemeler yürütebileceğini kabul etmesi,
- 3) tasarım organizasyonunun, Genel Müdürlüğe, organizasyonun tasarım yönetim sisteminin, onay kapsamında ürünlerin tasarımı, tamiri ve bunlarda yapılan değişiklikler üzerinde yeterli seviyede kontrol ve denetim sağladığını gösteren kanıtları sunabilmesi,
- 4) sertifikanın, bu talimatın Madde 23'ü uyarınca Genel Müdürlük tarafından iptal edilmemiş veya tasarım organizasyonu tarafından iade edilmemiş olması.

b) Askıya alınma veya iptal edilme durumunda, tasarım organizasyon onay belgesi Genel Müdürlüğe geri verilmelidir.

21.A.263 İmtiyazlar

a) (Ayrılmıştır)

b) (Ayrılmıştır)

c) Tasarım organizasyon onayı belge sahibi, 21.A.251 maddesi uyarınca düzenlenen onay koşulları kapsamında ve tasarım yönetim sisteminin ilgili prosedürlerine göre aşağıdaki faaliyetleri yapmaya yetkilidir:

- 1) Tip sertifikasına veya ilave tip sertifikasına gelen değişikliklerin ve tamirlerin "büyük" ve "küçük" olarak sınıflandırılması,
- 2) Tip sertifikasına veya ilave tip sertifikasına gelen küçük değişikliklerin ve küçük tamirlerin onaylanması,

3) (Ayrılmıştır)

4) (Ayrılmıştır)

5) Altbölüm M kapsamında, ürün veya TR-TSO yetkilendirmesinin olduğu APU'ya gelen belirli büyük tamir tasarımlarının onaylanması,

6) 21.A.701 maddesi (a)(15) alt bendinin amaçladığı doğrultuda yayımlanan özel uçuş izinleri hariç, belirli hava araçları için 21.A.710 maddesi (a)(2) alt bendine göre yayımlanabilen özel uçuş izni için gereken uçuş koşullarının onaylanması,

7) Tasarım organizasyonunun aşağıdaki durumları karşılaması halinde, tasarladığı veya modifikasyon yaptığı veya özel uçuş izninin yayımlanabilmesi amacıyla 21.A.263 maddesi (c)(6) alt bendi kapsamında onaylanmış uçuş koşullarının yayımlandığı hava araçları için, 21.A.711 maddesi (b) bendine göre özel uçuş izninin yayımlanması:

i) Hava aracının konfigürasyonunu kontrol etmesi, ve

ii) Uçuş için onaylanmış tasarım koşullarına uygunluğunu göstermesi.

8) Altbölüm D kapsamında, tip sertifikasına gelen belirli büyük değişikliklerin onaylanması,

9) Altbölüm E kapsamında belirli ilave tip sertifikalarının yayımlanması ve bu sertifikalara gelen belirli büyük değişikliklerin onaylanması.

21.A.265 Belge Sahibinin Yükümlülükleri

Tasarım organizasyon onayı belge sahibi, Genel Müdürlük tarafından belirlenen onay koşulları dahilinde:

a) 21.A.243 maddesine göre gerekli olan el kitabının, tasarım güvence sistemi ile uygunluğunu idame ettirmelidir,

b) Bu el kitabının veya çapraz referans ile dahil edilen ilgili prosedürlerin organizasyon içerisinde temel çalışma dokümanı olarak kullanılmasını sağlamalıdır,

c) Ürün, değişiklik veya tamir tasarımının, geçerli tip sertifikası esasına, operasyonel uygunluk veri sertifikası esasına ve çevresel koruma gerekliliklerine uygun olduğunu ve emniyetsiz herhangi bir özelliğinin bulunmadığını belirlemelidir,

d) 21.A.263 (c) maddesi gereğince yürütülen onay süreçleri hariç, uyumu teyit eden beyanları ve ilgili dokümantasyonu Genel Müdürlüğe sağlamalıdır,

e) 21.A.3B maddesinin gerektirdiği işlemler ile ilgili veri ve bilgiyi Genel Müdürlüğe sağlamalıdır,

f) 21.A.263 maddesi (c)(6) alt bendine uygun olarak, özel uçuş izninin yayımlanabileceği koşulları belirlemelidir,

g) 21.A.263 maddesi (c)(7) alt bendine uygun olarak, hava aracına özel uçuş izni yayımlanmasından önce 21.A.711 maddesi (b) ve (e) bentleri ile uyumu sağlamalıdır,

h) Genel Müdürlük tarafından belirlenen onay koşulları dahilinde, veri ve bilginin onaylı tasarım organizasyonu yetkisi ile yayımlandığını "Bu dokümanın teknik içeriği TR.21J.[XXXX] referans numaralı TOO'nun sağladığı yetki doğrultusunda onaylanmıştır." beyanını içerecek şekilde belirtmelidir,

i) Altbölüm A ile uyumlu olmalıdır.

ALTBÖLÜM K – PARÇALAR VE CİHAZLAR**21.A.301 Kapsam**

Bu Altbölüm, parça ve cihazın onaylanması ile ilgili prosedürü tanımlar.

21.A.303 Uygulanabilir Gereksinimler ile Uyum

Tip sertifikalı ürüne takılacak parça ve cihazın uyum gösterimi:

- a) Parça ve cihazın takılacağı ürünün Altbölüm B, D ve E'de tanımlanan tip sertifikasyon prosedürlerine göre veya
- b) Uygulanabilir olduğunda, Altbölüm O'nun TR-TSO yetkilendirme prosedürleri çerçevesinde veya
- c) Standart parçalar için, resmi olarak kabul gören standartlara uyum olarak yapılmalıdır.

21.A.305 Parça ve Cihaz Onayı

İlgili mevzuatın parça veya cihaz onayını gerektirdiği her durumda; parça veya cihaz, uygulanabilir TR-TSO ile veya özel durumlarda Genel Müdürlük tarafından eşdeğer kabul edilen şartnameler ile uyumlu olmalıdır.

21.A.307 Parçalar ve Cihazların Takılmasının Uygunluğu

- a) Parçanın veya cihazın, emniyetli kullanım için uygun koşullarda olması, Altbölüm Q'ya uygun olarak işaretlenmiş olması ve onaylı tasarım verilerine uygun olarak üretilmiş olduğunu belgeleyen onaylı çıkış sertifikası (SHGM Form 1) ile gönderilmesi durumunda, tip sertifikalı ürüne takılması uygun kabul edilir.
- b) (a) bendine istisna olarak ve (c) bendindeki koşulların sağlanmış olması durumunda, aşağıdaki parçalar ya da cihazların tip sertifikalı bir ürüne takılmaya uygun olabilmesi için SHGM Form 1 gerekmez:
 - 1) Standart bir parça olması,
 - 2) ELA1 ya da ELA2 hava aracı olması durumunda, bir parça ya da cihazın:
 - i) ömürlü olmaması, ana yapının parçası olmaması, uçuş kontrollerinin parçası olmaması,
 - ii) belirli bir hava aracına takılmak üzere tanımlı olması,
 - iii) hava aracı sahibinin, (i) ve (ii) bentlerindeki uygulanabilir koşullar ile uyumu doğruladığı ve bu uyuma ilişkin sorumluluğu kabul ettiği hava aracına takılacak olması.
 - 3) Onaylı tasarım verisi ile uyumsuzluğun sonuçlarının ürün üzerinde emniyete etkisinin göz ardı edilebilecek olduğu ve bunun böyle olduğunun sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarında tasarım onayı sahibince belirtilmiş olduğu bir parça ya da cihaz olması. Uyumsuz parça ya da cihazın emniyete etkisini tespit edebilmek için, tasarım onayı sahibi sürekli uçuşa elverişlilik talimatları içerisinde, parça ya da cihazı ürüne takacak olanlar tarafından gerçekleştirilmek üzere belirli doğrulama faaliyetleri oluşturabilir.
 - 4) 21.A.90B maddesine göre standart bir değişiklik ya da 21.A.431B maddesine göre standart bir tamirin uygulanması durumunda, tasarım verisi ile uyumsuzluğun sonuçlarının ürün üzerinde emniyete etkisinin göz ardı edilebilecek olduğu ve 21.A.90B (a)(2) bendi ve 21.A.431B (a)(2) bendine göre yayımlanan standart değişiklikler ve standart tamirler için sertifikasyon şartnamelerinde bunun böyle olduğu belirtilmiş olduğu bir parça ya da cihaz olması. Uyumsuz parça ya da cihazın emniyete etkisini tespit edebilmek için, parça ya da cihazı ürüne takacak olanlar tarafından gerçekleştirilmek üzere belirli doğrulama faaliyetleri, yukarıda belirtilen sertifikasyon şartnameleri içerisinde oluşturabilir.
 - 5) SHT-OPS Uçuş Operasyonlarına Yönelik Usul ve Esaslar Talimatına göre uçuşa elverişlilik onayına sahip olması gerekmeyen bir parça ya da cihaz olması,
 - 6) (b)(1)'den (b)(5)'e kadar olan bentlerde tanımlananların daha alt parçası ya da cihazı olması.

c) Tip sertifikalı bir ürüne SHGM Form 1 olmadan takılabileceği (b) bendinde belirtilen parçalar ve cihazların, parçayı ya da cihazı üreten kişi ya da kuruluş tarafından yayımlanan, parça ya da cihazın adını, parça numarasını ve parça ya da cihazın tasarım verisi ile uygunluğunu beyan eden ve yayımlandığı tarihi içeren bir belgeye sahip olunması şartıyla takılması uygundur.

d) (a) bendine istisna olarak, bu Altbölüm kapsamındaki parça ve cihazlar ile bunların daha alt parçası ya da cihazlarının onaylı çıkış sertifikası (SHGM Form 1) dışında aşağıda belirtilen eşdeğer belgelere sahip olması da söz konusu belgelerin yayımlanmasına dayanak teşkil eden tasarım onayı sahibi ile bu parça ve cihazları kullanacak başvuru sahibi arasında Genel Müdürlükçe uygun bulunacak bir tasarım organizasyonu iş birliği anlaşmasının mevcut olduğu durumda uygun kabul edilir:

- 1) EASA onaylı kuruluş tarafından düzenlenen EASA Form 1,
- 2) FAA (ABD) onaylı kuruluş tarafından düzenlenen FAA 8130-3.

ALTBÖLÜM L – UYGULANABİLİR DEĞİL**ALTBÖLÜM M – TAMİRLER****21.A.431A Kapsam**

- a) Bu Altbölüm, ürün, parça veya cihaz için tamir tasarım onayı kapsamında, ilgili prosedürü ve bu onay için başvuru ve onay sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini tanımlar.
- b) Bu Altbölüm, bu Altbölüm altında onay süreci gerektirmeyen standart tamirleri tanımlar.
- c) "Tamir"; herhangi bir ürün, parça veya cihazın üreticisi tarafından ilk servise verilmesini müteakip, hasarın ortadan kaldırılması ve/veya yeniden uçuşa elverişli duruma getirilmesidir.
- d) Tasarım faaliyeti gerektirmeden parça veya cihazın değiştirilmesi yoluyla hasarın ortadan kaldırılması bakım işlemi olarak kabul edilir ve bu talimat kapsamında onay gerektirmez.
- e) Yardımcı Güç Ünitesi (APU) dışında, TR-TSO elemanına yapılacak tamir TR-TSO tasarımında yapılacak değişiklik olarak ele alınır ve 21.A.611 maddesine uygun olarak işlem görür.
- f) Bu Altbölümde tip sertifikalarına verilen referanslar, tip sertifikaları ve tahditli tip sertifikalarını içerir.

21.A.431B Standart Tamirler

- a) Standart tamirler:

- 1) Aşağıdaki ürünlerle ilgili olan:

- i) Azami Kalkış Kütlesi (MTOM) 5700 kg veya daha az olan sabit kanatlı hava araçları,
- ii) MTOM 3175 kg veya daha az olan döner kanatlı hava araçları,
- iii) ELA1 veya ELA2 sınıfı içerisinde tanımlanan planör, motorlu planör, balon ve hava gemileri.

- 2) Genel Müdürlük tarafından yayımlanan sertifikasyon şartnamelerinde yer alan, ilgili sürekli uçuşa elverişlilik talimatları da dahil standart tamirleri tanımlamak ve gerçekleştirmek için kabul edilebilir metot, teknik ve uygulamaları içeren tasarım verisine göre yapılan, ve

- 3) Tip Sertifikası sahibinin verileri ile çelişkili olmayan tamirlerdir.

- b) 21.A.432A'dan 21.A.451'e kadar olan maddeler standart tamirler için geçerli değildir.

21.A.432A Başvuru İçin Uygunluk

- a) 21.A.432B maddesine göre kabiliyetini göstermiş veya gösterme aşamasında olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, bu Altbölümde belirtilen koşullar kapsamında, büyük tamir tasarımı onayı için başvuru sahibi olarak uygun kabul edilir.
- b) Küçük tamir tasarım onayı için, herhangi bir gerçek veya tüzel kişi başvuru yapabilir.

21.A.432B Kabiliyet Gösterimi

- a) Büyük tamir tasarımı onayı için başvuru sahibi, kabiliyetini Altbölüm J'ye uygun olarak Genel Müdürlük tarafından yayımlanmış bir tasarım organizasyon onayına sahip olmak suretiyle göstermelidir.
- b) (a) bendine istisnai bir durum olarak, başvuru sahibi bu kabiliyetin alternatif gösterimi amacıyla bu Talimata uyum için gerekli özel tasarım uygulamaları, kaynakları ve faaliyet sırasını tanımlayan prosedürlerin kullanımı için Genel Müdürlük mutabakatı arayabilir.
- c) (a) bendine istisnai bir durum olarak, 21.A.14 maddesi (c) bendinde tanımlanan ürünler için, başvuru sahibi 21.A.432C (b) maddesine uygun olarak oluşturduğu sertifikasyon programının Genel Müdürlük tarafından kabul edilmesi ile kabiliyetini gösterebilir.

21.A.432C Tamir Tasarım Onayı Başvurusu

- a) Tamir tasarım onayı başvurusu, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.
- b) Büyük tamir tasarım onayı için aşağıdakileri içeren bir sertifikasyon programı başvuruya dahil edilir ya da ilk başvurudan sonra, Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir süre içerisinde başvuruya ilave edilir:
- 1) Tamirin yapılacağı tip tasarımının konfigürasyonunu tanımlayan hasar ve tamir tasarımının tanımı,
 - 2) Tamir tasarımı ile değiştirilen veya etkilenen tip tasarımındaki tüm alanların ve onaylı el kitaplarının belirlenmesi,
 - 3) Tamir tasarımının ve etkilenen alanların tip sertifikasında, ilave tip sertifikasında veya yardımcı güç ünitesi (APU) TR-TSO yetkilendirmesinde belirtilen sertifikasyon temeline uyumunu göstermek için gerekli olan yeniden incelemelerin belirlenmesi,
 - 4) Uygulanabildiğinde, tip sertifikasında, ilave tip sertifikasında veya yardımcı güç ünitesi (APU) TR-TSO yetkilendirmesinde belirtilen sertifikasyon temeline önerilen revizyonlar,
 - 5) Sertifikasyon programının, 21.A.433 (a)(1) maddesine ve ilgili uyum dokümanlarına yapılan atıflara uyum göstermesi amacıyla, takip edilecek yöntem ve süreçleri içerecek şekilde uyum gösterimi faaliyetleri ve verileri bazında anlamlı gruplara bölünmesi teklifi,
 - 6) Sertifikasyon temeline tespit edilemeyen bir uyumsuzluk oluşturma ihtimali ve bu uyumsuzluğun ürün emniyeti üzerinde potansiyel etkisine yönelik olarak anlamlı gruplar halindeki uyum gösterim faaliyetlerinin ve verilerinin değerlendirilmesi teklifi. Teklif edilen değerlendirmeler, asgari olarak 21.B.100 (a) maddesinde belirtilen (1) – (4) arasındaki alt bentleri dikkate alınmalıdır. Bu değerlendirme temelinde, başvuru Genel Müdürlüğün uyum gösterme aktivitelerine ve verilerin doğrulanması katılımına yönelik bir teklif içermelidir, ve
 - 7) Sertifikasyon verisinin tamamının başvuru sahibi tarafından ya da tip sertifikasyon verisinin sahibi ile yapılan bir düzenleme kapsamında hazırlandığını belirten açıklama.

21.A.433 Tamir Tasarımı Onayı İçin Gereksinimler

- a) Tamir tasarımı sadece aşağıdaki durumlarda onaylanır:
- 1) Uygun olduğu şekilde, Genel Müdürlük tarafından 21.B.450 maddesine göre oluşturulan ve bildirilen revizyonlar dahil olmak üzere tip sertifikası, ilave tip sertifikası veya APU TR-TSO yetkilendirmesinde belirtilen tip sertifikasyon temeli ile 21.A.432C (b) maddesinde belirtilen sertifikasyon programı hazırlanmış tamir tasarımının uyumunun gösterilmesi,
 - 2) Alt bent (a)(1) gereği tip sertifikasyon temeli ile uyumun beyan edilmesi ve uyum dokümanlarında uyum doğrulamalarının kayıt altına alınması,
 - 3) Sertifikasyonun talep edildiği kullanımlar için ürünü emniyetsiz olarak tanımlayabilecek hiçbir özellik veya nitelik bulunmaması,
 - 4) Başvuru sahibinin, 21.A.432C maddesi (b)(7) alt bendine uygun olarak, sertifikasyon verisini tip sertifikasyon verisinin sahibi ile yaptığı bir anlaşmaya dayanarak sunduğunu belirtmesi halinde:
 - i) Tip sertifikası sahibinin, (a)(2) alt bendine göre sunulan bilgilere teknik bir itirazının olmadığını belirtmesi; ve
 - ii) Tip sertifikası sahibinin, ilave tip sertifikası sahibi ile 21.A.451 maddesine uyumlu olarak değişen ürün için sürekli uçuşa elverişlilik sorumluluklarının yerine getirilmesi kapsamında iş birliği yapacağını kabul etmesi durumunda yapılır.
 - 5) Uçağa uygulanan tamirin, UOD-2019/4 sayılı Uçuş Operasyonlarına Yönelik İlave Uçuşa Elverişlilik Şartları Genelgesi 26.302 maddesine tabi olduğu durumda tamirin ve etkilenen yapının yapısal

bütünlüğünün, en azından 26.302 maddesinde temel (baseline) yapı için belirlenen yapısal bütünlük seviyesine eşdeğer olduğunun gösterilmesi.

b) Başvuru sahibi, (a)(2) alt bendinde belirtilen beyanı ve talep edilmesi durumunda tüm gerekli kanıtlayıcı verilerini Genel Müdürlüğe sunmalıdır.

21.A.435 Tamirlerin Tasarımlarının Sınıflandırılması ve Onayı

a) Tamir tasarımı, 21.A.91 maddesinde belirtilen tip sertifikasında değişiklik kriterlerine uygun şekilde 'büyük' veya 'küçük' olarak sınıflandırılır.

b) Tamir tasarımının sınıflandırılması ve onayı:

1) Genel Müdürlük, veya

2) Onay şartlarında tanımlandığı üzere, uygun biçimde onaylanmış tasarım organizasyonu tarafından 21.A.263 (c) maddesinin (1), (2) ve (5) alt bentlerinde tanımlanan imtiyazlara uygun olarak yapılır.

21.A.439 Tamir Parçalarının Üretimi

Tamir için kullanılacak parça ve cihaz, tamir tasarım onayı belge sahibi tarafından sağlanan tüm gerekli tasarım verilerine dayanan üretim verilerine uygun olarak:

a) Altbölüm F'ye göre veya

b) Altbölüm G'ye göre uygun biçimde onaylanmış bir organizasyon tarafından veya

c) Uygun biçimde onaylanmış bakım organizasyonu tarafından üretilmelidir.

21.A.441 Tamirin Uygulanması

a) Tamirin uygulanması, SHY-CA Yönetmeliğine uygun olacak şekilde yapılır veya Altbölüm G'ye uygun biçimde onaylanmış üretim organizasyonu tarafından 21.A.163 maddesi (d) bendinde verilen imtiyaz çerçevesinde gerçekleştirilir.

b) Tasarım organizasyonu, tamiri gerçekleştiren organizasyona gerekli tüm montaj talimatlarını iletmelidir.

21.A.443 Sınırlamalar

Tamir tasarımı sınırlamalarla birlikte onaylanabilir, böyle bir durumda tamir tasarım onayı tüm gerekli talimatları ve sınırlamaları içermelidir. Bu talimatlar ve sınırlamalar, Genel Müdürlük ile üzerinde mutabık kalınan bir prosedüre göre tamir tasarım onayı belge sahibi tarafından kullanıcıya iletilmelidir.

21.A.445 Tamir Edilmemiş Hasarlar

a) Hasar görmüş bir ürün, parça veya cihaz tamir edilmeden bırakıldığında ve daha önceden onaylanmış verilerin kapsamı içinde olmadığında, hasarın uçuşa elverişliliğe etkisi açısından değerlendirilmesi:

1) Genel Müdürlük tarafından veya

2) Uygun biçimde onaylanmış bir tasarım organizasyonu tarafından, Genel Müdürlük ile üzerinde mutabık kalınmış bir prosedüre göre yapılabilir. Tüm gerekli sınırlamalar, 21.A.443 maddesinde belirtilen prosedürlere uygun olarak işlem görmelidir.

b) (a) bendi çerçevesinde, hasarı değerlendiren organizasyon, Genel Müdürlük veya tip sertifikası veya ilave tip sertifikası veya APU TR-TSO yetkilendirme belge sahibi olmaması durumunda; bu organizasyon, değerlendirmede temel alınan bilgilerin yeterliliğini, kendi kaynaklarını kullanarak veya uygulanabildiğinde, tip sertifikası veya ilave tip sertifikası veya APU TR-TSO yetkilendirme belge sahibi veya üreticiyle bir anlaşma yoluyla kanıtlamalıdır.

21.A.451 Yüklümlülükler ve TPA İşaretleme

a) Her bir büyük tamir tasarımı onayı belge sahibi:

1) Aşağıdaki yüklümlülükleri yerine getirmelidir:

i) 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.5, 21.A.6, 21.A.7, 21.A.9, 21.A.439, 21.A.441, ve 21.A.443 maddelerinde belirtilen yüklümlülükleri,

ii) Uygun olduğunda, 21.A.433 maddesi (b) bendi çerçevesinde; tip sertifikası, ilave tip sertifikası ve APU TR-TSO yetkilendirme belge sahibi ile yapılan iş birliğinin gerektirdiği yüklümlülükleri.

2) 21.A.804 maddesi (a) bendine göre TPA harflerini içeren işaretlemei gerçekleştirilmelidir.

b) 21.A.44 maddesinin uygulandığı tip sertifikası veya APU TR-TSO yetkilendirme belge sahipleri hariç, küçük tamir tasarım onayı belge sahibi aşağıdaki yüklümlülükleri yerine getirmelidir.

1) 21.A.4, 21.A.5 ve 21.A.7 maddelerinde belirtilen yüklümlülükleri yerine getirmelidir ve

2) 21.A.804 maddesi (a) bendine göre TPA harflerini içeren işaretlemei gerçekleştirilmelidir.

ALTBÖLÜM N – UYGULANABİLİR DEĞİL**ALTBÖLÜM O – TÜRK TEKNİK STANDART USULLERİ | TR-TSO****21.A.601 Kapsam**

Bu Altbölüm TR-TSO yetkilendirmesinin yayımlanması ile ilgili prosedürü ve bu tür yetkilendirmeler için başvuru veya belge sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini tanımlar.

21.A.602A Başvuru İçin Uygunluk

TR-TSO elemanını üreten veya üretmeye hazırlanan ve 21.A.602B maddesi çerçevesinde kabiliyetini göstermiş veya gösterme aşamasında olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi TR-TSO yetkilendirmesi için başvuru sahibi olarak uygun kabul edilir.

21.A.602B Kabiliyet Gösterimi

TR-TSO yetkilendirmesi için herhangi bir başvuru sahibi kabiliyetini aşağıda tanımlanan şekilde göstermelidir:

a) Üretim için, Altbölüm G'ye uygun olarak yayımlanmış üretim organizasyon onayına sahip olarak veya Altbölüm F'de belirtilen prosedürlere uyum göstererek ve

b) Tasarım için:

1) Yardımcı Güç Ünitesi (APU) için, Altbölüm J'ye uygun olarak Genel Müdürlük tarafından yayımlanan tasarım organizasyon onayına sahip olarak,

2) Diğer bütün TR-TSO elemanları için, bu Talimat ile uyum göstermek amacıyla gerekli özel tasarım uygulamalarını, kaynakları ve faaliyet sırasını tanımlayan prosedürleri kullanarak ya da Genel Müdürlükçe uygun değerlendirildiği takdirde, 21.A.611 gerekleri dikkate alınarak aksi uygun görülmedikçe, 21.A.263 kapsamındaki imtiyazlar verilmeksizin, Altbölüm J kapsamında tasarım organizasyonu onayı sahibi olarak.

21.A.603 Başvuru

a) TR-TSO yetkilendirmesi için başvuru, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde, 21.A.605 maddesinin gerektirdiği bilgileri içerecek şekilde yapılmalıdır.

b) 21.A.611 maddesi kapsamında bir seri küçük değişikliğin yapılması öngörüldüğünde, başvuru sahibi, başvuru formunda TR-TSO elemanının ana model numarasını ve ilgili parça numaralarını ardından açık parantez kullanarak belirtmelidir. Bu açık parantez ilerde olabilecek değişikliklerin harf veya numara (ya da bunların kombinasyonları) şeklinde gösteriminde kullanılacaktır.

21.A.604 Yardımcı Güç Ünitesi (APU) İçin TR-TSO Yetkilendirmesi

Yardımcı Güç Ünitesi (APU) TR-TSO yetkilendirmesi ile ilgili olarak:

a) 21.A.9, 21.A.603, 21.A.610 ve 21.A.621 maddelerine istisnai bir durum olarak, 21.A.15, 21.A.20, 21.A.21, 21.A.31, 21.A.33, 21.A.44, 21.A.47, 21.B.75 ve 21.B.80 maddeleri uygulanır. Ancak tip sertifikası yerine 21.A.606 maddesine uygun olarak TR-TSO yetkilendirmesi yayımlanır.

b) 21.A.611 maddesine istisnai bir durum olarak, APU TR-TSO yetki sahibi tarafından yapılan tasarım değişiklikleri ile diğer başvuru sahiplerinin minör değişiklik olarak sınıflandırılan tasarım değişikliklerinin onayı için Altbölüm D gereksinimleri ve diğer başvuru sahipleri tarafından yapılan majör değişiklik olarak sınıflandırılan tasarım değişikliklerinin onayı için Altbölüm E gereksinimleri uygulanır. Altbölüm E gereksinimleri uygulandığında, ilave tip sertifikası yerine ayrı bir TR-TSO yetkilendirmesi yayımlanır.

c) Tamir tasarımlarının onaylanmasında Altbölüm M gereksinimleri uygulanır.

21.A.605 Veri Gereksinimleri

a) Başvuru sahibi aşağıdaki dokümanları Genel Müdürlüğe sunmalıdır:

- 1) TR-TSO yetkilendirmesi için 21.A.606 (b) maddesine uyum gösterimi yöntemlerinin belirlendiği bir sertifikasyon programı,
- 2) Başvuru sahibinin, bu Altbölüm kapsamında tanımlanan gereksinimleri karşıladığını gösteren uyum beyanı,
- 3) Başvuru sahibinin sertifikasyon programına uygun olarak, elemanın uygulanabilir TR-TSO ile uyumunu gösterdiğini belirten Tasarım ve Performans Beyanı (TPB),
- 4) Uygulanabilir TR-TSO'da istenen gerekli teknik verilerin bir kopyası,
- 5) Altbölüm G çerçevesinde uygun bir Üretim Organizasyon Onayı almak amacıyla 21.A.143 maddesinde belirtilen el kitabı (veya el kitabına atıf) veya Üretim Organizasyon Onayı olmadan Altbölüm F çerçevesinde üretim yapmak amacıyla 21.A.125A maddesi (b) bendinde belirtilen el kitabı (veya el kitabına atıf),
- 6) APU için, Talimatın Altbölüm J'si kapsamında uygun bir Tasarım Organizasyon Onayı almak amacıyla 21.A.243 maddesinde belirtilen el kitabı (veya el kitabına bir atıf),
- 7) Tüm diğer TR-TSO elemanlar için, 21.A.602B maddesi (b)(2) alt bendinde belirtilen prosedürler veya prosedürlere referanslar.

b) Başvuru sahibi, onay sürecinde karşılaşılan, TR-TSO yetkilendirmesini önemli ölçüde etkileyebilecek herhangi bir sorun veya olayı Genel Müdürlüğe raporlamalıdır.

21.A.606 TR-TSO Yetkilendirmesinin Yayınlanması İçin Gereksinimler

TR-TSO yetkisinin yayınlanması için, başvuru sahibi:

- a) 21.A.602B maddesi kapsamında kabiliyetini göstermeli,
- b) Elemanın, uygulanabilir TR-TSO'da belirtilen teknik koşullar ile veya varsa 21.A.610 maddesine göre onaylı sapmalar ile birlikte uyumlu olduğunu göstermeli,
- c) Bu Altbölüm gereksinimlerine uymalı,
- d) Sertifikasyonun talep edildiği kullanımlar için elemanı emniyetsiz olarak tanımlayabilecek hiç bir özellik veya nitelik bulunmadığı beyan etmelidir.

21.A.607 TR-TSO Yetkilendirmesi İmtiyazları

TR-TSO yetkilendirmesi sahibi, TR-TSO elemanını üretme ve uygun TR-TSO işaretlemesi yapabilme hakkına sahip olur.

21.A.608 Tasarım ve Performans Beyanı (TPB)

a) TPB en az aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- 1) 21.A.31 maddesi (a) ve (b) bentleri kapsamında TR-TSO elemanını, ilgili tasarım ve test standardını tanımlayan bilgileri,
- 2) Uygun olduğunda, doğrudan ya da diğer tamamlayıcı dokümanlara atıf yoluyla TR-TSO elemanının hesaplanmış performansını,
- 3) TR-TSO Elemanının ilgili TR-TSO'yu karşıladığına dair bir uyum beyanını,
- 4) İlgili test raporlarına atıfları,
- 5) İlgili Bakım, Yenileştirme ve Tamir El kitaplarına atıfları,

6) İlgili TR-TSO'nun değişik seviyelerde uyum gösterimine izin vermesi durumunda, gösterilen uyumun seviyesini,

7) 21.A.610 maddesine göre kabul edilen sapmaların listesini.

b) TPB, TR-TSO yetkilendirmesi belge sahibi veya yetkilendirdiği bir temsilci imzası ile tarih belirtilerek sunulur.

21.A.609 TR-TSO Yetkilendirmesi Sahiplerinin Yüklümlükleri

Bu Altbölüm altında TR-TSO Yetkilendirmesi sahibi:

a) TR-TSO elemanının tasarım verilerine uygun olduğunu ve montaj için emniyetli olduğunu güvence altına alacak şekilde, her bir TR-TSO elemanını Altbölüm F veya G'ye uygun olarak üretmelidir.

b) TR-TSO yetkilendirmesi yayımlanmış her bir TR-TSO elemanının bütün modelleri için, tüm teknik veri ve kayıtların güncel bir dosyasını 21.A.5 maddesine uygun olarak hazırlamalı ve idame ettirmelidir.

c) TR-TSO elemanı için uygulanabilir uçuşa elverişlilik şartnamelerinin gerektirdiği tüm el kitaplarını hazırlamalı, idame ettirmeli ve güncellemelidir.

d) TR-TSO Elemanının kullanımı ve bakımı için gerekli olan Bakım, Yenileştirme ve Tamir El kitaplarının ve bu el kitaplarında yapılan değişikliklerin elemanın kullanıcılarına ve talep edildiğinde Genel Müdürlüğe hazır ve erişilebilir olması sağlanmalıdır.

e) Her bir TR-TSO elemanını 21.A.807 maddesine uygun olarak işaretlemelidir.

f) 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4 ve 21.A.9 maddeleri ile uyumlu olmalıdır.

g) 21.A.602B maddesinde belirtilen gereksinimleri karşılamayı sürdürmelidir.

21.A.610 Sapma Onayı

a) TR-TSO performans standardından herhangi bir sapma için onay talep eden üretici, eşdeğer emniyet seviyesi sağlayan tasarım özellikleri veya diğer unsurlar ile sapma talep edilen standartların telafi edildiğini göstermelidir.

b) Sapma onay talebi, ilgili tüm verilerle birlikte Genel Müdürlüğe sunulmalıdır.

21.A.611 Tasarım Değişiklikleri

a) TR-TSO yetkilendirmesi sahibi, Genel Müdürlükten ilave bir yetkilendirmeye gerek duymadan küçük tasarım değişikliklerini (büyük değişiklik olmayan herhangi bir değişiklik) yapabilir. Bu durumda, değişiklik yapılan elemanın asıl model numarası korunmalı (küçük değişiklikleri tanımlamak için parça numarası değişikliği yapılmalıdır) ve yetki sahibi 21.A.603 maddesi (b) bendi ile uyum için gerekli olan güncellenmiş verileri Genel Müdürlüğe göndermelidir.

b) TR-TSO yetkilendirmesi sahibi tarafından yapılan tasarım değişikliği, TR-TSO ile uyumu belirlemek için geniş bir inceleme gerektirecek kadar kapsamlı ise bu değişiklik büyük değişiklik olarak tanımlanır. Bu tür bir değişiklikten önce, yetki sahibi TR-TSO elemanına yeni bir tip veya model tahsis etmeli ve 21.A.603 maddesi çerçevesinde yeni bir yetkilendirme için başvuru yapmalıdır.

c) TR-TSO Elemanı için uyum beyanı sunan TR-TSO yetkilendirmesi sahibi dışındaki herhangi bir gerçek veya tüzel kişi tarafından yapılan tasarım değişikliği onay talebi, talep sahibi 21.A.603 maddesi çerçevesinde ayrı bir TR-TSO yetkilendirmesi için başvuru yapmadıkça, Altbölüm O altında uygun değildir.

21.A.619 Süre ve Sürekli Geçerlilik

a) TR-TSO yetkilendirmesi süresiz olarak yayımlanır. Yetki, aşağıdaki şartlar sağlandığı sürece geçerliliğini korur:

- 1) TR-TSO yetkilendirmesinin alındığı anda istenen koşulların sağlanmaya devam edilmesi,
- 2) Yetki sahibinin 21.A.609 maddesinde belirtilen yükümlülükleri getirmesi,
- 3) TR-TSO yetkisi sahibi veya yetki sahibinin ortak, tedarikçi ya da alt yüklenicilerinin, Genel Müdürlüğün 21.A.9 maddesi gereği olarak inceleme yapmasını kabul etmesi,
- 4) TR-TSO Elemanının kullanım esnasında kabul edilemez tehlikelere yol açtığına ispatının bulunması,
- 5) Yetkinin; Genel Müdürlük tarafından askıya alınmaması veya iptal edilmemesi.

b) Askıya alma veya iptal durumunda, yetki belgesi Genel Müdürlüğe iade edilmelidir.

21.A.621 Devredilebilirlik

Belge sahibinin mülkiyet değişikliği haricinde, bu Talimat çerçevesinde yayımlanan TR-TSO yetkilendirmesi devredilemez. Mülkiyet değişikliği önemli bir değişikliktir ve böyle bir durumda 21.A.147 ile 21.A.247 maddelerinde belirtilen gereksinimlere uyum gösterilmelidir.

ALTBÖLÜM P – ÖZEL UÇUŞ İZNI**21.A.701 Kapsam**

a) Özel Uçuş İzni Belgesi bu Altbölüme uygun olarak uygulanabilir uçuşa elverişlilik gereksinimlerini karşılamayan veya karşıladığı gösterilmemiş olan ama belirlenmiş koşullar altında emniyetli uçuş yapabilme kabiliyetine sahip hava aracı için ve aşağıdaki amaçlara yönelik olarak yayımlanır:

- 1) Geliştirme,
- 2) Mevzuat veya sertifikasyon şartnameleri ile uyum gösterimi,
- 3) Tasarım organizasyonları veya üretim organizasyonları mürettebat eğitimi,
- 4) Yeni üretilen hava aracının üretim uçuş testleri,
- 5) Üretimdeki bir hava aracının üretim tesisleri arasında uçurulması,
- 6) Hava aracının müşteri kabulü için uçurulması,
- 7) Hava aracının teslimi veya ihracının yapılması,
- 8) Hava aracının Otorite kabulü için uçurulması,
- 9) Müşteri mürettebat eğitimi de dâhil pazar araştırması,
- 10) Fuar, sergi ve hava gösterisi,
- 11) Hava aracının, bakım veya uçuşa elverişlilik gözden geçirmesinin gerçekleştirileceği bir konuma veya bir depolama yerine uçurulması,
- 12) Normal menzilin ötesinde su üzerinde veya iniş için yeterli tesisler veya uygun yakıtın olmadığı karasal alanlar üzerinde uçuşları gerçekleştirmek amacı ile bir hava aracının sertifikalandırılmış azami kalkış kütlelerinin üzerinde bir ağırlıkta uçurulması,
- 13) Rekor kırma, hava yarışı veya benzeri bir yarışma,
- 14) Uygulanabilir uçuşa elverişlilik gereksinimlerini karşılayan hava aracının çevresel gereksinimlere uygun bulunması öncesinde uçurulması,
- 15) Karmaşık olmayan bireysel hava aracı ya da uçuşa elverişlilik sertifikası ya da tahditli uçuşa elverişlilik sertifikasının uygun olmadığı hava aracı tipleri ile yapılan ticari olmayan uçuş faaliyetleri,
- 16) Arıza giderme veya bakım sonrasında bir ya da birden fazla sistemin, parçanın ya da cihazın fonksiyonel kontrolü için hava aracının uçurulması,
- 17) Azami kalkış ağırlığı 25 kg (dâhil) – 150 kg aralığında olan İnsansız Hava Araçlarının uçuş faaliyetleri.

b) Bu Altbölüm Özel Uçuş İzni Belgesi yayımlanması ve ilgili uçuş koşullarının onaylanması için prosedürleri tanımlar. Ayrıca, söz konusu izinler ve ilgili uçuş koşullarının onayı için başvuru yapanlar ile söz konusu izin ve onaylara sahip olanların hak ve yükümlülüklerini belirler.

c) İnsansız Hava Aracı Sistemleri Talimatı (SHT-İHA) içerisinde belirtilen diğer gereklilikler saklı kalmak ve İnsansız Hava Aracı pilotu tarafından gerekli tüm önlemler alınarak, Genel Müdürlükçe uygun değerlendirilen yöntemle risk değerlendirilmesi yapılması, söz konusu operasyon için riskin düşük olarak belirlenmesi ve risk değerlendirme raporunun tescil başvurusu ekinde Genel Müdürlüğe gönderilmesi şartıyla; 21.A.701 maddesi (a)(17) alt bendindeki hava araçları ile eğitim uçuşları, zirai faaliyetler ve sportif havacılık kapsamında yapılacak uçuş faaliyetlerinde özel uçuş izni aranmaz.

21.A.703 Başvuru İçin Uygunluk

a) Özel Uçuş İzni Belgesi için herhangi bir gerçek veya tüzel kişi başvuru sahibi olabilir. Ancak 21.A.701 maddesi (a)(15) alt bendindeki amaçla talep edilen bir Özel Uçuş İzni Belgesi için başvuru sahibi hava aracının sahibi olmalıdır.

b) Uçuş koşullarının onayı için herhangi bir gerçek veya tüzel kişi başvuru sahibi olabilir.

21.A.707 Özel Uçuş İzni İçin Başvuru

a) 21.A.703 maddesine uygun olarak ve başvuru sahibine Özel Uçuş İzni Belgesi yayımlama imtiyazı verilmediği durumlarda, Özel Uçuş İzni Belgesi için başvuru, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde, Genel Müdürlüğe yapılmalıdır.

b) Özel Uçuş İzni Belgesi için her bir başvuru aşağıdakileri içermelidir:

- 1) 21.A.701 maddesine uygun olarak uçuş veya uçuşların amacı,
- 2) Hava aracının uygulanabilir uçuşa elverişlilik gereksinimleri ile uyum göstermediği durumları,
- 3) 21.A.710 maddesine uygun olarak onaylanmış uçuş koşullarını,
- 4) Tasarım ve üretim aşamasında olan veya geliştirme projelerinde uçurulması düşünülen veya amatör yapım hava araçları için; uçuşa katılan kişilerden söz konusu özel uçuş ve hava aracının konfigürasyonu ile ilgili farkında olduklarına ve sorumluluğu kabul ettiklerine dair uçuş öncesinde taahhüt alınması ve eğitimlerine ilişkin yöntem ve belgeleri,
- 5) Hava aracı üzerine uyarıcı bilgilerin konulması için kullanılacak yöntemi,
- 6) Uçuşun amacına uygun şekilde hazırlanmış mali mesuliyet sigortalarını,
- 7) Hava aracı teknik bilgileri ve uygulanabilirse bakım durumunu,
- 8) Başka bir ülkeden ithal ediliyorsa; uygulanabilir olduğunda, ihraç uçuşa elverişlilik sertifikası ile yeni hava aracı için üreticinin uygunluk beyanı ve tescilden düşme belgelerini,
- 9) Uçuşu gerçekleştirecek uçuş ekibinin sağlık ve lisans belgelerini,
- 10) Gerekli görülmesi halinde test sonuçları, bakım çıkış sertifikası, teknisyen taahhüdü vb. Genel Müdürlüğün istediği diğer bilgi ve belgeleri.

c) Uçuş koşullarının, Özel Uçuş İzni Belgesi başvurusu esnasında henüz onaylı olmadığı durumda, uçuş koşulları onay başvurusu 21.A.709 maddesine uygun olarak yapılmalıdır.

21.A.708 Uçuş Koşulları

Uçuş koşulları aşağıdakileri içerir:

a) Özel Uçuş İzni Belgesi talep edilen konfigürasyonları,

b) Hava aracının emniyetli kullanımı için gerekli, aşağıdakileri içeren her türlü koşul veya kısıtlamaları:

- 1) Hava aracı uçuşları ile ilgili güzergâh veya hava sahası veya her ikisi için gereken koşul veya kısıtlamalar,
- 2) Bu Talimatın Ek-5'i gereksinimlerine ilave olarak hava aracı uçuş mürettebatı için belirlenen herhangi koşul veya kısıtlamalar,
- 3) Uçuş mürettebatı dışındaki kişilerin taşınması ile ilgili kısıtlamalar,
- 4) Kullanım sınırlamaları, sağlanması gereken özel prosedürler veya teknik koşullar,
- 5) Özel uçuş test programı (eğer uygulanabilirse),

- 6) Bakım talimatlarını ve uygulama yöntemlerini içeren özel sürekli uçuşa elverişlilik düzenlemeleri.
- c) Hava aracının (b) bendinde belirtilen koşul ve kısıtlamalar altında emniyetli uçuş kabiliyetine sahip olduğunu gösteren kanıtları,
- d) Belirlenen koşullar içerisinde kalmak amacıyla, hava aracı konfigürasyonunun kontrolü için kullanılan yöntemi.

21.A.709 Uçuş Koşullarının Onayı İçin Başvuru

- a) 21.A.707 (c) maddesine uygun olarak ve başvuru sahibine uçuş koşullarını onaylama imtiyazı verilmediği durumda, uçuş koşulları onay başvurusu, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde Genel Müdürlüğe yapılmalıdır.
- b) Uçuş koşullarının onayı için yapılan her başvuru aşağıdakileri içermelidir:
- 1) Önerilen uçuş koşullarını,
 - 2) Bu koşulları destekleyen dokümantasyonu ve
 - 3) Hava aracının 21.A.708 maddesi (b) bendindeki koşul veya kısıtlamalar kapsamında emniyetli uçuş kabiliyeti olduğuna dair beyanı.

21.A.710 Uçuş Koşullarının Onayı

- a) Uçuş koşullarının onayı "tasarım emniyeti" ile ilişkili olduğunda, uçuş koşulları:
- 1) Genel Müdürlük veya
 - 2) Uygun biçimde onaylanmış tasarım organizasyonu tarafından 21.A.263 maddesi (c)(6) alt bendinde tanımlanan imtiyaz kapsamında onaylanmalıdır.
- b) Uçuş koşullarının onayı, "tasarım emniyeti" ile ilişkili olmadığında, uçuş koşulları; Genel Müdürlük tarafından veya Özel Uçuş İzni Belgesini yayımlama yetkisine de sahip olan uygun biçimde onaylanmış bir organizasyon tarafından onaylanmalıdır.
- c) Uçuş koşullarını onaylamadan önce Genel Müdürlük veya onaylı organizasyon, hava aracının belirtilen koşul ve kısıtlamalar kapsamında emniyetli uçuş kabiliyetine sahip olduğundan emin olmalıdır. Genel Müdürlük, bu amaç kapsamında gerekli muayene veya testleri yapabilir veya başvuru sahibinin yapmasını talep edebilir.

21.A.711 Özel Uçuş İzninin Yayımlanması

- a) Özel Uçuş İzni Belgesi (SHGM Form 20a) Genel Müdürlük tarafından yayımlanabilir.
- b) Uygun biçimde onaylanmış tasarım organizasyonu, 21.A.708 maddesinde belirtilen uçuş koşulları 21.A.710 maddesine göre onaylanmış olduğunda, 21.A.263 maddesi (c)(7) alt bendinde sağlanan imtiyaz çerçevesinde Özel Uçuş İzni Belgesi (SHGM Form 20b) yayımlayabilir.
- c) Uygun biçimde onaylanmış üretim organizasyonu, 21.A.708 maddesinde belirtilen uçuş koşulları 21.A.710 maddesine göre onaylanmış olduğunda, 21.A.163 maddesi (e) bendinde sağlanan imtiyaz çerçevesinde Özel Uçuş İzni Belgesi (SHGM Form 20b) yayımlayabilir.
- d) Onaylı bir organizasyon, 21.A.708 maddesinde belirtilen uçuş koşulları 21.A.710 maddesine göre onaylanmış olduğunda, SHT-CAM Talimatı CAMO.A.125 (f) veya CAO.A.095 (d) maddesinde sağlanan imtiyaz çerçevesinde Özel Uçuş İzni Belgesi (SHGM Form 20b) yayımlayabilir.
- e) Özel Uçuş İzni belgesi, 21.A.710 maddesine göre onaylanmış tüm koşul ve kısıtlamalar ile birlikte uçuşun amaçlarını belirtmelidir.

f) (b), (c) veya (d) bentlerine göre yayımlanan Özel Uçuş İzni Belgelerinin bir kopyası ve ilgili uçuş koşulları 3 günü geçmeyecek şekilde ilk fırsatta Genel Müdürlüğe sunulmalıdır.

g) (b), (c) veya (d) bentlerine uygun olarak bir organizasyonun yayımladığı özel uçuş izni için, 21.A.723 maddesi (a) bendinde belirtilen koşullardan herhangi birinin karşılanmadığına dair kanıt olması durumunda, bu organizasyon ilgili Özel Uçuş İzni Belgesini hemen iptal ederek Genel Müdürlüğü ivedilikle bilgilendirmelidir.

21.A.713 Değişiklikler

a) Özel Uçuş İzni Belgesi için oluşturulmuş uçuş koşullarını veya ilgili kanıtları geçersiz kılan herhangi bir değişiklik, 21.A.710 maddesine göre onaylanmalıdır. İlgili olduğunda başvuru, 21.A.709 maddesine göre yapılmalıdır.

b) Özel Uçuş İzni Belgesinin içeriğini etkileyen bir değişiklik, 21.A.711 maddesine göre yeni bir özel uçuş izni yayımlanmasını gerektirir.

21.A.715 Dil

El kitapları, plakalar, listeler, gösterge işaretlemeleri ve uygulanabilir sertifikasyon şartnamelerinin gerektirdiği diğer bilgiler Genel Müdürlük tarafından kabul edilebilir olan Türkçe veya İngilizce dillerinde sunulmalıdır.

21.A.719 Devredilebilirlik

a) Özel Uçuş İzni Belgesi devredilemez.

b) (a) bendinin aksine, 21.A.701 maddesi (a)(15) alt bendinde belirtilen amaç doğrultusunda düzenlenen Özel Uçuş İzni Belgesi, hava aracı mülkiyeti el değiştirdiğinde, hava aracının aynı tescilde kalması şartıyla hava aracı ile birlikte yeni malike devredilebilir.

21.A.720 Özel Uçuş İznine Tabi Hava Araçlarının İthal ve İhracı

a) Özel Uçuş İzni Belgesi kapsamına giren hava araçlarının Türkiye'ye ithal edilmesi için başvuru sahibi Genel Müdürlüğe aşağıdakileri sağlamalıdır:

1) Hava aracının emniyetli uçuş kabiliyeti ile ithal teknik uygunluğunun değerlendirilebilmesine imkân sağlamak adına aşağıda verilen beyan veya dokümanları,

i) Hava aracının halen tescilinin bulunduğu veya daha önce tescil edildiği ülkenin yetkili otoritesi tarafından verilen, hava aracının uçuşa elverişlilik durumunu yansıtan bir beyan, veya

ii) Yeni hava aracı ise hava aracının üreticisi tarafından yayınlanan, hava aracının sahip olduğu tip sertifikası veya eşdeğer bir dokümana uygun olduğuna ve hem yerde hem uçuşta kontrol edilmiş olduğuna dair beyan, veya

iii) Hava aracının üreticisi tarafından düzenlenen gövde, motor ve uygulanabilirse pervane log defterleri ile uçuş el kitabı, bakım el kitabı, imalat/montaj sonrası gerçekleştirilen yer/uçuş testleri ile uygulanabilir olduğu durumda, sürekli uçuşa elverişliliğe dair kayıtları.

2) Hava aracının ithal edildiği ülkenin yetkili otoritesi tarafından düzenlenmiş tescil sertifikası veya özel uçuş izni belgesi (Permit to Fly) veya eşdeğer belgeyi,

3) Geçerli olduğu durumda, Genel Müdürlüğe sunulan beyanlarda referans verilen, söz konusu beyanın verilmesine esas belgeleri veya sertifikaları,

4) Genel Müdürlüğe hava araçlarının ithali için sunulan beyanlar ile emniyetli uçuş kabiliyeti olduğunu gösterir kayıtlar, Genel Müdürlükçe yapılacak, denetimin de dahil olabileceği bir değerlendirme sonrası daha fazla olabileceğine dair aksine bir karar alınmadığı takdirde, başvuru tarihinden en fazla 60 gün önce yayımlanmış olacaktır.

b) Özel Uçuş İzni Belgesi kapsamına giren hava araçlarının başka bir ülkeye ihraç edilmesi için başvuru sahibi:

- 1) İhraç Uçuşa Elverişlilik Belgesi için başvuru formunu doğru ve eksiksiz şekilde doldurup Genel Müdürlüğe göndermelidir.
- 2) Uygulanan bakım, tamir, modifikasyon vb. işlemlerin kayıtlarını ve üretici tarafından zorunlu tutulan servis bülten, bakım talimatı vb. dokümanlarda geçen işlemlerin uygulandığını gösteren belgeleri Genel Müdürlüğe sunmalıdır.
- 3) Genel Müdürlük tarafından yapılacak denetim ve incelemeler için hava aracına erişim imkânı sağlamalıdır.

c) İhraç edilecek ülke otoritesi tarafından talep edilen gerekliliklere herhangi bir uyumsuzluk durumunda bahse konu otorite ile mutabık kalınarak uyumsuzluklar ihraç uçuşa elverişlilik sertifikası üzerinde belirtilir.

d) İhraç edilecek hava aracına ait Özel Uçuş İzni Belgesi Genel Müdürlüğe iade edilmelidir.

21.A.723 Süre ve Sürekli Geçerlilik

a) Özel Uçuş İzni Belgesi, azami 12 ay için düzenlenir ve aşağıdaki koşullar sağlandığı sürece geçerliliğini korur:

- 1) Özel Uçuş İzni Belgesi ile ilgili, 21.A.711 maddesi (e) bendinde belirtilen koşul ve kısıtlamalara uyulduğu,
- 2) Hak sahibi veya ortaklarından herhangi birinin, tedarikçilerin veya alt yüklenicilerin, otoritenin 21.A.9 maddesi uyarınca denetlemeler yürütebileceğini kabul ettiği,
- 3) Uçuş izninin bu talimatın Madde 23'ü uyarınca otorite tarafından iptal edilmediği veya sahibi tarafından iade edilmediği,
- 4) Hava aracı aynı tescilde kalmaya devam ettikçe.

b) Bununla birlikte, (a) bendine bakılmaksızın 21.A.701 (a)(15) ve (17) amacı doğrultusunda yayımlanan Özel Uçuş İzni Belgesi 3 yılda bir Genel Müdürlük tarafından yapılacak denetimlerde uygun değerlendirilmesi kaydıyla süresiz olarak yayımlanabilir.

c) Özel Uçuş İzni Belgesinin kullanımından vazgeçilmesi veya iptali durumunda, Özel Uçuş İzni Belgesi Genel Müdürlüğe iade edilmelidir.

21.A.725 Özel Uçuş İzninin Yenilenmesi

Özel Uçuş İzni Belgesinin yenilenmesi, 21.A.713 maddesine göre bir değişiklik olarak işlem görmelidir.

21.A.727 Özel Uçuş İzni Belge Sahibinin Yükümlülükleri

Özel uçuş izni sahibi, özel uçuş izni ile ilgili tüm koşul ve kısıtlamaların gereğinin yapıldığını ve sürdürüldüğünü güvence altına almaktan sorumludur.

ALTBÖLÜM Q – ÜRÜN, PARÇA VE CİHAZIN TANIMLANMASI**21.A.801 Ürünlerin Tanımlanması**

a) Ürünlerin tanımlayıcı kimliği aşağıdaki bilgiyi içerir:

- 1) Üreticinin adı,
- 2) Ürünün tanımı (designation),
- 3) Üreticinin seri numarası,
- 4) Motor için Genel Müdürlüğün çevresel koruma gereklerinden muafiyet tanıdığı durumda, "EXEMPT" işareti,
- 5) Genel Müdürlüğün uygun gördüğü diğer bilgi.

b) Altbölüm G veya F çerçevesinde hava aracı veya motor üreten herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, bu hava aracını veya motoru (a) bendinde belirtilen bilgileri içerecek şekilde yanmaya dayanıklı plaka üzerine aşındırma, damgalama, kazıma yoluyla veya diğer onaylı yanmaya dayanıklı işaretleme yöntemi ile tanımlar. Tanımlama plakası; erişilebilir ve okunabilir olur, ve ayrıca normal kullanım esnasında silinmeyecek veya sökülmecek veya bir kazada kaybolmayacak veya tahrip olmayacak şekilde güvenceye alınır.

c) Altbölüm G veya F çerçevesinde pervane, pervane pali veya pervane göbeği üreten gerçek veya tüzel bir kişi (a) bendinde belirtilen bilgileri; plaka, aşındırma, damgalama, kazıma veya diğer onaylı yanmaya dayanıklı işaretleme yöntemi ile söz konusu parçaların kritik olmayan bir yüzeyine tanımlamalıdır. Bu bilgiler normal kullanım sırasında silinmeyecek veya sökülmecek ayrıca bir kazada kaybolmayacak ve tahrip olmayacak şekilde önlem alınmalıdır.

d) İnsanlı balonlar için, (b) bendinde belirtilen tanımlama plakası, balon kubbesi üzerine takılmalı ve mümkünse balon şişirilmiş durumda iken kullanıcının okuyabileceği bir yere yerleştirilmelidir. İlave olarak; sepet, yük askı ünitesi ve herhangi bir ısıtma ünitesi de üreticinin adı, parça numarası (veya eşdeğeri) ve seri numarası (veya eşdeğeri) ile kalıcı ve okunabilir olarak işaretlenir.

21.A.803 Tanımlama Verilerinin Muhafazası

a) Genel Müdürlüğün onayı olmadan; herhangi bir hava aracı, motor, pervane, pervane pali ve pervane göbeği için 21.A.801 maddesi (a) bendinde belirtilen tanımlama bilgileri ve APU için 21.A.807 maddesi (a) bendinde belirtilen tanımlama bilgileri hiç kimse tarafından çıkarılamaz, değiştirilemez veya eklenemez.

b) Genel Müdürlüğün onayı olmadan; 21.A.801 ve APU için 21.A.807 maddelerinde belirtilen herhangi bir tanımlama plakası, hiç kimse tarafından sökülemez ve takılamaz.

c) (a) ve (b) bentlerine istisnai bir durum olarak, ilgili uygulanabilir mevzuat kapsamında bakım işi gerçekleştiren herhangi bir gerçek veya tüzel bir kişi, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş yöntem, teknik ve uygulamalara uygun olarak:

- 1) Hava aracı, motor, pervane, pervane pali veya pervane göbeği üzerindeki 21.A.801 maddesi (a) bendinde belirtilen tanımlama bilgilerini ve APU üzerindeki 21.A.807 maddesi (a) bendinde belirtilen tanımlama bilgilerini çıkarabilir, değiştirebilir, ekleyebilir veya
- 2) Bakım işlemleri sırasında gerekli olduğunda, 21.A.801 maddesinde veya APU için 21.A.807 maddesinde belirtilen bir tanımlama plakasını sökebilir.

d) Hiç kimse; alt bent (c)(2)'ye uygun olarak sökülen bir tanımlama plakasını, başka bir hava aracı, motor, pervane, pervane pali veya pervane göbeğine takamaz.

21.A.804 Parçalar ve Cihazların Tanımlanması

a) Tip sertifikalı bir ürüne takılmaya uygun her bir parça veya cihaz kalıcı ve okunaklı bir şekilde aşağıdakiler ile işaretlenir:

- 1) Uygulanabilir tasarım verilerinde belirtilen şekilde üreticiyi tanımlayan bir ad, marka veya sembol,
- 2) Uygulanabilir tasarım verilerinde belirtildiği şekilde parça numarası, ve
- 3) TR-TSO elemanları ve 21.A.307 (b) kapsamındaki parça ve cihazlar hariç, ilgili ürünün tip sertifikası sahibine ait olmayan onaylı tasarım verilerine uygun olarak üretilen parçalar veya cihazlar için TPA harfleri.

b) (a) bendine istisnai bir durum olarak, işaretlenecek parça veya cihazın çok küçük olduğu ya da (a) bendinin gerektirdiği bilgiler ile parça veya cihazın işaretlenmesinin uygulanabilir olmadığı hususunda Genel Müdürlüğün mutabık kaldığı durumlarda, parça ya da cihazın üzerinde işaretlenemeyen söz konusu bilgiler, parça veya cihaza ait onaylı çıkış dokümanı ya da ambalajı üzerinde yer alır.

21.A.805 Kritik Parçaların Tanımlanması

21.A.804 maddesinde belirtilen gereksinime ilave olarak, tip sertifikalı ürünün üzerine yerleştirilecek ve "kritik parça" olarak tanımlanmış parçanın üreticisi, söz konusu parçayı, parça numarası ve seri numarası ile kalıcı ve okunaklı bir şekilde işaretlemelidir.

21.A.807 TR-TSO Elemanlarının Tanımlanması

a) Altbölüm O çerçevesinde TR-TSO yetkilendirmesi sahibi, her bir TR-TSO elemanını aşağıdaki bilgiler ile kalıcı ve okunaklı şekilde işaretlemelidir:

- 1) Üreticinin adı ve adresi,
- 2) TR-TSO elemanının adı, tipi, parça numarası veya modeli,
- 3) TR-TSO elemanının seri numarası veya üretim tarihi ya da her ikisi birden,
- 4) Uygulanabilir TR-TSO numarası.

b) (a) bendine istisnai bir durum olarak, (a) bendinin gerektirdiği bilgiler ile işaretlenecek parçanın çok küçük olduğu ya da parçanın işaretlenmesinin uygulanabilir olmadığı durumlarda, işaretlenemeyen söz konusu bilgileri, Genel Müdürlük ile mutabık kalınarak parçaya ait onaylı çıkış dokümanı veya ambalajı üzerinde yer almalıdır.

c) Altbölüm G veya F çerçevesinde APU üreten herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, üretilen APU'yu (a) bendinde belirtilen bilgileri içerecek şekilde yanmaya dayanıklı plaka üzerine aşındırma, damgalama, kazıma yoluyla veya diğer onaylı yanmaya dayanıklı işaretleme yöntemi ile tanımlar. Tanımlama plakası erişilebilir ve okunabilir şekilde takılır ve normal kullanım sırasında silinmeyecek ve sökülmeylececek ayrıca bir kazada kaybolmayacak ve tahrip olmayacak şekilde önlem alınır.

BÖLÜM B – GENEL MÜDÜRLÜK DÜZENLEMELERİ

21.B.25 Genel Müdürlük için Organizasyonel Gereklilikler

a) (Ayrılmıştır)

b) Kaynaklar:

1) Tayin edilen işleri gerçekleştirecek yeterli sayıda personel istihdam edilir,

2) (Ayrılmıştır)

c) Kalifikasyon ve eğitim:

Tüm personel kendilerine tayin edilen işleri gerçekleştirmek için uygun nitelikte olacak ve yeterli bilgi, deneyim ve eğitime sahip olacaktır.

21.B.30 Belgelendirilmiş Prosedürler

Genel Müdürlük, bu Talimat gereklerinin yerine getirilmesi hususunda gereken organizasyon ile uygulanacak yöntemleri tanımlayan belgelendirilmiş prosedürler oluşturur. Söz konusu prosedürler, güncel tutulur ve gerçekleştirilecek tüm faaliyetler için temel çalışma dokümanları olarak kullanılır.

21.B.55 Kayıt Saklama

Genel Müdürlük, yayımladığı sertifika, onay ve yetkilendirmelere ilişkin ilgili kayıtları bu konudaki prosedürlere uygun şekilde saklayacak ve erişilebilir kılacaktır.

21.B.60 Uçuşa Elverişlilik Direktifleri

Genel Müdürlük, tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikasını kabul ettiği, valide ettiği ya da yayımladığı bir hava aracı için söz konusu tip sertifikasına ilişkin uçuşa elverişlilik direktifi yayımlayan bir otoriteden ilgili direktifi aldıktan sonra bu konuda yayımlanan prosedüre ve mevzuata uygun şekilde değerlendirme yaparak, söz konusu direktife ilişkin değerlendirmesini yayımlar.

21.B.70 Sertifikasyon Şartnameleri

Genel Müdürlük, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 441 inci Maddesi kapsamında; ürün, parça ve cihazın 5/6/1945 tarihli ve 4749 sayılı Kanunla uygun bulunan Şikago Sözleşmesinin 8 numaralı Ek'ine uyumunu göstermek için bu Talimatın Ek-3'ü ile SHT-FCL ve SHT-OPS Talimatlarında belirtilen temel gereklilikler ve bu Talimatın Ek-4'ünde belirtilen çevre koruma ile ilgili gerekliliklere uyum gösterilmesi için kuruluşların ve personelin kullanabileceği, uçuşa elverişlilik, operasyonel uygunluk verileri ve çevresel koruma için sertifikasyon şartnameleri dâhil olmak üzere sertifikasyon şartnamelerini ve diğer ayrıntılı şartnameleri yayımlar veya Şikago Sözleşmesinin 8 numaralı Ek'ine uyum gözeterek EASA ya da JARUS tarafından sertifikasyon alanında yayımlanmış sertifikasyon şartnamelerini operasyonel uygunluk verisi ve çevresel koruma şartnamelerini de içerecek şekilde kullanabilir. Bu şartnameler, başvuru sahiplerine sertifikaların verileceği, değiştirileceği veya ilave yapılacağı koşulları belirtmek için yeterince ayrıntılı ve amaca yönelik olur.

Bu Talimat, SHY-21 Yönetmeliğine uygun olarak yayınlanmış veya yayınlanacak olan herhangi bir sertifika için başvuru ve sertifika sahibinin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen genel hükümleri ortaya koyar.

21.B.75 Özel Koşullar

a) İlgili sertifikasyon şartnamesi, ürün için aşağıda verilen nedenlerle yeterli veya uygun emniyet standartlarını ihtiva etmiyorsa ya da Genel Müdürlükçe uygun bulunması durumunda ürün için yayımlanmış bir sertifikasyon şartnamesi mevcut değilse, söz konusu ürün için "özel koşul" olarak adlandırılan özel detaylı teknik

gereksinimler Genel Müdürlük tarafından tanımlanır ya da EASA tarafından yayımlanan özel koşullar kullanılabilir:

- 1) Ürün, uygulanabilir sertifikasyon şartnamesinin dayandığı tasarım uygulamalarına göre yeni veya alışılmamış tasarım özelliklerine sahip ise veya
- 2) Ürünün, amaçlanan kullanımı geleneksel değil ise veya
- 3) Kullanımdaki diğer benzer ürünlerden veya benzer tasarım özelliklerine sahip ürünlerden gelen tecrübe, emniyetli olmayan şartların oluşabileceğini gösteriyor ise,

b) Özel koşullar, Genel Müdürlüğün geçerli sertifikasyon şartnamesi ile oluşturduğu emniyet seviyesine eşdeğer bir seviye oluşturmak için gerekli gördüğü emniyet standartlarını ihtiva eder.

21.B.80 Tip Sertifikası veya Tahditli Tip Sertifikası İçin Tip Sertifikasyon Temeli

Genel Müdürlük tip sertifikasyon temelini oluşturur ve bunu tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için başvuru sahibine bildirir. Tip sertifikasyon temeli şunları içermelidir:

a) Aşağıdaki istisnai durumlar hariç, Genel Müdürlük tarafından oluşturulmuş, ilgili sertifika için başvuru tarihinde geçerli olan, ürüne uygulanabilir sertifikasyon şartnamesini:

- 1) Başvuru sahibinin, başvuru tarihinden sonra geçerli olan sertifika şartnamelerine uymayı seçmesi veya 21.A.15 (f) maddesi gereği uymak zorunda olması durumu; bir başvuru sahibinin başvuru tarihinden sonra geçerli hale gelen bir sertifikasyon şartnamesine uymayı seçmesi halinde, Genel Müdürlük doğrudan ilişkili olan diğer sertifikasyon şartnamelerini tip sertifikasyon temeline dâhil edecektir veya
- 2) Genel Müdürlüğün, daha önce belirlenmiş uyum gösterilemeyen bir sertifikasyon şartnamesine eşdeğer bir emniyet seviyesi sağlayacak şekilde telafi edici faktörlerle, alternatif uyumu kabul etmesi durumu veya
- 3) Genel Müdürlük aşağıdakileri kabul eder ya da başka yöntemler belirler:
 - i) tip sertifikası olması durumunda, bu Talimatın Ek-3'ünün temel gerekliliklerine uyum gösterilmesi veya
 - ii) tahditli tip sertifikası söz konusu olduğunda, amaçlanan kullanıma ilişkin yeterli bir emniyet seviyesi sağlanması ve

b) 21.B.75 (a) maddesi uyarınca Genel Müdürlük tarafından öngörülen özel durumlar.

21.B.82 Bir Hava Aracı Tip Sertifikası ya da Tahditli Tip Sertifikası İçin Operasyonel Uygunluk Verileri Sertifikasyon Temeli

Genel Müdürlük, operasyonel uygunluk verileri sertifikasyon temelini oluşturur ve bunu bir hava aracı tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için başvuru sahibine bildirir. Operasyonel uygunluk verileri sertifikasyon temeli şunları içermelidir:

a) Aşağıdaki istisnai durumlar hariç, Genel Müdürlük tarafından belirlenen, başvuru tarihinde veya operasyonel uygunluk verileri için ilave başvurusunun yapıldığı tarihte, hangi tarih sonra geliyorsa, hava aracı için geçerli olanlardan operasyonel uygunluk verileri için sertifikasyon şartnamesi:

- 1) Başvuru sahibinin, başvuru tarihinden sonra geçerli olan sertifikasyon şartnamelerine uymayı seçmesi veya 21.A.15 (f) maddesi gereği uymak zorunda olması durumu; bir başvuru sahibinin başvuru tarihinden sonra geçerli hale gelen bir sertifikasyon şartnamesine uymayı seçmesi halinde, Genel Müdürlük doğrudan ilişkili olan diğer sertifikasyon şartnamelerini tip sertifikasyon temeline dâhil edecektir veya
- 2) Genel Müdürlük, bu Talimatın Ek-3'ü ile SHT-FCL ve SHT-OPS'ta yer alan temel gerekliliklere uyum göstermek için alternatif yöntemleri kabul eder veya belirler.

b) 21.B.75 (a) maddesi uyarınca Genel Müdürlük tarafından öngörülen özel durumlar.

21.B.85 Tip Sertifikası ya da Tahditli Tip Sertifikası için Uygulanabilir Çevresel Koruma Gereksinimlerinin Belirlenmesi

a) Genel Müdürlük, bir hava aracı tip sertifikası ya da tahditli tip sertifikası için, ya da bir motor tip sertifikası için uygulanabilir çevresel koruma gereksinimlerini belirleyecek ve başvuru sahibine bildirecektir. Belirlenen ve bildirilecek olan gereklilikler aşağıdakileri içerir:

1) Aşağıda belirtilen uygulanabilir gürültü gereksinimleri:

i) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1, Kısım 2, Bölüm 1 ve:

- A) Ses altı jet uçakları için Bölüm 2, 3, 4 ve 14,
- B) Pervaneli uçaklar için Bölüm 3, 4, 5, 6, 10 ve 14,
- C) Helikopterler için Bölüm 8 ve 11,
- D) Ses üstü uçaklar için Bölüm 12, ve
- E) Tilt rotorlular için Bölüm 13.

ii) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1:

- A) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1, Kısım 2, Bölüm 2 ve 12'nin uygulanabilir olduğu uçaklar için Ek-1,
- B) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1, Kısım 2, Bölüm 3, 4, 5, 8, 13 ve 14'ün uygulanabilir olduğu uçaklar için Ek-2,
- C) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1, Kısım 2, Bölüm 6'nın uygulanabilir olduğu uçaklar için Ek-3,
- D) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1, Kısım 2, Bölüm 11'in uygulanabilir olduğu uçaklar için Ek-4, ve
- E) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 1, Kısım 2, Bölüm 10'un uygulanabilir olduğu uçaklar için Ek-6,

2) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 2, Kısım 2, Bölüm 1 ve 2'de belirtilen hava aracı için kasıtlı yakıt boşaltımını önleyici, uygulanabilir emisyon gereksinimleri,

3) Aşağıda belirtilen uygulanabilir duman, gaz ve partikül madde motor emisyonu gereksinimleri:

i) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 2, Kısım 3, Bölüm 1 ve:

- A) Sadece ses altı hızlarda itki sağlama amacıyla kullanılacak turbojet ve turbofan motorlarının duman ve gaz emisyonları için Bölüm 2,
- B) Ses üstü hızlarda itki sağlama amacıyla kullanılacak turbojet ve turbofan motorlarının duman ve gaz emisyonları için Bölüm 3, ve
- C) Sadece ses altı hızlarda itki sağlama amacıyla kullanılacak turbojet ve turbofan motorlarının partikül madde emisyonları için Bölüm 4,

ii) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 2:

- A) Referans basınç oranı ölçümü için Ek-1,
- B) Duman emisyonu hesabı için Ek-2,
- C) Gaz emisyonunun enstrümantasyonu ve ölçümü teknikleri için Ek- 3,
- D) Hava aracı türbin motoru emisyon testi için kullanılacak yakıt özellikleri için Ek-4,
- E) İkincil yanmalı (afterburning) gaz türbin motorları gaz emisyonu enstrümantasyonu ve ölçümü teknikleri için Ek-5,
- F) Gaz, duman ve partikül madde emisyonu uyum prosedürü için Ek-6, ve

G) Uçucu olmayan partikül madde enstrümantasyonu ve ölçümü teknikleri için Ek-7,

4) Aşağıda belirtilen uygulanabilir uçak CO2 emisyonu gereksinimleri:

i) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 3, Kısım 2, Bölüm 1 ve:

A) Ses altı jet uçakları için Bölüm 2, ve

B) Ses altı pervaneli uçaklar için Bölüm 2,

ii) Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 3, Kısım 2, Bölüm 2'nin uygulanabilir olduğu uçaklar için Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 3, Ek-1 ve 2,

5) Motorlar için, envanter ve modelleme amaçlarıyla uçucu olmayan partikül madde değerlendirmesine dair Şikago Sözleşmesi, Ek-16, Cilt 2, Kısım 4 ve Ek-8'de yer alan uygulanabilir gereklilikler.

b) (Ayrılmıştır)

21.B.100 Genel Müdürlüğün Dahil Olma Seviyesi

a) Genel Müdürlük, tip sertifikası, tahditli tip sertifikası, büyük değişiklik onayı, ilave tip sertifikası, büyük tamir tasarım onayı veya APU için TR-TSO yetkilendirmesi başvurusu ile ilgili uyum gösterim faaliyetlerinin ve verilerin doğrulanması için dahil olma seviyesini belirler. Bunu, uyum gösterimi faaliyetlerinin anlamlı gruplarının ve sertifikasyon programı verilerinin değerlendirilmesi temelinde yapacaktır. Bu değerlendirme şunları ele alacaktır:

- tip sertifikasyon temeli, operasyonel uygunluk veri sertifikasyon temeli veya çevresel koruma gerekliliklerine tanımlanamayan bir uyumsuzluk olasılığı ve
- bu uyumsuzluğun ürün emniyeti veya çevresel koruma üzerindeki potansiyel etkisi,

Ve en azından aşağıdaki unsurları göz önünde bulunduracaktır:

- 1) sertifikasyon projesinin, operasyonel, organizasyona ait ve bilgi yönetimi hususları dâhil olmak üzere yeni veya olağandışı özellikleri;
- 2) tasarımın ve/veya uyum gösterilmesinin karmaşıklığı,
- 3) tasarımın veya teknolojinin kritikliği ve benzer tasarımlarda tanımlananlar da dâhil olmak üzere ilgili emniyet ve çevresel riskler ve
- 4) başvuru sahibi tasarım organizasyonunun başvuru ile ilgili alandaki performansı ve deneyimi.

b) Genel Müdürlük, küçük tamir tasarımı, küçük değişiklik veya APU dışındaki TR-TSO yetkisinin onaylanması için, dahil olma seviyesini, başvuru sahibinin tasarım organizasyonunun performansı ve deneyiminin yanı sıra, projedeki yeni veya olağandışı özellikleri, tasarımın ve/veya uyum gösterilmesinin karmaşıklığını, tasarım veya teknolojinin kritikliğini göz önünde bulundurarak, tüm sertifikasyon projesi düzeyinde belirleyecektir.

c) Genel Müdürlük, dahil olma seviyesini başvuru sahibine bildirecek ve (a) veya (b) bendi uyarınca daha önce değerlendirilen risk üzerinde sonradan kayda değer bir etki oluşması durumu verilerle desteklendiğinde dahil olma seviyesini güncelleyecektir. Genel Müdürlük, dahil olma seviyesindeki değişiklik hakkında başvuru sahibini bilgilendirecektir.

21.B.103 Tip Sertifikası ya da Tahditli Tip Sertifikasının Yayınlanması

a) Genel Müdürlük, bir hava aracı, motor ya da pervane için tip sertifikası ya da bir hava aracı için tahditli tip sertifikasını aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde yayımlar:

- 1) Başvuru sahibinin 21.A.21 gereklerini yerine getirmesi,
- 2) Genel Müdürlüğün, 21.B.100 gerekleri doğrultusunda belirlediği dahil olma seviyesine uygun olarak uyum gösterimini doğrulama faaliyetleri yoluyla, tip sertifikasyonu temeli, 21.B.82 gerekleri doğrultusunda uygulanabilir olduğunda operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli, ve çevresel koruma gereksinimleri ile herhangi bir uyumsuzluk olmadığını tespit etmesi, ve
- 3) Ürünü sertifikasyonu talep edilen kullanımlar için emniyetsiz kılacak, herhangi bir özellik ya da niteliğe sahip olmadığını tespit edilmesi.

b) (a) fıkrasına istisna olarak, söz konusu verinin gerçekten kullanılmasından önce başvuru sahibi uyumu gösterdiği sürece, başvuru sahibinin 21.A.20(d)'de belirtilen beyanına söz konusu talebinin dahil edildiği durumda, Genel Müdürlük operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ile uyum gösterilmeden hava aracı tip sertifikasını yayımlayabilir.

21.B.105 Tip Sertifikasında Büyük Değişiklik için Tip Sertifikasyonu Temeli, Çevresel Koruma Gereksinimleri ve Operasyonel Uygunluk Verisi Sertifikasyon Temeli

Genel Müdürlük, 21.A.101 gerekleri doğrultusunda belirlemiş olduğu uygulanabilir tip sertifikasyon temeli, çevresel koruma gereksinimleri ve operasyonel uygunluk verisini etkileyen bir değişiklik durumunda, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temelini belirler ve tip sertifikasında büyük değişiklik başvurusu sahibine bildirir.

21.B.107 Tip Sertifikasında Değişiklik Onayının Yayınlanması

a) Genel Müdürlük, tip sertifikasında değişiklik onayını aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde yayımlar:

- 1) Onay için başvuru sahibinin aşağıdakileri yerine getirmiş olması:
 - i) Küçük değişiklik için 21.A.95 ile uyum gösterilmesi, ya da
 - ii) Büyük değişiklik için 21.A.97 ile uyum gösterilmesi,
- 2) Genel Müdürlüğün, 21.B.100 (a) ya da (b) gerekleri doğrultusunda belirlediği dahil olma seviyesine uygun olarak uyum gösterimini doğrulama faaliyetleri yoluyla, tip sertifikasyonu temeli, 21.B.82 gerekleri doğrultusunda uygulanabilir olduğunda operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimleri ile herhangi bir uyumsuzluk olmadığını tespit etmesi, ve
- 3) Ürünü sertifikasyonu talep edilen kullanımlar için emniyetsiz kılacak, herhangi bir özellik ya da niteliğe sahip olmadığını tespit edilmesi.

b) Operasyonel uygunluk verisini etkileyen bir değişiklik durumunda, (a) fıkrası (1) ve (2) bentlerine istisna olarak, söz konusu verinin gerçekten kullanılmasından önce başvuru sahibi uyumu gösterdiği sürece, başvuru sahibinin 21.A.20 (d)'de belirtilen beyanına söz konusu talebinin dahil edildiği durumda, Genel Müdürlük operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ile uyum gösterilmeden hava aracı tip sertifikasında değişikliği onaylayabilir.

c) Operasyonel uygunluk verisindeki değişikliklerin onayı, tip sertifikası değişiklik onayına dahil edilir.

d) Tip sertifikasında değişiklik onayı, tip sertifikasında belirtilen değişikliklerle ilgili olan belirli konfigürasyon ile sınırlıdır.

21.B.109 İlave Tip Sertifikası İçin Tip Sertifikasyonu Temeli, Çevresel Koruma Gereksinimleri ve Operasyonel Uygunluk Verisi Sertifikasyon Temeli

Genel Müdürlük, 21.A.101 gerekleri doğrultusunda belirlemiş olduğu uygulanabilir tip sertifikasyon temeli, çevresel koruma gereksinimleri ve operasyonel uygunluk verisini etkileyen bir değişiklik durumunda, operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temelini belirler ve ilave tip sertifikası başvurusu sahibine bildirir.

21.B.111 İlave Tip Sertifikasının Yayınlanması

a) Genel Müdürlük, ilave tip sertifikasını aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde yayımlar:

- 1) Başvuru sahibinin 21.A.115 (b) gereklerini yerine getirmesi,
- 2) Genel Müdürlüğün, 21.B.100 (a) gerekleri doğrultusunda belirlediği dahil olma seviyesine uygun olarak uyum gösterimini doğrulama faaliyetleri yoluyla, tip sertifikasyonu temeli, 21.B.82 gerekleri doğrultusunda uygulanabilir olduğunda operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimleri ile herhangi bir uyumsuzluk olmadığını tespit etmesi, ve
- 3) Ürünü sertifikasyonu talep edilen kullanımlar için emniyetsiz kılacak, herhangi bir özellik ya da niteliğe sahip olmadığını tespit edilmesi.

b) Operasyonel uygunluk verisini etkileyen bir ilave tip sertifikası durumunda, (a) fıkrası (1) ve (2) bentlerine istisna olarak, söz konusu verinin gerçekten kullanılmasından önce başvuru sahibi uyumu gösterdiği sürece, başvuru sahibinin 21.A.20 (d)'de belirtilen beyanına söz konusu talebinin dahil edildiği durumda, Genel Müdürlük operasyonel uygunluk verisi sertifikasyon temeli ile uyum gösterilmeden ilave tip sertifikasını yayımlayabilir.

c) Operasyonel uygunluk verisindeki değişikliklerin onayı, ilave tip sertifikasına dahil edilir.

d) İlave tip sertifikası, tip sertifikasında yer alan, belirtilen söz konusu büyük değişikliklerle ilgili olan konfigürasyon ile sınırlıdır.

21.B.120 Altbölüm F Kapsamındaki Yetkinin Verilmesi ve Gözetimi

a) Yetki verilmesi ve verilen yetkinin gözetimi için 23.01.2012 tarihinde yayımlanan SHT-DENETİM Havacılık İşletmeleri Denetimlerine İlişkin Uygulama Esasları Talimatı gerekleri ile bu konuda yayımlanacak prosedür gerekleri yerine getirilir.

b) Yayınlanacak prosedür, denetim ekibinin oluşturulması; denetlenecek konuların belirlenmesi; denetimin gerçekleştirilmesi; tespit edilen bulgular sonrası gerçekleştirilecek faaliyetler; tespit edilen bulguların takibi; Mutabakat Mektubunun (Form 65) yayımlanması, geçerliliğinin sürdürülmesi, revizyonu ile kısıtlanması ya da askıya alınması ya da iptali ve verilen yetkiye dair gerçekleştirilen faaliyetlerin kayıtlarının saklanmasına ilişkin hususları açıklar.

21.B.220 Altbölüm G Kapsamındaki Yetkinin Verilmesi ve Gözetimi

a) Yetki verilmesi ve verilen yetkinin gözetimi için SHT-DENETİM Talimatı gerekleri ile bu konuda yayımlanacak prosedür gerekleri yerine getirilir.

b) Yayınlanacak prosedür, denetim ekibinin oluşturulması; denetlenecek konuların belirlenmesi; denetimin gerçekleştirilmesi; tespit edilen bulgular sonrası gerçekleştirilecek faaliyetler; tespit edilen bulguların takibi; Üretim Organizasyonu Onayının (Form 55) yayımlanması, geçerliliğinin sürdürülmesi, revizyonu ile kısıtlanması ya da askıya alınması ya da iptali ve verilen yetkiye dair gerçekleştirilen faaliyetlerin kayıtlarının saklanmasına ilişkin hususları açıklar.

21.B.320 Altbölüm H Kapsamında Uçuşa Elverişlilik Sertifikası ya da Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası Verilmesi

Uçuşa Elverişlilik Sertifikası (Form 25) ya da Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası (Form 24) verilmesi, geçerliliğinin sürdürülmesi, revizyonu ile askıya alınması ya da iptali, ve sertifika verilmesine dair gerçekleştirilen faaliyetlerin kayıtlarının saklanmasına ilişkin hususlar, bu konuda yayımlanacak prosedür gereklerine göre yerine getirilir.

21.B.325 Uçuşa Elverişlilik Sertifikası Yayınlanması

- a) Genel Müdürlük, 21.B.326 maddesi gerekleri ve uygulanabilir Altbölüm H gereklerinin karşılandığından emin olduğunda, gecikmeksizin uçuşa elverişlilik sertifikasını (Form 25) yayımlar ya da değiştirir.
- b) Genel Müdürlük, 21.B.327 maddesi gerekleri ve uygulanabilir Altbölüm H gereklerinin karşılandığından emin olduğunda, gecikmeksizin tahditli uçuşa elverişlilik sertifikasını (Form 24) yayımlar ya da değiştirir.
- c) Genel Müdürlük, (a) ya da (b) fıkralarında belirtilen uygun uçuşa elverişlilik sertifikasına ek olarak, yeni ya da kullanılmış hava araçları için SHT-CAM Talimatı gereklerine uygun olarak ilk uçuşa elverişlilik gözden geçirme sertifikası (Form 15a ya da Form 15c) yayımlar.

21.B.326 Uçuşa Elverişlilik Sertifikası

Genel Müdürlük, aşağıdaki şartlar sağlandığında uçuşa elverişlilik sertifikası yayımlar:

a) Yeni hava araçları için:

- 1) 21.A.174 (b)(2) maddesi gereği olan belgeler sunulduğunda,
- 2) Genel Müdürlüğün, gerekli gördüğünde denetim de gerçekleştirerek hava aracının onaylı tasarıma uygun ve emniyetli operasyon gerçekleştirecek koşullarda olduğuna kanaat getirdiğinde, ve
- 3) Genel Müdürlüğün, uçuşa elverişlilik sertifikasının ilk yayımlandığı tarihte uygulanabilir olan CO2 emisyonu gereklilikleri ile hava aracının uyumlu olduğuna kanaat getirdiğinde.

b) Kullanılmış hava araçları için:

- 1) 21.A.174 (b)(3) maddesi gereği olan aşağıdakileri gösterir belgeler sunulduğunda:
 - i) Hava aracının, Genel Müdürlükçe ilgili mevzuata uygun şekilde yayımlanan ya da kabul ya da valide edilen bir tip sertifikası ve herhangi bir ilave tip sertifikası, değişiklik ya da tamir onayı kapsamındaki onaylı bir tip tasarımına uyumlu olması,
 - ii) Uygulanabilir uçuşa elverişlilik direktiflerinin gereklerinin yerine getirilmiş olması, ve
 - iii) Hava aracının SHT-CAM Talimatı gerekleri doğrultusunda incelenmiş/denetlenmiş olması,
 - iv) Uçuşa elverişlilik sertifikasının ilk yayımlandığı tarihte uygulanabilir olan CO2 emisyonu gereklilikleri ile hava aracının uyumlu olduğuna kanaat getirilmesi.
- 2) Genel Müdürlüğün, gerekli gördüğünde denetim de gerçekleştirerek hava aracının onaylı tasarıma uygun ve emniyetli operasyon gerçekleştirecek koşullarda olduğuna kanaat getirdiğinde, ve
- 3) Genel Müdürlüğün, uçuşa elverişlilik sertifikasının ilk yayımlandığı tarihte uygulanabilir olan CO2 emisyonu gereklilikleri ile hava aracının uyumlu olduğuna kanaat getirdiğinde.

21.B.327 Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası

a) Genel Müdürlük, aşağıdaki şartlar sağlandığında tahditli uçuşa elverişlilik sertifikası yayımlar:

1) Yeni hava araçları için:

- i) 21.A.174 (b)(2) maddesi gereği olan belgeler sunulduğunda,

ii) Genel Müdürlüğün, gerekli gördüğünde denetim de gerçekleştirerek hava aracının tahditli tip sertifikası kapsamında ya da özel uçuşa elverişlilik şartnameleri doğrultusunda onaylı bir tasarıma uygun ve emniyetli operasyon gerçekleştirecek koşullarda olduğuna kanaat getirdiğinde.

2) Kullanılmış hava araçları için:

i) 21.A.174 (b)(3) maddesi gereği olan aşağıdakileri gösterir belgeler sunulduğunda:

A) Hava aracının, Genel Müdürlükçe ilgili mevzuata uygun şekilde yayımlanan ya da kabul ya da valide edilen bir tahditli tip sertifikası kapsamında ya da özel uçuşa elverişlilik şartnameleri doğrultusunda ve herhangi bir ilave tip sertifikası, değişiklik ya da tamir onayı kapsamındaki onaylı bir tasarıma uyumlu olması, ve

B) Uygulanabilir uçuşa elverişlilik direktiflerinin gereklerinin yerine getirilmiş olması, ve

C) Hava aracının SHT-CAM Talimatı gerekleri doğrultusunda incelenmiş/denetlenmiş olması.

ii) Genel Müdürlüğün, gerekli gördüğünde denetim de gerçekleştirerek hava aracının onaylı tasarıma uygun ve emniyetli operasyon gerçekleştirecek koşullarda olduğuna kanaat getirdiğinde.

b) Genel Müdürlük, Talimatın Ek-3 ve Ek-4'ünde belirtilen temel gereksinimleri karşılamayan ve tahditli uçuşa elverişlilik sertifikası almaya uygun olmayan bir hava aracı için söz konusu temel gereksinimlerden sapmaları dikkate alarak aşağıdakileri gerçekleştirir:

1) kullanım amacı için yeterli emniyetin sağlandığından emin olmak adına özel uçuşa elverişlilik şartnamelerini yayımlar ve bunlar ile uyumu kontrol eder, ve

2) bu hava aracının kullanımı için sınırlamalar belirler.

c) Kullanıma dair sınırlamalar, gerektiğinde Ek-3'de belirtilen uçuşa elverişlilik için temel gereksinimlerden sapmaları da dikkate alarak hava sahası kısıtlamaları dahil tahditli uçuşa elverişlilik sertifikası ile ilişkilendirilir.

21.B.330 Uçuşa Elverişlilik Sertifikası ve Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikasının Askıya Alınması ve İptali

a) 21.A.181 (a) maddesinde belirtilen koşullardan herhangi birinin karşılanmadığına dair kanıt olması durumunda, Genel Müdürlük uçuşa elverişlilik sertifikasının askıya alır ya da iptal eder.

b) Uçuşa elverişlilik sertifikası ya da tahditli uçuşa elverişlilik sertifikasının askıya alınması ve iptaline ilişkin tebliğde askıya alma ya da iptale ilişkin gerekçeler sertifika sahibine bildirilir.

21.B.420 Altbölüm I Kapsamında Gürültü Sertifikası Verilmesi

Gürültü Sertifikası (Form 45) verilmesi, geçerliliğinin sürdürülmesi, revizyonu ile askıya alınması ya da iptali ve sertifika verilmesine dair gerçekleştirilen faaliyetlerin kayıtlarının saklanmasına ilişkin hususlar, bu konuda yayımlanacak prosedür gereklerine göre yerine getirilir.

21.B.425 Gürültü Sertifikasının Yayımlanması

Genel Müdürlük, uygulanabilir Altbölüm I gereklerinin karşılandığına kanaat getirdiğinde gecikmeksizin gürültü sertifikasını yayımlar ya da revize eder.

21.B.430 İlk Sertifikasyon Prosedürü

a) Bir tasarım organizasyonu onayının ilk kez verilmesi için bir başvuru alındığında, Genel Müdürlük başvuru sahibinin geçerli gerekliliklere uygunluğunu doğrular.

b) Tasarım Organizasyonu Sorumlusunun rolünü ve sorumluluğunu anlamasını sağlamak için ilk sertifikasyon incelemesi sırasında en az bir kez toplantı yapılmalıdır.

- c) Genel Müdürlük, tasarım organizasyonu onayının verilmesine yönelik tavsiyelerin yanı sıra verilen tüm bulguları ve kapatma eylemlerini kaydeder.
- d) Genel Müdürlük, doğrulama sırasında ortaya çıkan tüm bulguları başvuru sahibine yazılı olarak tebliğ edecektir. İlk sertifikasyon için, tasarım organizasyonu onayı verilmeden önce tüm bulgular Genel Müdürlüğü tatmin edecek şekilde giderilir.
- e) Başvuru sahibinin bu Talimat kapsamında geçerli gerekliliklere uyduğu konusunda tatmin olduğunda, Genel Müdürlük tarafından tasarım organizasyonu onayı verilir.
- f) Sertifika referans numarası, Genel Müdürlük tarafından belirlenen şekilde tasarım organizasyonu onayında gösterilir.
- g) Sertifika sınırsız süreli olarak verilir. Tasarım organizasyonunun Genel Müdürlük tarafından onaylanan faaliyetlerine ait imtiyazları ve faaliyet kapsamı, uygulanabilir sınırlamalar da dahil olmak üzere, tasarım organizasyonu onayına ekli onay şartlarında belirtilir.

21.B.431 Gözetim İlkeleri

Genel Müdürlük, onaylı organizasyonların uygulanabilir gerekliliklere uymaya devam edip etmediğini doğrular.

a) Bu doğrulama:

- 1) özellikle gözetimden sorumlu personele görevlerini yerine getirmeleri için rehberlik sağlamayı amaçlayan belgelerle desteklenmelidir,
 - 2) ilgili organizasyonlara gözetim faaliyetlerinin sonuçlarını sağlamalıdır,
 - 3) değerlendirmelere, denetimlere, incelemelere ve gerekirse habersiz incelemelere dayanmalıdır,
 - 4) Genel Müdürlüğe, Madde 21.B.433'te öngörülen tedbirler de dahil olmak üzere, daha fazla eylemin gerekli olması halinde ihtiyaç duyulan kanıtları sağlamalıdır.
- b) Genel Müdürlük (a) bendinde belirtilen gözetimin kapsamını geçmiş gözetim faaliyetlerinin sonuçlarını ve emniyet önceliklerini dikkate alarak belirleyecektir.
- c) Genel Müdürlük, gözetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli görülen her türlü bilgiyi toplar ve işler.

21.B.432 Gözetim Programı

a) Genel Müdürlük Madde 21.B.431 (a)'ya uymak için gereken gözetim faaliyetlerini kapsayan bir gözetim programı oluşturmalı ve sürdürmelidir.

b) Gözetim programı organizasyonun özel yapısını, faaliyetlerinin karmaşıklığını, geçmiş sertifikasyon veya gözetim faaliyetlerinin sonuçlarını veya her ikisini de dikkate alacak ve ilgili risklerin değerlendirilmesine dayanacaktır. Her bir gözetim planlama döngüsü aşağıdakileri içermelidir:

- 1) Uygun olduğu hallerde aşağıdakiler de dahil olmak üzere değerlendirmeler, denetimler ve incelemeler:
 - i) yönetim sistemi değerlendirmeleri ve süreç denetimleri,
 - ii) organizasyonun çalışma kapsamına giren ürün, parça ve cihazların tasarım ve sertifikasyonunun ilgili bir örneğinin ürün denetimleri,
 - iii) yapılan işin örneklenmesi,
 - iv) habersiz denetimler.
- 2) Her iki tarafın da tüm önemli konulardan haberdar olmasını sağlamak için tasarım organizasyonu yöneticisi ile Genel Müdürlük arasında yapılan toplantılar.

c) Gözetim planlama döngüsü 24 ayı aşmayacaktır.

d) (c) bendine bakılmaksızın, Genel Müdürlüğün önceki 24 ay boyunca aşağıdaki hususları tespit etmesi halinde gözetim planlama döngüsü 36 aya uzatılabilir:

- 1) organizasyonun havacılık emniyeti tehlikelerini etkin bir şekilde tanımlayabildiğini ve ilgili riskleri yönetebildiğini göstermiş olması,
- 2) organizasyonun Madde 21.A.247'ye uygunluğunu sürekli olarak göstermiş olması ve tasarım yönetim sistemindeki tüm değişiklikler üzerinde tam kontrole sahip olması,
- 3) hiçbir Seviye 1 bulgu yayımlanmamış olması,
- 4) tüm düzeltici faaliyetlerin Madde 21.B.433(d)'de belirtildiği üzere Genel Müdürlük tarafından kabul edilen veya uzatılan süre içerisinde uygulanmış olması.

(c) maddesine bakılmaksızın, (d)(1) ile (d)(4) maddelerinde belirtilen koşullara ek olarak, organizasyonun emniyet performansı ve mevzuata uygunluğu hakkında Genel Müdürlüğe rapor vermek için sürekli etkin bir sistem kurması ve Genel Müdürlüğün bunu onaylaması halinde, gözetim planlama döngüsü en fazla 48 aya kadar uzatılabilir.

e) Organizasyonun emniyet performansının düştüğüne dair kanıtlar varsa gözetim planlama döngüsü azaltılabilir.

f) Gözetim programı, değerlendirmelerin, denetimlerin, incelemelerin ve toplantıların yapılması gereken tarihlere ve bunların etkin bir şekilde gerçekleştirildiği tarihlere ilişkin kayıtları içermelidir.

g) Her gözetim planlama döngüsünün tamamlanmasının ardından Genel Müdürlük, gözetimin sonuçlarını yansıtacak şekilde onayın devamına ilişkin bir denetim ve tavsiye raporu hazırlar.

21.B.433 Bulgular ve Düzeltici Faaliyetler; Gözlemler

a) Genel Müdürlük, bulguları emniyet açısından önemleri bakımından analiz edecek bir sisteme sahip olmalıdır.

b) Bu Talimatın uygulanabilir gereklilikleri ile, organizasyonun prosedürleri ve el kitaplarında veya tasarım organizasyonunun onay şartları da dahil olmak üzere sertifikasında kontrolsüz uygunsuzluklara ve potansiyel emniyetsiz bir duruma yol açabilecek bir uygunsuzluk tespit edildiğinde Genel Müdürlük tarafından Seviye 1 bulgu yayımlanır.

Şunlar da ayrıca Seviye 1 bulgu olarak değerlendirilir:

- 1) Genel Müdürlüğün organizasyonun Madde 21.A.9'da atıfta bulunulan tesislerine normal çalışma saatleri içinde ve iki yazılı talep sonrasında erişimine izin verilmemesi,
- 2) tasarım organizasyonu onayının alınması veya geçerliliğinin sunulan belgelerde sahtecilik yapılarak sürdürülmesi,
- 3) tasarım organizasyonu onayının hatalı veya hileli kullanıldığına dair herhangi bir kanıt,
- 4) Madde 21.A.245 (a) uyarınca tasarım organizasyonunun yöneticisinin atanmaması.

c) Bu Talimatın uygulanabilir gerekliliklerine, organizasyonun prosedürlerine ve el kitaplarına veya onay şartlarını içeren sertifikaya ilişkin herhangi bir uygunsuzluk tespit edildiğinde; bu bulgu Seviye 1 bulgu olarak sınıflandırılmaz ise Genel Müdürlük tarafından Seviye 2 bulgu yayımlanır.

d) Gözetim sırasında veya başka herhangi bir yolla bir bulgu tespit edildiğinde, Genel Müdürlük bulguyu yazılı olarak organizasyona iletir ve tespit edilen uygunsuzluk(lar)ın ele alınması için düzeltici eylem talep eder. Seviye 1 bulgunun doğrudan bir ürünle ilgili olduğu durumlarda, Genel Müdürlük hava aracı ile ilgili birimlere bilgi verir.

1) Herhangi bir Seviye 1 bulgu varsa, Genel Müdürlük şunları yapacaktır:

- i) Organizasyona, bulgunun niteliğine uygun ve her durumda 21 iş gününden fazla olmayacak bir düzeltici eylem uygulama süresi verecektir. Bu süre, tespit edilen uygunsuzluğun/uygunsuzlukların ele alınması için düzeltici eylem talebinde bulunan organizasyona bulgunun yazılı olarak iletildiği tarihten itibaren başlayacaktır,
- ii) Organizasyon tarafından önerilen düzeltici eylem planını ve uygulama planını değerlendirir ve bunların uygunsuzluğu/uygunsuzlukları gidermek için yeterli olduğu sonucuna varırsa, bunları kabul eder,
- iii) Organizasyonun kabul edilebilir bir düzeltici faaliyet planı sunmaması veya Genel Müdürlük tarafından kabul edilen süre içerisinde düzeltici faaliyeti gerçekleştirmemesi halinde, ilgili organizasyonun faaliyetlerini yasaklamak veya sınırlandırmak için derhal ve uygun tedbirleri alır ve uygun olması halinde, organizasyon tarafından başarılı bir düzeltici faaliyet gerçekleştirilinceye kadar, Seviye 1 bulgunun kapsamına bağlı olarak, tasarım organizasyonu onayını iptal etme veya tamamen ya da kısmen sınırlandırma veya askıya alma yönünde tedbirler alır.

2) Herhangi bir Seviye 2 bulgu varsa, Genel Müdürlük:

- i) Organizasyona, bulgunun niteliğine bağlı olarak ve her durumda başlangıçta 3 aydan fazla olmayacak bir düzeltici eylem uygulama süresi tanır. Bu süre, düzeltici eylem talep edilen bulgunun yazılı olarak bildirildiği tarihten itibaren başlar. Bu sürenin sonunda ve bulgunun niteliğine bağlı olarak, Genel Müdürlük tarafından bir düzeltici eylem planının kabul edilmiş olması koşuluyla, Genel Müdürlük 3 aylık süreyi uzatabilir,
- ii) Organizasyon tarafından önerilen düzeltici eylemi ve uygulama planını değerlendirir ve bunların uygunsuzluğu/uygunsuzlukları gidermek için yeterli olduğu sonucuna varırsa, bunları kabul eder,
- iii) Organizasyonun kabul edilebilir bir düzeltici eylem planı sunmaması veya Genel Müdürlük tarafından kabul edilen veya uzatılan süre içerisinde düzeltici eylemi gerçekleştirmemesi halinde, bulgu Seviye 1'e yükseltilecek ve (d)(1) bendinde belirtildiği şekilde hareket edilecektir.

e) Genel Müdürlük, Seviye 1 veya Seviye 2 bulguları gerektirmeyen aşağıdaki durumlardan herhangi biri için gözlemler yayımlayabilir:

- 1) Performansı etkisiz olarak değerlendirilen herhangi bir husus için,
- 2) bir unsurun (b) veya (c) bentleri kapsamında bir uygunsuzluğa neden olma potansiyeline sahip olduğu tespit edildiğinde,
- 3) öneri veya iyileştirmeler organizasyonun genel emniyet performansı açısından önem arz etmesi durumunda,

Bu madde kapsamında yapılan gözlemler organizasyona yazılı olarak iletilmeli ve Genel Müdürlük tarafından kaydedilmelidir.

21.B.435 Tasarım Yönetim Sistemindeki Değişiklikler

- a) Tasarım yönetim sisteminde önemli bir değişiklik için başvuru alındıktan sonra, Genel Müdürlük onayı vermeden önce organizasyonun bu Talimatın uygulanabilir gerekliliklerine uygunluğunu doğrular.
- b) Genel Müdürlük, tasarım organizasyonu onayının askıya alınması yönünde karar vermediği sürece, değişiklik sırasında organizasyonun faaliyet gösterebileceği koşulları belirler.
- c) Genel Müdürlük, organizasyonun bu Talimatın uygulanabilir gerekliliklerine uygun olduğuna kanaat getirdiğinde, değişikliği onaylayacaktır.

d) Herhangi bir ek yaptırım tedbiri saklı kalmak kaydıyla, organizasyonun (c) bendi uyarınca Genel Müdürlüğün onayını almadan tasarım yönetim sisteminde önemli bir değişiklik yapması halinde, Genel Müdürlük organizasyonun yetki belgesini askıya alma, sınırlama veya iptal edilmesi durumunu değerlendirir.

e) Tasarım yönetim sisteminde önemli olmayan değişiklikler için, Genel Müdürlük bu tür değişikliklerin gözden geçirilmesini Madde 21.B.431'de belirtilen ilkelere uygun olarak sürekli gözetimine dahil eder. Herhangi bir uygunsuzluk tespit edilirse, Genel Müdürlük organizasyonu bilgilendirecek, ilave değişiklikler talep edecek ve Madde 21.B.433'e uygun olarak hareket edecektir.

21.B.450 Tamir Tasarım Onayı için Tip Sertifikası Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri

Genel Müdürlük, uygulanabilir ise, tip sertifikası, ilave tip sertifikası veya APU TR-TSO yetkilendirmesinden birine, Genel Müdürlükçe önceden belirlenmiş ve referans verilerek dâhil edilmiş olan tip sertifikasyon temelinde, eşit emniyet seviyesini korumak amacıyla, gerekli gördüğü değişiklikleri düzenler ve bu değişiklikleri tamir tasarımı için başvuru sahibine bildirir.

21.B.453 Tamir Tasarım Onayının Yayınlanması

a) Genel Müdürlük, büyük tamir tasarım onayını aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde yayımlar:

- 1) Başvuru sahibinin 21.A.432B gerekleri doğrultusunda kabiliyetini göstermesi,
- 2) Başvuru sahibinin 21.A.433 gereklerini yerine getirmesi,
- 3) Genel Müdürlüğün, 21.B.100 (a) gerekleri doğrultusunda belirlediği dahil olma seviyesine uygun olarak uyum gösterimini doğrulama faaliyetleri yoluyla, tip sertifikasyonu temeli ve çevresel koruma gereksinimleri ile herhangi bir uyumsuzluk olmadığını tespit etmesi, ve
- 4) Ürünü sertifikasyonu talep edilen kullanımlar için emniyetsiz kılacak, herhangi bir özellik ya da niteliğe sahip olmadığını tespit edilmesi.

b) Genel Müdürlük, 21.B.100 (b) gerekleri doğrultusunda belirlediği dahil olma seviyesine uygun olarak uyum gösterimini doğrulama faaliyetleri yoluyla, tip sertifikasyonu temeli ve çevresel koruma gereksinimleri ile herhangi bir uyumsuzluk olmadığını ve başvuru sahibinin (a) fıkrası (2) ve (4) numaralı bentlerine uyum gösterdiğini tespit etmesi üzerine küçük tamir tasarım onayını yayımlar.

21.B.480 TR-TSO Yetkilendirmesinin Yayınlanması

Genel Müdürlük, TR-TSO yetkilendirmesini aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde yayımlar:

- a) Başvuru sahibinin 21.A.606 gereklerini yerine getirmesi,
- b) Genel Müdürlüğün, 21.B.100 (b) gerekleri doğrultusunda belirlediği dahil olma seviyesine uygun olarak uyum gösterimini doğrulama faaliyetleri yoluyla, uygulanabilir TR-TSO'nun teknik koşullarıyla ya da mevcut olması durumunda 21.A.610 maddesine uygun şekilde onaylanan sapmalar ile herhangi bir uyumsuzluk olmadığını tespit etmesi, ve
- c) Ürünü sertifikasyonu talep edilen kullanımlar için emniyetsiz kılacak, herhangi bir özellik ya da niteliğe sahip olmadığını tespit edilmesi.

21.B.520 Altbölüm P Kapsamında Özel Uçuş İzni Verilmesi

Özel Uçuş İzni (Form 20a) verilmesi, geçerliliğinin sürdürülmesi, revizyonu ile askıya alınması ya da iptali, ve izin verilmesine dair gerçekleştirilen faaliyetlerin kayıtlarının saklanmasına ilişkin hususlar, bu konuda yayımlanacak prosedür gereklerine göre yerine getirilir.

21.B.525 Özel Uçuş İzininin Yayınlanması

Genel Müdürlük, özel uçuş iznini (Form 20a) aşağıdaki koşullar yerine getirildiği takdirde yayımlar:

- a) 21.A.707 maddesi gereği olan verinin gönderilmesi, ve
- b) 21.A.708 maddesinde belirtilen uçuş koşulları, 21.A.710 maddesine göre onaylandığında, ve
- c) Genel Müdürlük, denetimlerin de gerçekleştirilmesini içerebilecek bir inceleme süreci ile ya da başvuru sahibi ile mutabık kalınan prosedürler aracılığıyla hava aracının 21.A.708 içerisinde tanımlanan tasarıma uygun olduğuna, uçuş öncesinde kanaat getirir.

21.B.530 Özel Uçuş İzininin İptali

- a) Genel Müdürlük, yayımladığı bir özel uçuş izni için 21.A.723 (a) maddesinde belirtilen koşullardan herhangi birinin karşılanmadığına dair kanıt tespit ettiğinde, özel uçuş iznini iptal eder.
- b) Özel uçuş izninin iptaline ilişkin tebliğde iptale ilişkin gerekçeler izin sahibine bildirilir.

EK.2 – SERTİFİKA VE FORMLAR¹

	Belge İsmi	Form Numarası
Ek-2.1	Onaylı Çıkış Sertifikası	SHGM Form 1
Ek-2.2	Yönetici Personel Onay Formu	SHGM Form 4A
Ek-2.3	Yetkili Personel Değerlendirme Formu	SHGM Form 4D
Ek-2.4	Uçuşa Elverişlilik Gözden Geçirme Sertifikası	SHGM Form 15A
Ek-2.5	Uçuşa Elverişlilik Gözden Geçirme Sertifikası	SHGM Form 15C
Ek-2.6	Uçuş Koşulları Onayı	SHGM Form 18A
Ek-2.7	Uçuş Koşulları Onayı	SHGM Form 18B
Ek-2.8	Özel Uçuş İzni Belgesi	SHGM Form 20A
Ek-2.9	Özel Uçuş İzni Belgesi	SHGM Form 20B
Ek-2.10	Özel Uçuş İzni Belgesi Başvuru Formu	SHGM Form 21
Ek-2.11	Tahditli Uçuşa Elverişlilik Sertifikası	SHGM Form 24
Ek-2.12	Uçuşa Elverişlilik Sertifikası	SHGM Form 25
Ek-2.13	İhraç Uçuşa Elverişlilik Sertifikası	SHGM Form 27
Ek-2.14	Tip Sertifikası Başvuru Formu	SHGM Form 30
Ek-2.15	Büyük Değişiklik ve Tamir Tasarımı Başvuru Formu	SHGM Form 31
Ek-2.16	Küçük Değişiklik ve Tamir Tasarımı Başvuru Formu	SHGM Form 32
Ek-2.17	İlave Tip Sertifikası Başvuru Formu	SHGM Form 33
Ek-2.18	TR-TSO Onayı Başvuru Formu	SHGM Form 34
Ek-2.19	TR-TSO Onayı Tasarım ve Performans Beyanı Şablonu (DDP)	SHGM Form 35
Ek-2.20	Uçuş El Kitabında Küçük Değişiklik Başvuru Formu	SHGM Form 36
Ek-2.21	Özel Uçuş İzni Uçuş Koşulları Onayı Başvuru Formu	SHGM Form 37
Ek-2.22	Sertifika Transferi Başvuru Formu	SHGM Form 38
Ek-2.23	AD için AMOC Kabul Başvuru Formu	SHGM Form 42
Ek-2.24	Gürültü Sertifikası Başvuru Formu	SHGM Form 43
Ek-2.25	Olay Bildirim Formu	SHGM Form 44
Ek-2.26	Gürültü Sertifikası	SHGM Form 45
Ek-2.27	Üretim Organizasyonu Onayı Başvuru Formu	SHGM Form 50
Ek-2.28	Üretim Organizasyonu Onayı Değişiklik Başvuru Formu	SHGM Form 51
Ek-2.29	Hava Aracı Uygunluk Beyanı	SHGM Form 52
Ek-2.30	Bakım Çıkış Sertifikası	SHGM Form 53
Ek-2.31	Üretim Organizasyonu Onay Sertifikası	SHGM Form 55A
Ek-2.32	Üretim Organizasyonu Onay Koşulları	SHGM Form 55B
Ek-2.33	Üretim Organizasyonu Tavsiye Raporu	SHGM Form 56
Ek-2.34	Üretim Organizasyonu Onayı Olmadan Üretim Başvuru Formu	SHGM Form 60
Ek-2.35	Mutabakat Mektubu	SHGM Form 65
Ek-2.36	Tasarım Organizasyonu Onayı (TOO) Başvuru Formu	SHGM Form 80
Ek-2.37	Alternatif Tasarım Organizasyonu Başvuru (ATOO) Formu	SHGM Form 81

¹ Formların güncel haline Genel Müdürlük internet sayfasından ulaşılabilir.

Ek-2.38	Tasarım Organizasyonu Önemli Değişiklik Başvuru Formu	SHGM Form 82
Ek-2.39	Tasarım Organizasyonu Onay Sertifikası	SHGM Form 83A
Ek-2.40	Tasarım Organizasyonu Onay Koşulları	SHGM Form 83B
Ek-2.41	Alternatif Tasarım Organizasyonu Onayı (ATOO)	SHGM Form 84
Ek-2.42	Tip Sertifikası (TC)	SHGM Form 90A
Ek-2.43	Tip Sertifikası Veri Sayfası (TCDS)	SHGM Form 90B
Ek-2.44	İlave Tip Sertifikası (STC)	SHGM Form 91
Ek-2.45	TR-TSO Yetkilendirme Sertifikası	SHGM Form 92
Ek-2.46	Değişiklik Onayı	SHGM Form 93
Ek-2.47	Tamir Tasarım Onayı	SHGM Form 94
Ek-2.48	Uçuşa Elverişlilik Direktifi (AD) Şablonu	SHGM Form 110

EK.3 – UÇUŞA ELVERİŞLİLİK İÇİN TEMEL GEREKSİNİMLER**1) Ürün Bütünlüğü**

Ürün bütünlüğü, bilgi güvenliği tehditlerine karşı koruma da dâhil olmak üzere, hava aracının operasyonel ömrü boyunca öngörülen tüm uçuş koşulları için garanti edilmelidir. Tüm gerekliliklere uyum gösterimi, gerektiğinde testlerle desteklenen değerlendirmeler veya analiz ile yapılmalıdır.

a) Yapısal ve malzemeler

1) Yapısal bütünlük, tahrik sistemi de dâhil olmak üzere, hava aracının operasyonel zarfı boyunca sağlanmalı ve hava aracının operasyonel ömrü boyunca korunmalıdır.

2) Arızası hava aracının yapısal bütünlüğünü azaltabilecek olan tüm parçaları, zararlı deformasyon veya arıza olmadan aşağıdaki koşullara uymalıdır. Bu durum, önemli büyüklükteki tüm kütleleri ve bunların kısıtlama araçlarını içerir.

i) Hava aracının ağırlıkları, ağırlık merkezi aralığı, operasyonel zarfı ve ömrü dâhilinde olması beklenen tüm yük kombinasyonları dikkate alınmalıdır. Buna hem uçuşta hem de yerde fırtınalar, manevralar, basınçlandırma, hareketli yüzeyler, kontrol ve tahrik sistemleri nedeniyle yükler de dâhildir.

ii) Karada veya suda acil inişlerin neden olduğu yükler ve olası arızalar dikkate alınmalıdır.

iii) Operasyon türüne uygun olarak, hava aracının büyüklüğü ve konfigürasyonu dikkate alınarak, bu yüklerle karşılık gelen dinamik etkiler yapısal tasarımda ele alınmalıdır.

3) Hava aracında aeroelastik kararsızlık ve aşırı titreşim olmamalıdır.

4) Hava aracının yapımında kullanılan üretim süreçleri ve malzemeler, bilinen ve tekrarlanabilir yapısal özellikleri sağlamalıdır. Operasyonel ortama bağlı olarak malzeme performansında oluşabilecek değişiklikler hesaba katılmalıdır.

5) Uygulanabilir olduğu ölçüde, döngüsel yüklemeye, çevresel bozulma, kazara ve dış kaynaklı hasar etkilerinin, yapısal bütünlüğü kabul edilebilir bir kalıcı dayanım seviyesinin altına düşürmemesi sağlanmalıdır. Bu konuda sürekli uçuşa elverişliliği sağlamak için gerekli tüm talimatlar resmi olarak yayımlanmalıdır.

b) İtki

1) İtki sisteminin bütünlüğü (yani motor ve uygun olduğunda pervane), itki sisteminin operasyonel zarfı boyunca sağlandığı gösterilmeli ve hava aracının genel emniyet konseptinde itki sisteminin rolü göz önünde bulundurularak, itki sisteminin çalışma ömrü boyunca sürdürülmelidir.

2) İtki sistemi, belirtilen sınırlar dâhilinde, gerekli tüm uçuş koşullarında, talep edilen itkiyi veya gücü, çevresel etkileri ve koşulları dikkate alarak üretmelidir.

3) İtki sisteminin yapımında kullanılan üretim süreci ve malzemelerle, bilinen ve tekrarlanabilir yapısal davranışlar elde edilmelidir. Operasyonel ortama bağlı olarak meydana gelebilecek malzeme performansındaki değişiklikler hesaba katılmalıdır.

4) Döngüsel yüklemeye, çevresel ve operasyonel bozulma ve sonrasında meydana gelen parça arızalarının etkileri, itki sisteminin bütünlüğünü kabul edilebilir seviyelerin altına düşürmemelidir. Bu konuda sürekli uçuşa elverişliliği sağlamak için gerekli tüm talimatlar resmi olarak yayımlanmalıdır.

5) İtki sistemi ile hava aracı arasında emniyetli ve doğru arayüz oluşturulması için gerekli tüm talimatlar, bilgiler ve gereksinimler resmi olarak ilan yayımlanmalıdır.

c) Sistemler ve ekipman (takılı olmayan ekipman dışındaki)

1) Hava aracı, daha önceki tecrübelerin tehlikeli olduğunu gösterdiği tasarım özelliklerine veya ayrıntılara sahip olmamalıdır.

2) Hava aracı, ilgili sistemler ve tip tasarımının değerlendirilmesi için veya işletme kurallarına göre gerekli olan teçhizat dahil olmak üzere, sistem veya ekipman çalışma ortamı dikkate alınarak, öngörülebilir çalışma koşulları altında hava aracının operasyonel zarfı boyunca amaçlandığı gibi çalışmalıdır. Tip sertifikasyonu için veya işletim kuralları gereği gerekli olmayan, uygun ya da uygun olmayan şekilde çalışan diğer sistemler ya da ekipman emniyeti azaltmamalı ve diğer herhangi bir sistem ya da ekipmanın düzgün çalışmasını olumsuz etkilememelidir. Sistemler ve ekipman, normalin üstünde bir beceri veya güce ihtiyaç duyulmadan çalıştırılabilir.

3) Ayrı ayrı ve birbirleriyle ilişkili olarak değerlendirilen hava aracı sistemleri ve ekipmanı, herhangi bir yıkıcı arıza durumunun, son derece imkânsız olduğu gösterilemeyen tek nokta arızasından kaynaklanmayacak ve bir arıza durumu olasılığı ile hava aracı ve yolcuları üzerindeki etkisinin şiddeti arasında ters bir ilişki olacak şekilde tasarlanmalıdır. Yukarıdaki tek noktadan arıza kriteri ile ilgili olarak, hava aracının boyutu ve genel konfigürasyonu için gerekli değerlendirmelerin yapılması gerektiği kabul edilmektedir ve böylece bu tek noktadan arıza kriterinin bazı parçalar ve helikopterler ve küçük uçaklardaki bazı sistemler için karşılanmasını engelleyebilecektir.

4) Uçuşun emniyetli bir şekilde yapılabilmesi için gereken bilgiler ve emniyetsiz koşullarla ilgili bilgiler mürettebat veya bakım personeline uygun şekilde açık, tutarlı ve doğru bir şekilde sağlanmalıdır. Tehlikelerin oluşmasına katkıda bulunabilecek hataları en aza indirecek şekilde, işaretler ve duyurular dâhil olmak üzere sistemler, ekipman ve kontroller, tasarlanmalı ve yerleştirilmelidir.

5) Takılı olmayan ekipmanların önemli bir arıza veya bozulma olasılığına karşı koruma da dâhil olmak üzere, hava aracının hem içinde hem de dışında, bilgi güvenliği tehditleri de göz önünde bulundurularak, hava aracı ve yolcular için tehlikeleri en aza indirmek amacıyla tasarım önlemleri alınmalıdır.

d) Takılı olmayan ekipman

1) Takılı olmayan ekipman, ilgili fonksiyon başka yollarla da gerçekleştirilemediği sürece, öngörülen çalışma koşulları altında emniyet veya emniyetle ilgili işlevini yerine getirmelidir.

2) Takılı olmayan ekipman normalin üstünde bir beceri veya güce ihtiyaç duyulmadan çalıştırılabilir.

3) Takılı olmayan ekipman, uygun ya da uygun olmayan şekilde çalışsa da emniyeti azaltmamalı ve diğer ekipman, sistem veya cihazların düzgün çalışmasını olumsuz etkilememelidir.

e) Sürekli Uçuşa Elverişlilik

1) Hava aracı tipi ve ilgili herhangi bir parçayla bağlantılı uçuşa elverişlilik standardına, hava aracının çalışma ömrü boyunca uyulmasını sağlamak için sürekli uçuşa elverişlilik için talimatlar da dâhil olmak üzere gerekli tüm belgeler oluşturulmalı ve hazır bulundurulmalıdır.

2) Sürekli uçuşa elverişlilik için gerektiğinde parçaların ve takılı olmayan ekipmanın muayenesine, ayarlanmasına, yağlanmasına, sökülmesine veya değiştirilmesine izin verecek araçlar sağlanmalıdır.

3) Sürekli uçuşa elverişliliğe ilişkin talimatlar, sağlanacak veri miktarına uygun olarak bir el kitabı veya el kitapları şeklinde olmalıdır. El kitapları, kullanışlı bir düzenleme ile bakım ve tamir talimatlarını, servis bilgilerini, arıza giderme ve muayene prosedürlerini içermelidir.

4) Sürekli uçuşa elverişlilik talimatları her bir zorunlu değiştirme zamanını, muayene aralığını ve ilgili muayene prosedürünü ortaya koyan uçuşa elverişlilik sınırlamalarını içermelidir.

2) Ürün Operasyonunun Uçuş Elverişlilik Boyutu

a) Ürünün çalışması sırasında hava aracında veya yerde olanlar için emniyeti sağlamak amacıyla aşağıdakilerin ele alındığı gösterilmelidir:

- 1) Hava aracının onaylandığı operasyon türleri belirlenmeli ve çevresel sınırlamalar ve performans da dâhil olmak üzere emniyetli operasyon için gerekli sınırlamalar ve bilgiler oluşturulmalıdır.
- 2) Hava aracı, büyüklüğü ve konfigürasyonu dikkate alınarak, bir veya varsa daha fazla itki sisteminin arızalanması da dâhil olmak üzere, beklenen tüm çalışma koşulları altında emniyetli bir şekilde kontrol edilebilmeli ve manevra kabiliyeti olmalıdır. Pilot dayanımı, kokpit ortamı, pilot iş yükü ve diğer insan faktörü hususları ile uçuş aşaması ve süresi dikkate alınmalıdır.
- 3) Herhangi bir olası çalışma koşulu altında istisnai pilotluk becerisi, uyanıklık, güç veya iş yükü gerektirmeden bir uçuş aşamasından diğerine yumuşak bir geçiş yapmak mümkün olmalıdır.
- 4) Hava aracının, uçuş aşaması ve süresi dikkate alınarak, pilottan istenenlerin aşırı olmamasını sağlayacak bir dengeye sahip olması gerekir.
- 5) Normal operasyonlar, arıza ve acil durum prosedürleri oluşturulmalıdır.
- 6) Hava aracı tipine uygun olarak, normal uçuş zarfının aşılmasını önlemeye yönelik uyarılar veya diğer caydırıcılar sağlanmalıdır.
- 7) Hava aracının ve sistemlerinin özellikleri, uçuş zarfının karşılaşılabilecek sınır durumlarından emniyetli bir şekilde geri dönmesine izin vermelidir.

b) Emniyetli işletim için gerekli olan operasyon sınırlamaları ve diğer bilgiler, mürettebata açık olmalıdır.

c) Ürün operasyonları, çevresel koşullar da dâhil olmak üzere olumsuz dış ve iç koşullardan kaynaklanan tehlikelerden korunmalıdır.

- 1) Özellikle ve operasyon türüne uygun olarak, olumsuz hava koşulları, hava aracının boyutu ve konfigürasyonu göz önünde bulundurularak ürün operasyonu sırasında gerçekleşmesi normal olan yıldırım, kuş çarpması, yüksek frekanslı alanlar, ozon vb. ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, karşılaşılan durumlara maruz kalmadan dolayı emniyetli olmayan bir durum meydana gelmemelidir.
- 2) Kabin bölmeleri, operasyon türüne uygun olarak, yolculara uygun yolculuk koşulları sağlamalı ve hava aracının boyutunu ve konfigürasyonunu dikkate alarak, uçuş operasyonlarında ortaya çıkan veya yangın, duman, zehirli gazlar ve hızlı basınç düşmesi tehlikeleri de dâhil olmak üzere, acil durumlar ile sonuçlanan olası tehlikelerden yeterli korumayı sağlamalıdır. Yolcuların ciddi yaralanmalara maruz kalmasından kaçınmak ve hava aracını hızla tahliye etmek ve karaya veya suya acil iniş durumunda onları alçalma kuvvetlerinin etkisinden korumak amacıyla her türlü uygun olasılığı oluşturmak için hükümler konulmalıdır. Yolcuların uygun emniyetli davranışta bulunmasını sağlamak ve emniyet ekipmanlarının yeri ve doğru kullanımı konusunda onlara talimat vermek için gerektiğinde açık ve net işaretler veya duyurular olmalıdır. Gerekli emniyet ekipmanı kolayca erişilebilir olmalıdır.
- 3) Mürettebat bölmeleri, durumsal farkındalık sağlama ve olası durum ve acil durumların yönetimi de dâhil olmak üzere uçuş operasyonlarını kolaylaştırmak için operasyon türüne uygun olarak düzenlenmelidir. Mürettebat bölmelerinin ortamı, mürettebatın görevlerini yerine getirme yeteneğini tehlikeye atmamalı ve tasarımı, operasyon sırasında karışıklığa yol açmayı ve kontrollerin yanlış kullanımını önleyecek şekilde olmalıdır.

3) Organizasyonlar (Tasarım, Üretim, Sürekli Uçuşa Elverişlilik Yönetimi veya Bakım Kapsamında Gerçek Kişiler Dahil)

a) Faaliyet türüne uygun olarak, aşağıdaki koşullar yerine getirildiğinde organizasyon onayları yayımlanmalıdır:

1) Organizasyonun işin kapsamı için gerekli tüm araçlara sahip olması gerekir. Bu araçlar şunları içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir: tesisler, personel, ekipman, takımlar ve malzemeler, görev tanımları, sorumluluklar ve prosedürler, ilgili verilere erişim ve kayıt tutma.

2) Gerçekleştirilecek faaliyet türü ve organizasyonun büyüklüğüne uygun olarak, organizasyonunun bu Ek dokümanda belirtilen temel gereksinimlere uyum göstermek için bir yönetim sistemi uygulaması ve bunu sürdürmesi, emniyet risklerini yönetmesi ve bu yönetim sisteminin sürekli iyileştirilmesini amaçlaması gereklidir.

3) Organizasyon, bu Ek dokümanda belirtilen uçuşa elverişlilik için temel gerekliliklere sürekli uyum göstermeyi sağlamak için gerektiğinde diğer ilgili organizasyonlarla anlaşmalar yapar.

4) Organizasyon, emniyetin sürekli iyileştirilmesi amacıyla, (2) alt bendi altındaki yönetim sisteminin ve (3) alt bendi altındaki anlaşmaların bir parçası olarak bir olay raporlama sistemi kuracaktır. Olay raporlama sistemi yürürlükteki yasalara uygun olacaktır.

b) Bakım eğitim organizasyonlarında, 3(a)(3) ve 3(a)(4) maddelerindeki koşullar geçerli değildir.

c) Bakım yapan gerçek kişiler, faaliyet türüne uygun düzeyde bir teorik bilgi, pratik beceri ve deneyim kazanmalı ve bunu sürdürmelidir.

EK.4 – ÜRÜNLERLE İLGİLİ ÇEVRESEL UYUM GÖSTERME İÇİN TEMEL GEREKSİNİMLER

- 1) Ürünler Madde 4 dikkate alınarak, gürültüyü mümkün olduğunca en aza indirecek şekilde tasarlanmalıdır.
- 2) Ürünler, Madde 4 dikkate alınarak, emisyonları mümkün olduğunca en aza indirecek şekilde tasarlanmalıdır.
- 3) Ürünler, Madde 4 dikkate alınarak, sıvıların buharlaşması veya tahliyesinden kaynaklanan emisyonları en aza indirecek şekilde tasarlanmalıdır.
- 4) Gürültüyü, farklı türlerin emisyonunu ve sıvıların deşarjını en aza indirmeyi amaçlayan tasarım önlemleri arasındaki her türlü ödünleşim dikkate alınmalıdır.
- 5) Gürültü ve emisyonlar en aza indirilirken, hava aracı gürültüsünün ve emisyonlarının önemli olduğu normal çalışma koşullarının toplam aralığı ve coğrafi alanlar dikkate alınmalıdır.
- 6) Çevreyi koruma nedenleriyle gerekli olan hava aracı sistemleri ve ekipmanı, öngörülebilir her operasyon koşulunda amaçlanan şekilde çalışacak şekilde tasarlanmalı, üretilmeli ve bakımı yapılmalıdır. Güvenilirlikleri ürünün çevresel uyumu üzerindeki amaçlanan etkilerine göre yeterli olmalıdır.
- 7) Bir havacılık ürününün bu Ek dokümanda belirtilen temel gerekliliklere sürekli olarak uyum göstermesini sağlamak için gereken talimatlar, prosedürler, araçlar, el kitapları, sınırlamalar ve muayeneler belirlenmeli ve ilgili kullanıcılara açık bir şekilde sağlanmalıdır.
- 8) Havacılık ürünlerinin tasarımı, üretimi ve bakımı ile ilgili organizasyonlar:
 - a) Bir havacılık ürününün bu Ek dokümanda belirtilen temel gerekliliklere uyumunu sağlamak için gerekli tüm araçlara sahip olmalıdır.
 - b) Bir havacılık ürününün bu Ek dokümanda belirtilen temel gerekliliklere uyumunu sağlamak için diğer ilgili organizasyonlarla gerekli anlaşmaları yapmalıdır.

EK.5 – UÇUŞ TEST KATEGORİLERİ VE İLGİLİ UÇUŞ TEST EKİBİ NİTELİKLERİ

A) Bu bölümde, azami kalkış kütlesi (MTOM) 2000 kg ve üzerinde olan CS-23 kodlu hava aracı ile CS-25, CS-27, CS-29 ya da eşdeğeri uçuşa elverişlilik kodlarına uygun olarak sertifikasyonu yapılan ya da yapılacak olan hava aracının uçuş testlerini icra edecek uçuş ekibi için gerekli olan nitelikler belirtilir.

B) Tanımlar:

1) Uçuş Test Mühendisi (FTE), yerde ya da uçuşta uçuş test operasyonlarına katılan herhangi bir mühendis anlamına gelmektedir.

2) Lider Uçuş Test Mühendisi (LFTE), uçuş testlerinin icrası için hava aracında kendisine tayin edilen görevleri yerine getiren ya da uçuş test faaliyetleri süresince hava aracı ve sistemlerinin operasyonunda pilotu asiste eden uçuş test mühendisi anlamına gelmektedir.

3) Uçuş testleri, şu anlama gelmektedir:

- 3.1) Yeni bir tasarımın (hava aracı, itki sistemleri, parçalar ve cihazlar) geliştirme aşamasındaki uçuşlar,
- 3.2) Sertifikasyon temeline ya da tip tasarımına uyumu göstermek için gerçekleştirilen uçuşlar,
- 3.3) Hava aracının halihazırda onaylı olan uçuş zarfının dışına çıkma ihtimali olabilecek alışılmadık manevralar ya da profilleri gerektiren, yeni tasarım konseptlerini denemek amacıyla gerçekleştirilen uçuşlar,
- 3.4) Uçuş test eğitimi uçuşları.

C) Uçuş test kategorileri

1) Aşağıdaki tanımlar, SHT-21 kapsamındaki tasarım ve üretim organizasyonları tarafından icra edilen uçuşları tanımlar.

2) Birden fazla hava aracının teste katıldığı durumda, her bir bireysel hava aracı uçuşu, söz konusu uçuşun bir uçuş testi olduğunun ve uygunsa kategorisinin belirlenmesi için değerlendirilir. Sadece, (B)(3) maddesinde atıf yapılan uçuşlar, bu Ek kapsamındaki uçuşlardır.

3) Uçuş test kategorileri

Uçuş testleri aşağıdaki dört kategoriye içerir:

3.1) Kategori Bir (1)

- a) Yeni bir hava aracı tipinin ya da uçuş veya idare karakteristiklerinde ciddi modifikasyon olabilecek bir hava aracının ilk uçuşları,
- b) Hali hazırda bilinenlerden ciddi derecede farklı uçuş karakteristiklerinin potansiyel olarak söz konusu olabileceği öngörülen uçuşlar,
- c) Orijinal ya da alışılmamış tasarım özellikleri ya da tekniklerinin araştırılması için gerçekleştirilen uçuşlar,
- d) Uçuş zarfının belirlenmesi ya da genişletilmesi için gerçekleştirilen uçuşlar,
- e) Uçuş zarfı limitlerine yaklaşıldığında, regülatif performans, uçuş karakteristikleri ve idare niteliklerini belirlemek için gerçekleştirilen uçuşlar,
- f) Kategori 1 uçuş testleri için uçuş test eğitimi.

3.2) Kategori İki (2)

- a) Henüz sertifikasyonu tamamlanmamış bir hava aracı tipinin, Kategori 1 olarak sınıflandırılmayan uçuşları,

b) Henüz onaylanmamış bir modifikasyonun uygulanması sonrası ve aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması gerektiği durumda, hali hazırda sertifikasyonu tamamlanmış bir hava aracı tipinin Kategori 1 olarak sınıflandırılmayan uçuşları:

- i) hava aracının genel durumunun değerlendirilmesinin gerekmesi, ya da
- ii) Yeni ya da modifiye edilen bir sistemin işlediği durum için ya da sisteme ihtiyaç duyulduğunda, temel ekip prosedürlerinin değerlendirilmesi, ya da
- iii) Halihazırda onaylı olan operasyonel zarfın limitlerinin dışında fakat sorgulanan uçuş zarfının içinde kasıtlı olarak uçulması gerektiğinde.

c) Kategori 2 uçuş testleri için uçuş test eğitimi.

3.3) Kategori Üç (3)

Tip sertifikası ya da hava aracı uçuş el kitabı limitlerinin dışında uçuş yapılmasını gerektirmeyen, yeni üretilen bir hava aracının uyum beyanı yayımlanması için gerçekleştirilen uçuşları.

3.4) Kategori Dört (4)

Henüz onaylanmamış bir tasarım değişikliğinin uygulanması durumunda, hali hazırda sertifikalı olan bir hava aracı tipi ile gerçekleştirilen, Kategori 1 ya da 2 olarak sınıflandırılmayan uçuşlar.

D) Pilotların ve Lider Uçuş Test Mühendislerinin yetkinlik ve deneyimi

1) Pilotlar ve lider uçuş test mühendisleri, aşağıdaki tabloda belirtilen yetkinlik ve deneyime sahip olacaktır.

Hava Aracı	Uçuş Test Kategorileri			
	1	2	3	4
CS-23 hava aracı (tasarım dalış sürati (Md) 0.6 üzerinde olan ya da en yüksek irtifa tavanı 7260 m (25000 ft) üzerinde olan), CS-25, CS-27, CS-29 ya da eşdeğer uçuşa elverişlilik kodları	Yetkinlik Seviyesi 1	Yetkinlik Seviyesi 2	Yetkinlik Seviyesi 3	Yetkinlik Seviyesi 4
Diğer CS-23 hava araçları (MTOM 2000 kg ve üzeri olan)	Yetkinlik Seviyesi 2	Yetkinlik Seviyesi 2	Yetkinlik Seviyesi 3	Yetkinlik Seviyesi 4
Diğer CS-23 hava araçları (MTOM 2000 kg altı olan)	Yetkinlik Seviyesi 2	Yetkinlik Seviyesi 2	Yetkinlik Seviyesi 3	Yetkinlik Seviyesi 4
CS-UAS ve SC-VTOL	Yetkinlik Seviyesi 4	Yetkinlik Seviyesi 4	Yetkinlik Seviyesi 3	Yetkinlik Seviyesi 4

1.1) Yetkinlik Seviyesi 1:

1.1.1) Pilotlar, SHT-FCL "Uçuş Ekibi Lisanslandırma" Talimatı gereklerine uyum göstereceklerdir.

1.1.2) Lider uçuş test mühendisleri aşağıdaki gerekleri sağlayacaktır:

- a) Genel Müdürlükçe uygun değerlendirilecek, Yetkinlik Seviyesi 1 eğitimini başarıyla tamamlamış olmak, ve
- b) Uçuş test eğitimi dahil, en az 100 saatlik uçuş deneyimi.

1.2) Yetkinlik Seviyesi 2:

1.2.1) Pilotlar, SHT-FCL "Uçuş Ekibi Lisanslandırma" Talimatı gereklerine uyum göstereceklerdir.

1.2.2) Lider uçuş test mühendisleri aşağıdaki gerekleri sağlayacaktır:

- a) Genel Müdürlükçe uygun değerlendirilecek, Yetkinlik Seviyesi 1 ya da 2 eğitimini başarıyla tamamlamış olmak, ve
- b) Uçuş test eğitimi dahil, en az 50 saatlik uçuş deneyimi.

Lider uçuş test mühendisi için yetkinlik seviyesi 1 ya da 2 eğitimleri en azından aşağıdaki konuları içerir:

- i) Performans,
- ii) Stabilitate ve kontrol/idare nitelikleri,
- iii) Sistemler,
- iv) Test yönetimi, ve
- v) Risk/emniyet yönetimi.

1.3) Yetkinlik Seviyesi 3:

1.3.1) Pilotlar, SHT-FCL Talimatı gerekleri doğrultusunda teste tabi hava aracı kategorisinde bir lisans ve en azından ticari pilot lisansı (CPL) sahibi olacaktır. Uçuştan sorumlu pilot (PIC) ek olarak aşağıdakileri sağlar:

- a) uçuş test yetkisine sahip olma, ya da
- b) benzer karmaşıklığa ve karakteristiklere sahip hava aracında en az 1000 saat uçuştan sorumlu pilot olarak uçuş deneyimine sahip olma, ve
- c) her bir hava aracı sınıfı ya da tipinde, en az beş hava aracının bireysel uçuşa elverişlilik sertifikasının yayımlanması ile sonuçlanan programın parçası olarak tüm uçuşlara katılmış olmak,

1.3.2) Lider uçuş test mühendisleri aşağıdaki gerekleri sağlayacaktır:

- a) Yetkinlik Seviyesi 1 ya da 2'yi sağlamak, ya da
- b) görev ile ilgili önemli seviyede uçuş deneyimi kazanmış olmak, ve
- c) en az beş hava aracının bireysel uçuşa elverişlilik sertifikasının yayımlanması ile sonuçlanan programın parçası olarak tüm uçuşlara katılmış olmak.

1.4) Yetkinlik Seviyesi 4:

1.4.1) Pilotlar, SHT-FCL Talimatı gerekleri doğrultusunda teste tabi hava aracı kategorisinde geçerli bir lisans ve en azından ticari pilot lisansı (CPL) sahibi olacaktır. Uçuştan sorumlu pilot (PIC), uçuş test yetkisine sahip olacak ya da benzer karmaşıklığa ve karakteristiklere sahip hava aracında en az 1000 saat uçuştan sorumlu pilot olarak uçuş deneyimine sahip olacaktır.

1.4.2) Lider uçuş test mühendisleri için yetkinlik ve deneyim gerekleri, uçuş test operasyonları el kitabında tanımlanır.

1.5) Diğer CS-23 hava araçlarında (MTOM 2000 kg altı olan) pilotlar için Yetkinlik Seviyesi 2 olarak belirtilen gereklilik ilk uçuş, uçuş zarf açılması ve tasarım değişikliği sonrası yapılacak ilk uçuş için aranır, bunlar haricindeki sertifikasyon programı kapsamında gerçekleştirilecek test uçuşları için en az PPL lisansı olan, en az 250 saati PIC olarak gerçekleştirilmiş olmak kaydıyla, ilgili hava aracı kategorisinde en az 500 saat uçuş tecrübesini tamamlamış olmaları yeterlidir. Bununla birlikte, pilotların uygunlukları Genel Müdürlük tarafından değerlendirilerek, başvuru sahibine bildirilir.

1.6) Diğer CS-23 hava araçları (MTOM 2000 kg altı olan) ile CS-UAS ve SC-VTOL kapsamındaki test uçuşlarını gerçekleştirecek pilotlar ve lider uçuş test mühendisleri için Yetkinlik Seviyesi 3 ve 4 olarak belirtilen gereklilikler uçuş test operasyonları el kitabında tanımlanır. Her durumda, pilotların ve lider uçuş test mühendislerinin uygunlukları Genel Müdürlük tarafından değerlendirilerek, başvuru sahibine bildirilir.

2) Lider uçuş test mühendisleri

Lider uçuş test mühendisleri, kendilerini istihdam eden kuruluş tarafından verilen, kendilerinin kuruluş içerisindeki fonksiyonlarının kapsamını detaylandıran bir yetkilendirme belgesi alırlar.

Yetkilendirme belgesi aşağıdaki bilgileri içerir:

- (a)İsim,
- (b)Doğum tarihi,
- (c)Deneyim ve eğitim,
- (d)Kuruluş içerisindeki pozisyon,
- (e)Yetkilendirmenin kapsamı,
- (f) Yetkilendirmenin ilk yayın tarihi,
- (g)Gerekmesi durumunda, yetkilendirmenin bitiş tarihi, ve
- (h)Yetkilendirmenin tanımlama numarası.

Lider uçuş test mühendisleri, sadece emniyetli bir şekilde kendilerine tayin edilen görev ve sorumlulukları yerine getirmek için fiziken ve akıl sağlığı olarak uygun oldukları durumda, belirli bir uçuş için atanırlar. Kuruluş, yetkilendirme sahiplerine, söz konusu yetkilendirme ile ilgili mevcut tüm kayıtları sağlayacaktır.

E) Diğer uçuş test mühendislerinin yetkinliği ve deneyimi.

Hava aracında bulunan diğer uçuş test mühendisleri, ekip üyesi olarak kendilerine tayin edilen ve uygulanabilir olduğu durumda uçuş test operasyonları el kitabı doğrultusunda verilen görevleri yerine getirebilecek deneyime ve eğitime sahip olacaklardır. Kuruluş, söz konusu uçuş test mühendisine, kendilerinin uçuş test faaliyetleri ile ilgili tüm kayıtları sağlayacaktır.